

Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна

**Інформаційно-аналітичні
матеріали за підсумками
2004/2005 навчального року**

Інформаційно-аналітичні матеріали за підсумками 2004/2005 навчального року / За заг. ред. В. С. Бакірова. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2005. – 120 с.

Укладачі: В. В. Александров, І. О. Гірка, І. І. Залюбовський, О. І. Навроцький, А. М. Удод, Ю. В. Холін, В. О. Катрич, В. М. Ришков, М. І. Білецький, І. А. Болотний, Г. О. Бордун, В. Є. Дягілев, Г. М. Жолткевич, А. А. Завгородній, Л. П. Крупська, С. М. Куліш, І. Г. Левченко, Т. О. Маркова, С. С. Махновський, З. Ф. Назиров, О. О. Нерух, В. М. Сухов, В. О. Темченко, А. С. Ткачов, О. В. Фролова, В. І. Чеботарьов, С. М. Шульга

ЗМІСТ

ВСТУП	5
I. СВЯТКУВАННЯ 200-РІЧЧЯ УНІВЕРСИТЕТУ	7
II. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ	11
III. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ – ОСНОВНІ КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ	16
3.1. Денна форма навчання	16
3.2. Заочна форма навчання	23
3.3. Заочне навчання за місцем проживання	26
3.4. Працевлаштування випускників	29
3.5. Організація післядипломної освіти	34
IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	37
4.1. Науково-методична робота	37
4.2. Комп'ютеризація навчального процесу	45
4.3. Навчально-виробнича практика	48
V. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОВУЗІВСЬКОЇ ОСВІТИ	52
VI. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ	56
6.1. Культурно-просвітницька діяльність	56
6.2. Фізичне виховання та розвиток спорту	61
VII. ПРИЙОМ СТУДЕНТІВ НА ПЕРШИЙ КУРС У 2005 р.	63

VIII. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ	68
8.1. Науково-дослідна робота	68
8.2. Результати науково-дослідних робіт	71
8.3. Підготовка кадрів вищої кваліфікації, робота докторантури і аспірантури	74
8.4. Студентська науково-дослідна робота	75
IX. ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА	80
9.1. Комплектування фондів	80
9.2. Обслуговування користувачів. Упровадження автоматизованих технологій	82
9.3. Гуманітарна та культурно-просвітницька діяльність ЦНБ	87
9.4. Наукова робота та співробітництво	90
X. МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ	93
10.1. Підготовка кадрів для зарубіжних країн	93
10.2. Міжнародне співробітництво	93
XI. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	96
XII. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ, ОЗДОРОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ, СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ЇХ ДІТЕЙ, ПОЛІПШЕННЯ ЖИТЛОВО-ПОБУТОВИХ УМОВ	101
12.1. Соціальний захист працівників	101
12.2. Оздоровлення викладачів, працівників університету та їх дітей, поліпшення житлово-побутових умов	102
12.3. Соціальний захист, оздоровлення та відпочинок студентів	104
XIII. ГОСПОДАРЧІ РОБОТИ	106
ПІДСУМКИ	109
Додаток. ПРО ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДАМ НА 2005/2006 НАВЧАЛЬНИЙ РІК	111

ВСТУП

У 2004/2005 навчальному році зусилля колективу університету були спрямовані на реалізацію Концепції стратегічного розвитку університету на період до 2010 року, адаптацію системи університетської освіти до роботи в загальноєвропейському освітньому просторі, що формується в ході Болонського процесу, вдосконалення навчально-методичної роботи, збереження та розвиток наукових шкіл університету, підвищення ефективності наукової роботи, зміцнення кадрового потенціалу університету, розширення студентського самоврядування, соціальну підтримку працівників і студентів, активізацію культурно-просвітницької діяльності.

Університет продовжував розвивати напрями і форми класичної університетської освіти. В ході цієї роботи, зокрема, ліцензовано новий напрям підготовки «Комп'ютеризовані системи, автоматика і управління» (факультет комп'ютерних наук), уперше здійснено прийом за спеціальностями «Екологія та охорона навколишнього середовища» на біологічному факультеті та «Переклад (іспанська мова)» на факультеті іноземних мов, підготовлено матеріали для роботи у 2005/2006 навчальному році за кредитно-модульною системою організації навчального процесу, зроблено помітний крок у створенні електронних навчальних матеріалів. За результатами традиційного опитування «Викладання очима студентів» оцінка якості навчального процесу підвищилась.

Під час бурхливих революційних змін у суспільстві, започаткувавши процес принципового оновлення життя в Україні, колектив університету довів свою зрілість і відповідальність за майбутнє країни. Вчена рада університету – єдиного вищого навчального закладу міста – на засіданні 29-30 листопада 2004 р. прийняла Звернення до колективу університету, освітян і громадськості. Вчена рада підтримала Постанову Верховної Ради України від 27.11.2004 щодо оцінки політичної ситуації, яка склалася внаслідок численних порушень законів України у ході президентських виборів, поставила перед вищими посадовими особами країни вимогу негайного знаходження шляхів виходу з політичної кризи на основі закону,

рішуче висловилася проти сепаратизму, закликів, що ведуть до розпалювання міжнаціональної ворожнечі в Україні, проти рішень регіональних і місцевих органів влади, зокрема Харківської облдержадміністрації і Харківської обласної ради, які здатні були б зруйнувати конституційні основи української держави, за збереження єдиної демократичної України.

Визначною подією в житті університету, Харкова і всього Слобжанського краю стало святкування 200-річного ювілею, яке підтвердило високий авторитет університету як центру освіти, науки та просвітництва.

Були виконані великі за об'ємом ремонтно-реконструкційні роботи в головному корпусі, інших спорудах і гуртожитках університету, розгорнуто діяльність з освоєння нового, північного корпусу університету.

2004/2005 навчальний рік став для університету роком подальшого розвитку, поступу на всіх головних напрямках діяльності.

В «Інформаційно-аналітичних матеріалах» наведені дані про кадрове забезпечення навчальної і наукової роботи в 2004/2005 навчальному році, проаналізовані підсумки діяльності з підготовки фахівців, навчально-методичної, наукової, культурно-просвітницької роботи, підготовки кадрів вищої кваліфікації, довузівської освіти, фінансовий стан університету та господарська діяльність, надано інформацію про святкування 200-річного ювілею, визначено як головні досягнення, так і проблеми, над розв'язанням яких має працювати колектив у 2005/2006 навчальному році.

І

СВЯТКУВАННЯ 200-РІЧЧЯ УНІВЕРСИТЕТУ

2004/2005 навчальний рік був роком святкування 200-річного ювілею Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Зважаючи на непересічну роль університету в розвитку освіти і науки, заходи, що відбулися з цієї нагоди, стали визначною подією в житті Харкова і всієї Слобожанщини. Напружена «Програма підготовки і проведення основних заходів, присвячених 200-річчю Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» була ще за два роки до ювілею затверджена Вченою радою університету, хід її виконання неодноразово розглядався на засіданнях Ученої ради. Практично всі заходи, передбачені програмою, було виконано вчасно і на високому рівні, що було б неможливим без сумлінної наполегливої праці університетського колективу.

Урочистості почалися 17 листопада 2004 р. – у річницю підписання Стверджувальної грамоти про заснування Харківського університету. У цей день тисячі викладачів, співробітників, студентів і випускників вишикувалися у живий ланцюг і передали естафетою «вогонь знань» від першої історичної будівлі університету (вул. Університетська) до головного корпусу, де цей вогонь палав до 30 січня 2005 р. У той же день було відкрито галерею портретів ректорів Харківського університету.

28 січня 2005 р. у новому приміщенні відкрилися створене за підтримки Асоціації випускників нове приміщення й оновлена експозиція Музею історії університету, відбулися асамблея Вчених рад університету, факультетів та інститутів і святковий прийом на честь ювілею. У річницю відкриття університету, 29 січня 2005 р., було проведено урочисте засідання Вченої ради, в якому взяли участь Міністр освіти України В. Г. Кремень, голова комітету Верховної Ради України з питань освіти і науки С. М. Ніколаєнко, Президент НАН України Б. Є. Патон, голова Наглядової ради університету академік НАНУ П. Т. Тронько, народні депутати України, керівники області та міста, митрополіт Харківський і Богодухівський Никодим. У святі взяли участь Надзвичайний та Повноважний Посол Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні Р. Брінклі, Радник-посланник Посольства Російської Федерації в Україні А. М. Корсун, Генеральний консул Російської Федерації в Харкові А. І. Яковлев, Генеральний консул Республіки Польща в Харкові Я. Ксьонжек. На ювілей університету прибули іноземні делегації та гості з Росії, КНР, ФРН, Великобританії, США, Польщі, Естонії. В урочистому засіданні Вченої ради взяли участь 38 ректорів і проректорів

ВНЗ України і Харкова, 29 академіків і членів-кореспондентів НАН України та галузевих академій, 42 директори НДІ, 175 випускників університету і гостей факультетів, понад 100 керівників підприємств, установ, банків, закладів культури, засобів масової інформації, середніх навчальних закладів, членів Асоціації випускників університету. Загальна кількість учасників засідання становила 567 осіб.

Вітання університету з ювілеєм надіслали Президент України В. А. Ющенко, голова Верховної Ради України В. М. Литвин, в.о. Прем'єр-міністра України Ю. В. Тимошенко.

Університет вітали президенти Міжнародної асоціації університетів, Європейської та Євразійської асоціацій.

У зв'язку зі святкуванням ювілею університету комісія Міжнародного астрономічного союзу присвоїла астероїду, відкритому професором Е. Боулом (США) у 1990 році, назву «10695 Kharkivuniver».

Болгарська академія наук на відзнаку видатного внеску університету в розвиток науки та освіти відзначила Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна своєю вищою нагородою – золотою медаллю Маріна Дринова.

З нагоди 200-річчя Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за великий внесок у розвиток національної освіти і науки група працівників університету була відзначена високими державними нагородами. Орденом «За заслуги» III ступеня нагороджені О. А. Борисенко та В. А. Свіч, орденом княгині Ольги III ступеня – В. Г. Пасинок. Звання «Заслужений діяч науки і техніки України» удостоєні С. П. Дюбко, М. О. Мчедлов-Петросян, М. І. Яблучанський, звання «Заслужений працівник освіти України» – Ю. М. Безхутрий, Ю. В. Гандель, З. З. Зиман, В. В. Шкода, звання «Заслужений лікар України» – Є. Д. Хворостов.

Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України нагороджені Л. А. Антоненко, А. П. Голіков, А. А. Завгородній, З. З. Зиман, В. О. Катрич, С. М. Куделко, І. Ю. Левицький, Д. Ф. Лупішко, З. Ф. Назиров, В. В. Товстяк, В. І. Фареник, Почесною Грамотою Верховної Ради України – Є. М. Воробйов, В. С. Калашник, С. І. Посохов, Грамотою Верховної Ради України – О. О. Альохін, В. Т. Грицина, Е. Р. Лунячек, Б. О. Мерисов, М. І. П'ятак, Почесною Грамотою Президії НАН України – М. О. Азаренков, В. С. Бакіров, О. М. Єрмолаєв, М. М. Колчигін, В. Д. Орлов, Ю. Г. Шкуратов.

Відзнаками Міністерства освіти і науки України нагороджені: знаком «Петро Могила» – П. Т. Тронько, В. С. Бакіров, І. Л. Михайлин, знаком «За наукові досягнення» – А. А. Гриценко, А. М. Кондратенко, Л. П. Логінова, О. О. Мамалуй, М. О. Оболенський, С. Б. Сорочан, В. М. Трубников, Л. М. Черноватий, В. В. Чорний, С. М. Шульга, В. Г. Шахбазов, знаком «Антон Макаренко» – С. В. Д'ячков, В. І. Кадеєв, Н. П. Крейдун, В. Ю. Некос, Л. С. Нечепоренко, знаком «Василь Сухомлинський» – В. Л. Бурко, О. К. Душавицький, О. І. Песін, О. М. Лактіонов, В. І. Чеботарьов, І. Г. Черваньов, знаком «Софія Русова» – М. С. Гончаренко, знаком «Відмінник освіти України» – 23 особи, Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України – 47 осіб.

Відзнаками Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради нагороджено 58 осіб, Харківської міської ради та Харківсько-

го міського голови – 23 особи, Дзержинської районної ради – 9 осіб, ректора університету – 192 особи. Загальна кількість нагороджених працівників університету склала 407 осіб.

У 2004/2005 навчальному році в межах ювілейних урочистостей було проведено низку наукових конференцій. 17-18 листопада 2004 р. відбулася конференція «200 років історії Харківського університету», а факультетами були підготовлені наукові конференції, присвячені науковим школам університету: V Міжнародна конференція до 350-річчя Харкова і 200-річчя університету «Проблеми історії та археології України», «Харківська соціологічна школа: підсумки діяльності та перспективи розвитку», «Біологічні школи Харківського університету – історія, сучасність і перспективи», «Розвиток наук про землю в Харківському університеті – історія, сучасність і перспективи», «Традиції лінгвістичної школи Харківського університету в світлі актуальних проблем сучасної філології», V читання пам'яті К. І. Рубинського «Найстаріша університетська бібліотека України: історичне минуле і сучасність» (до 200-річчя Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна), XII Міжнародні Сковородинівські читання «Університетська філософія в ретроспективі та перспективі» та інші заходи. 18 грудня 2004 р. відбулася студентська наукова конференція, присвячена 200-річчю університету. 12 січня 2005 р. в університеті відбулося урочисте засідання учнів-членів Харківського відділення Малої Академії наук України, присвячене ювілею.

28 грудня 2005 р. було проведено студентський карнавал, присвячений 200-річчю університету.

До ювілею було підготовлено низку видань. Зокрема, вийшли друком фундаментальна монографія «Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за 200 років» (автори В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев, В. І. Кадеєв, В. В. Калініченко, Г. О. Косінова, В. В. Кравченко, С. М. Куделко, В. В. Лантух, В. С. Майстренко, О. П. Мартем'янов, Б. К. Мигаль, С. О. Наумов, С. І. Посохов, Є. П. Пугач, О. Л. Рябченко, В. І. Танцюра, обсяг 100 друк. арк.), збірник «Вихованці Харківського університету. Біобібліографічний довідник» (автори-укладачі Б. П. Зайцев, В. І. Кадеєв, С. М. Куделко, Б. К. Мигаль, Ю. Ю. Полякова, С. І. Посохов), виданий за підтримки Харківського міського благодійного фонду Юрія Сапронова, монографія «Харківський університет – рідному місту» (автори В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев, В. В. Калініченко, В. В. Кравченко, С. М. Куделко, Б. К. Мигаль, С. О. Наумов, С. І. Посохов, Є. П. Пугач), монографія «Василь Назарович Каразін. 1773–1842» (автори А. Г. Болєбрух, А. В. Хрідочкін, С. М. Куделко), оновлена редакція ілюстрованого інформаційного видання «Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. V. N. Karazin Kharkiv National University», підготовлено біобібліографічний довідник «Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», збірники «Спогади про Харківський університет XIX – початку XX століття», «Почесні члени Харківського університету».

Були випущені ювілейні монети, медалі, конверт і марка, презентація яких відбулася 28 січня 2005 р.

Протягом 2004 р. були зняті відеофільми «Харківський університет. 200 років» (навчальна телестудія університету), «200 років Харківському університету», «До витоків». Крім того, силами відділу ТЗН і навчальної телестудії було підготовлено 6 фільмів про факультети, 7 фільмів і відеоматеріалів про університет.

До ювілею було проведено масштабні будівельно-реставраційні роботи. Зокрема, реставровано зовнішній фасад університету, повністю реконструйовано актову залу; аудиторії: Велика хімічна імені М. М. Бекетова, Велика фізична, Нова фізична імені К. Д. Синельникова; виконано реставраційні роботи в Музеї природи, Музеї археології та етнографії Слобідської України; приміщенні ЦНБ по вул. Університетській та в головному корпусі.

Святкування ювілею університету широко висвітлювалося засобами масової інформації. У друкованих виданнях з'явилося 129 матеріалів (у тому числі в загальнонаціональних виданнях 31), на телебаченні – 36 (22 сюжети, 5 інтерв'ю, 9 демонстрацій фільмів).

════════ **II** ════════ **КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ** **НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ** **ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ**

У 2004/2005 навчальному році в університеті працювало 1100 штатних викладачів, у тому числі 260 за рахунок спецкоштів, та 486 науковців, серед яких 189 докторів наук, професорів і 723 кандидати наук, доценти (табл. 2.1.)

Таблиця 2.1

Кадровий склад університету

№ №	Штатні науково-педагогічні працівники та працівники	2003/2004 н/рік	2004/2005 н/рік
	Усього	3726	3666
1	Науково-педагогічні працівники	1050	1100
2	Наукові працівники	508	486
3	Доктори наук, професори, у т.ч.	180	189
	3.1. науково-педагогічні працівники	161	175
	3.2. наукові працівники НДЧ	19	14
4	Кандидати наук, доценти, у т.ч.	733	723
	4.1. науково-педагогічні працівники	560	555
	4.2. наукові працівники НДЧ	173	168
5	Навчально-допоміжний персонал	600	640
6	Допоміжний персонал НДЧ	169	129
7	Адміністративно-управлінський персонал	207	214
8	Господарський і обслуговуючий персонал	1192	1097

В університеті працювали 230 зовнішніх сумісників, серед яких 12 академіків і член-кореспондентів НАН України, 95 докторів наук і 112 кандидатів наук.

Таким чином, у навчальному процесі і науковій роботі разом із сумісниками брали участь 296 докторів наук, професорів і 835 кандидатів наук, доцентів.

Серед науково-педагогічних працівників 66 % мають наукові ступені та вчені звання (табл. 2.2.).

Найвищий відсоток кадрів вищої кваліфікації мають факультети: радіофізичний (100 %), фізико-технічний та історичний (95 %), хімічний (91 %) (табл. 2.3).

Характеристики керівників факультетів і кафедр такі: серед деканів факультетів 48 % докторів наук, професорів і 52 % кандидатів наук, доцентів (як і в 2003/2004 навч.році); серед завідувачів кафедр 72 % докторів наук, професорів і 26 % кандидатів наук, доцентів. На двох кафедрах (англійської філології та фізвиховання і спорту) завідувачі не мають наукового ступеня і вченого звання (табл. 2.4.).

Середній вік науково-педагогічних працівників складає 48 років (табл. 2.2.), у тому числі жінок – 47 років, чоловіків – 49 років, докторів наук, професорів – 59 років, кандидатів наук, доцентів – 48 років.

Таблиця 2.2

Науково-педагогічні працівники

Штатні науково-педагогічні працівники	2003/2004 навч.рік		2004/2005 навч.рік	
	Кількість	%	Кількість	%
Усього	1050	100	1100	100
У тому числі				
Докторів наук, професорів	161	15,3	175	15,9
Кандидатів наук, доцентів	560	53,3	555	50,4
Усього науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями	721	68,6	730	66,4
За віком				
середній вік	48,5		48	
До 30 років	125	12	165	15
30-39 років	210	20	223	20
40-49 років	240	23	229	21
50-59 років	240	23	239	22
Понад 60 років	235	22	244	22
Пенсійного віку (чол.)	170	16	172	16
Пенсійного віку (жін.)	121	11	120	11
Усього науково-педагогічних працівників пенсійного віку	291	28	292	26

**Штатні науково-педагогічні працівники на факультетах
станом на 01.07.2005 р**

№ п/п	Факультети, загально- університетські кафедри	Усього	У тому числі							
			Доктори наук,про- фесори		Канд. наук, доценти		Викл. з наук. ст. і вч. званнями		Викл. без наук. ст. і вч. звання	
			К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
1	Біологічний	55	8	14	38	69	46	84	9	16
2	Геолого- географічний	50	10	20	28	56	38	76	12	24
3	Економічний	100	14	14	54	54	68	68	32	32
4	Іноземних мов	160	3	2	46	29	49	31	111	69
5	Інститут високих технологій									
	5.1. Фізико- технічний	44	13	29	29	66	42	95	2	5
	5.2. Комп'ютерних наук	5							5	100
	5.3. Фізико- енергетичний	2	1	50			1	50	1	50
6	Історичний	41	11	27	28	68	39	95	2	5
7	Механіко- математичний	94	17	18	53	56	70	74	24	26
8	Психології	37	6	16	17	46	23	62	14	38
9	Радіофізичний	45	20	44	25	56	45	100	-	-
10	Соціологічний	30	3	10	20	67	23	77	7	23
11	Фізичний	73	19	26	40	55	99	81	14	19
12	Філологічний	93	10	11	59	63	69	74	24	26
13	Філософський	69	17	25	44	64	61	89	8	11
14	Фундаментальної медицини	50	4	8	25	50	29	58	21	42
15	Хімічний	43	12	28	27	63	39	91	4	9
16	Юридичний	14	2	14	7	50	9	64	5	36
17	Центр міжнародної освіти	55	1	2	10	18	11	20	44	80
18	Кафедра економічної теорії	12	4	33	5	42	9	75	3	25
19	Кафедра фізичного виховання і спорту	28							28	100
Усього по університету		1100	175	16	555	50	730	66	370	34

Таблиця 2.4

Керівники факультетів і кафедр

№№ п/п	Керівний склад	2003/2004 навч. рік		2004/2005 навч. рік	
		К-ть	%	К-ть	%
1	Декани, директори центрів	21	100	21	100
	з них докторів наук, професорів	10	48	10	48
	кандидатів наук, доцентів	11	52	11	52
	За віком				
	Середній вік	53		53	
	До 30 років	1	5	1	5
	30-39 років	1	5	-	-
	40-49 років	5	24	6	28
	50-59 років	10	48	10	48
	Понад 60 років	4	19	4	19
Пенсійного віку	4	19	5	25	
2	Завідувачі кафедр	109	100	112	100
	з них докторів наук, професорів	78	71	81	72
	Кандидатів наук, доцентів	31	29	29	26
	За віком				
	Середній вік	58		58	
	До 30 років	1	1	1	1
	30-39 років	1	1	-	-
	40-49 років	13	12	17	15
	50-59 років	44	40	42	38
	Понад 60 років	50	46	52	46
Пенсійного віку	52	48	56	50	

Таблиця 2.5

Кількість науково-педагогічних працівників пенсійного віку на 01.07. 2005 р.

№ п/п	Факультети, загальноуніверситетські кафедри	Усього	Пенсійного віку	
			Кількість	%
1	2	3	4	5
1	Біологічний	55	16	29
2	Геолого-географічний	50	21	42
3	Економічний	100	19	19
4	Іноземних мов	160	29	18
5	Інститут високих технологій			
	5.1. Комп'ютерних наук	5		-
	5.2. Фізико-енергетичний	2		-
	5.3. Фізико-технічний	44	14	32
6	Історичний	41	13	32
7	Механіко-математичний	94	19	20
8	Психології	37	7	19
9	Радіофізичний	45	16	35

1	2	3	4	5
10	Соціологічний	30	4	13
11	Фізичний	73	37	51
12	Філологічний	93	31	33
13	Філософський	69	20	29
14	Фундаментальної медицини	50	6	12
15	Хімічний	43	14	33
16	Юридичний	14	3	21
17	Центр міжнародної освіти	55	14	25
18	Кафедра економічної теорії	12	2	17
19	Кафедра фізичного виховання і спорту	28	7	25
Усього по університету		1100	292	26

Відсоток науково-педагогічних працівників пенсійного віку порівняно з минулим роком зменшився на два відсотки і дорівнює 26 % (табл. 2.5.) за рахунок прийняття на посади випускників аспірантури, магістрів і спеціалістів і збільшення загальної кількості науково-педагогічних працівників на 50 осіб.

У 2004/2005 навчальному році отримали вчені звання професора – 8 осіб, доцента – 27 осіб. Звання «Почесний доктор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» отримали 5 осіб: Ушаков Д. А., Валлерстайн І. (США), Йошитака Гушинем (Бразилія), Янсон І. К., Степанов К. М. Звання «Заслужений професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» отримали 3 особи – Черваньов І. Г., Некос В. Ю., Кондратенко А. М., «Заслужений викладач Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» – Тирнов О. Ф., «Заслужений науковий співробітник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» – Гладких М. Т.

Шрамко Б. А. удостоєний звання «Почесний громадянин міста Харкова», Черваньов І. Г. відзначений Державною премією України в галузі науки й техніки. Шматьку О. О. присвоєно звання «Почесний доктор Сумського державного університету».

III

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ – ОСНОВНІ КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ

3.1. Денна форма навчання

У 2004/2005 навчальному році продовжувалась робота з удосконалення системи організації навчального процесу, створення нових навчально-наукових структурних підрозділів. В університеті створені Інститут економіки, менеджменту і міжнародних відносин, до складу якого ввійшли економічний факультет, факультет післядипломної освіти, новостворений факультет міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу, та Інститут соціології, психології і права, у складі якого соціологічний, юридичний факультети і факультет психології.

Уперше здійснено прийом за спеціальностями «Екологія та охорона навколишнього середовища» на біологічному факультеті та «Переклад (іспанська мова)» на факультеті іноземних мов.

Ліцензовано новий напрям підготовки «Комп'ютеризовані системи, автоматика і управління» на факультеті комп'ютерних наук.

Зріс план державного замовлення за денною формою навчання: з 1478 осіб у 2004 році до 1525 осіб у 2005 р.

У минулому році за денною формою навчання здобували освіту 7868 студентів, із них 1663 (21,0 %) за контрактом.

Підготовка фахівців проводиться за 61 спеціальністю та 83 спеціалізаціями (табл. 3.1).

Кількість дисциплін, які викладаються в університеті, – 896.

Протягом минулого року одним із пріоритетів роботи було забезпечення високого рівня навчального процесу, дотримання державних стандартів вищої освіти та вимог Міністерства освіти і науки України, про що свідчить позитивна динаміка основних показників успішності студентів (табл. 3.2, 3.3).

Поступово зменшується кількість боржників після літньої екзаменаційної сесії. У 2004/2005 навчальному році вона склала 902 особи, що на 78 осіб менше, ніж у минулому році (табл. 3.4). Найбільша кількість боржників традиційно зберігається на факультетах:

– механіко-математичному – 106,

– економічному – 196 (на економічному факультеті найбільша кількість студентів – 1386),

Таблиця 3.1

**Перелік спеціальностей
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна**

№№ п/п	Спеціальність	Рівень акредитації
1	2	3
1	8.030301 Історія	IV
2	8.030501 Українська мова та література	IV
3	8.030502 Російська мова та література	IV
4	8.030502 Англійська мова та література	IV
5	8.030502 Німецька мова та література	IV
6	8.030502 Французька мова та література	IV
7	8.030502 Латинська, давньогрецька мова та література	IV
8	8.030505 Прикладна лінгвістика	IV
9	8.040101 Психологія	IV
10	8.050101 Економічна теорія	IV
11	8.050102 Економічна кібернетика	IV
12	8.050104 Фінанси	IV
13	8.050105 Банківська справа	IV
14	8.050110 Економічна статистика	IV
15	8.050201 Менеджмент організацій	IV
16	8.070101 Фізика	IV
17	8.070201 Астрономія	IV
18	8.070201 Радіофізика і електроніка	IV
19	8.070202 Експериментальна ядерна фізика та фізика плазми	IV
20	8.070103 Прикладна фізика	IV
21	8.070301 Хімія	IV
22	8.070402 Біологія	IV
23	8.070403 Біохімія	IV
24	8.070407 Генетика	IV
25	8.070408 Фізіологія	IV
26	8.070501 Географія	IV
27	8.070502 Економічна і соціальна географія	IV
28	8.070701 Геологія	IV
29	8.070703 Гідрогеологія	IV
30	8.040201 Соціологія	IV
31	8.040202 Соціальна робота	IV
32	8.070801 Екологія та охорона навколишнього середовища	IV
33	8.080101 Математика	IV
34	8.080202 Прикладна математика	IV
35	8.080301 Механіка	IV
36	8.000007 Адміністративний менеджмент	IV
37	8.050106 Облік і аудит	IV
38	8.050108 Маркетинг	IV

1	2	3
39	8.070204 Біофізика	IV
40	8.030403 Міжнародні економічні відносини	IV
41	8.080201 Інформатика	IV
42	8.000011 Прикладна економіка	IV
43	7.030201 Журналістика	IV
44	7.050103 Міжнародна економіка	III
45	7.110101 Лікувальна справа	III
46	7.030303 Архівознавство	III
47	7.080401 Інформаційні управляючі системи і технології	III
48	6.030100 Філософія	III
49	8.070102 Фізика твердого тіла	неакредитована
50	7.020101 Культурологія	- " -
51	7.030304 Археологія	- " -
52	7.090804 Фізична та біомедична електроніка	- " -
53	7.070205 Медична фізика	- " -
54	7.030507 Переклад	- " -
55	6.010100 Валеологія	- " -
56	6.030400 Країнознавство	- " -
57	6.060100 Правознавство	- " -
58	6.040300 Політологія	- " -
59	6.050200 Менеджмент зовнішньо-економічної діяльності	- " -
60	6.050400 Туризм	- " -
61	6.091400 Системи управління і автоматики	- " -

Таблиця 3.2

Динаміка основних показників успішності студентів

Форма навчання	Сесії	Абсолютна успішність		"5"		"5" і "4"		Тільки "3"	
		03/04	04/05	03/04	04/05	03/04	04/05	03/04	04/05
Денна	Зимова	83,5	81,6	22,9	22,5	30,4	32,1	3,3	2,3
	Літня	86,1	87,6	29,4	26,4	31,2	31,7	2,9	2,6
Заочна	Зимова	73,8	83,3	13,5	12,2	32,8	32,0	5,3	4,7
	Літня	82,3	81,8	12,9	11,8	35,5	35,8	4,0	3,9

- філологічному – 84,
- геолого-географічному – 79.

Відрахування студентів у 2004/2005 навчальному році становило 5,1 % (табл. 3.5а).

За академічну заборгованість відраховано 3,6 % студентів. Найбільший відсів на факультетах:

- механіко-математичному – 11,9 %,
- геолого-географічному – 7,5 %,
- радіофізичному – 4,3 %,
- філологічному – 4,2 %.

Таблиця 3.3

**Основні показники екзаменаційних сесій
у розрізі факультетів (денне відділення)**

№ п/п	Факультет	Сесія зимова/ літня	2003/2004 навчальний рік		2004/2005 навчальний рік	
			Абсолютна	Якісна	Абсолютна	Якісна
1	Біологічний	зимова	85,9	59,6	84,0	60,6
		літня	89,4	65,7	91,7	60,9
2	Геолого- географічний	зимова	86,9	48,1	83,3	49,2
		літня	83,9	58,0	80,8	54,7
3	Економічний	зимова	83,0	69,6	83,5	69,9
		літня	86,7	72,1	85,4	67,5
4	Іноземних мов	зимова	90,2	63,8	88,9	62,4
		літня	91,4	72,2	93,8	67,3
5	Інститут високих технологій					
5.1	Комп'ютерних наук	зимова	80,9	44,9	78,7	44,7
		літня	85,5	61,1	82,2	46,6
5.2	Фізико- технічний	зимова	76,9	38,3	80,2	40,3
		літня	83,0	50,4	81,1	44,9
5.3	Фізико- енергетичний	зимова	-	-	81,3	63,0
		літня	-	-	80,0	26,7
6	Історичний	зимова	88,7	58,1	91,4	60,2
		літня	87,8	63,8	89,3	69,0
7	Механіко- математичний	зимова	72,5	33,0	51,2	27,2
		літня	74,9	43,0	81,7	42,6
8	Психології	зимова	79,1	53,6	82,4	56,3
		літня	90,9	70,1	91,9	68,0
9	Радіофізичний	зимова	86,0	43,1	81,4	44,3
		літня	89,4	60,8	94,0	54,1
10	Соціологічний	зимова	88,9	64,5	89,2	67,4
		літня	86,6	59,8	95,5	67,9
11	Фізичний	зимова	83,1	37,1	82,6	49,3
		літня	90,3	62,5	90,3	56,0
12	Філологічний	зимова	83,6	48,2	83,9	51,7
		літня	86,4	52,2	89,3	48,3
13	Філософський	зимова	77,9	52,7	87,9	70,7
		літня	76,0	54,3	92,2	73,9
14	Фундаменталь- ної медицини	зимова	87,1	68,1	85,9	66,2
		літня	80,7	46,8	76,8	45,5
15	Хімічний	зимова	79,1	37,7	78,1	35,6
		літня	89,8	56,3	86,0	53,2
16	Юридичний	зимова	-	-	83,0	46,7
		літня	-	-	83,8	49,3
Усього		зимова	83,5	53,3	81,6	54,6
		літня	86,1	60,7	87,6	58,1

Слід зазначити, що частка відрхованих контрактних студентів перевищує частку відрхованих студентів, які навчаються за бюджетом, майже в два рази (табл. 3.5б).

У минулому навчальному році були захищені 1161 дипломна робота на 14 факультетах, із них на «відмінно» – 864 (74,2%), на «добре» – 255 (21,9%) (табл. 3.6).

У цілому по університету за всіма формами навчання випуск фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліст», «магістр» склав 2219 чол., у тому числі 1045 контрактників, за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» – 1823 чол., у тому числі 629 контрактників (табл. 3.7). Серед випускників денної форми навчання 43 спеціалісти (у тому числі 10 контрактників) та 1150 магістрів (189 контрактників).

Найбільший коефіцієнт випуску (91,4%) на біологічному факультеті. Найменший коефіцієнт випуску на геолого-географічному факультеті (49,1%) та факультеті фундаментальної медицини (58,5%). У цілому коефіцієнт випуску за денною формою навчання зменшився порівняно з минулим 2004 роком на 1,2% і становить 77,2% (табл. 3.8).

Таблиця 3.4

Боржники після літньої екзаменаційної сесії

№ п/п	Факультети	Кількість боржників після літньої сесії 2003/2004 навч. року	Із них відрховано на 1.09.2004 р.	Кількість боржників після літньої сесії 2004/2005 навч. року
1	Біологічний	36	2	27
2	Геолого-географічний	74	14	79
3	Економічний	160	7	196
4	Іноземних мов	62	2	50
5	Інститут високих технологій			
5.1	Комп'ютерних наук	19	-	26
5.2	Фізико-технічний	46	5	49
5.3	Фізико-енергетичний	-	-	3
6	Історичний	42	2	35
7	Механіко-математичний	161	5	106
8	Психології	27	4	25
9	Радіофізичний	45	5	25
10	Соціологічний	43	4	15
11	Фізичний	39	-	38
12	Філологічний	103	2	84
13	Філософський	31	-	8
14	Фундаментальної медицини	64	10	73
15	Хімічний	28	3	41
16	Юридичний	-	-	22
Усього		980	65	902

Таблиця 3.5 а
Відсів студентів на факультетах (денна форма навчання), %

Факультет	Усього					За академічну неуспішність				
	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
1. Біологічний	4,8	2,5	3,7	2,8	1,1	1,9	0,5	1,4	2,0	0,8
2. Геолого-географічний	6,7	6,8	6,7	5,1	9,9	3,1	3,5	5,9	4,1	7,5
3. Економічний	7,3	2,5	2,0	2,8	3,5	3,1	1,1	1,2	1,4	2,2
4. Іноземних мов	4,0	2,5	3,4	2,4	2,0	1,0	0,6	2,1	0,3	0,6
5. <i>Інститут високих технологій</i>										
5.1. Комп'ютерних наук	-	-	5,0	8,5	2,5	-	-	4,2	7,9	1,9
5.2. Фізико-технічний	3,0	5,0	3,1	5,2	5,0	2,3	2,2	3,1	4,9	2,6
5.3. Фізико-енергетичний	-	-	-	-	11,8	-	-	-	-	11,8
6. Історичний	4,7	2,1	3,6	1,1	5,1	1,8	0,8	1,1	-	4,3
7. Механіко-математичний	3,9	6,4	8,3	6,7	13,9	2,6	5,4	6,4	5,5	11,9
8. Психологія	7,7	3,6	1,7	4,9	3,4	3,8	2,2	1,0	4,2	2,5
9. Радіофізичний	2,9	3,6	4,5	4,1	4,5	1,5	2,8	2,9	3,2	4,3
10. Соціологічний	3,1	2,8	2,5	1,5	3,1	0,3	2,5	2,2	1,2	2,5
11. Фізичний	2,8	3,5	3,5	5,0	5,3	0,7	2,6	2,7	3,8	3,4
12. Фізіологічний	4,3	2,9	3,9	3,6	5,3	1,7	1,5	2,5	2,3	4,2
13. Фундаментальної медицини	1,6	6,7	5,4	9,9	6,9	1,6	3,0	3,3	7,8	1,5
14. Філософський	-	-	1,3	2,3	-	-	-	-	1,5	0
15. Хімічний	3,5	4,2	4,3	4,3	3,5	1,9	1,9	2,6	3,0	2,6
16. Юридичний	-	-	-	-	6,7	-	-	-	-	3,7
Усього	4,9	3,7	4,0	4,1	5,1	2,1	2,1	2,7	2,9	3,6

Таблиця 3.5.6

**Відрахування студентів на факультетах
(денна форма навчання за бюджетом і контрактом) у 2004/2005 навчальному році**

№ п/п	Контингент на 01.10. 2004 р.		Факультет	Усього			За академічну неуспішність				
	Бюджет	Контракт		Б	%	К	%	Б	%	К	%
1	336	24	Біологічний	4	1,2	0	0	3	0,9	0	0
2	422	59	Геолого-географічний	31	7,3	17	28,8	27	6,4	9	15,3
3	800	586	Економічний	12	1,5	37	6,3	7	0,9	24	4,1
4	483	326	Іноземних мов	1	0,2	19	5,8	0	0	5	1,5
5			Інститут високих технологій								
5.1	332	10	Комп'ютерних наук	3	2,3	1	3,0	2	1,6	1	3,0
5.2	128	33	Фізико-технічний	15	4,5	2	20,0	7	2,1	2	20,0
5.3	16	1	Фізико-енергетичний	2	12,5	0	0	2	12,5	0	0
6	336	38	Історичний	16	4,8	3	7,9	16	4,8	0	0
7	628	21	Механіко-математичний	80	12,7	10	47,6	69	11,0	8	38,1
8	200	126	Психологі	3	1,5	11	8,7	3	1,5	5	4,0
9	434	13	Радіофізичний	16	3,7	4	30,8	16	3,7	3	23,1
10	332	26	Соціологічний	8	1,8	4	15,4	7	2,1	1	3,8
11	413	2	Фізичний	21	5,1	1	50,0	13	3,1	1	50,0
12	761	92	Філологічний	39	5,1	6	6,5	31	4,1	5	5,4
13	105	11	Філософський	0	0	0	0	0	0	0	0
14	121	211	Фундаментальної медицини	4	3,3	19	9,0	4	3,3	11	5,2
15	282	29	Хімічний	9	3,2	2	7,0	7	2,5	1	3,4
16	89	45	Юридичний	5	5,6	4	8,9	5	5,6	0	0
	6215	1653	Усього	269	4,3	140	8,7	208	3,3	76	4,6

Дипломи з відзнакою одержали 606 випускників (50,7 %), що на 1,9 % більше, ніж у минулому році (табл. 3.9). Найбільше дипломів з відзнакою отримано на економічному (73,5 %) і біологічному (70,3 %) факультетах.

Гордістю університету є іменні стипендіати (57 осіб).

3.2. Заочна форма навчання

Університет надає можливість студентам-заочникам здобувати освіту, використовуючи різні форми навчання: заочну (за держзамовленням і на умовах контракту), заочну (за місцем проживання), паралельну, прискорену, а також другу вищу освіту.

У 2004/2005 навчальному році на 11 факультетах університету за заочною формою навчання здобували освіту 4868 студенти. Це становить 39,2 % від загальної кількості студентів університету. За кошти юридичних і фізичних

Таблиця 3.6

Підсумки захисту дипломних робіт у 2004/2005 навчальному році

№ п/п	Факультет	Захистили дипломні роботи	«Відмінно»		«Добре»		«Задовільно»		«Незадовільно»	
			К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
1	Біологічний	73	59	80,8	13	17,8	1	1,4	-	-
2	Геолого-географічний	57	39	68,4	15	26,3	3	5,3	-	-
3	Економічний	234	195	83,0	37	16,0	2	1,0	-	-
4	Іноземних мов	128	110	85,9	17	13,3	1	0,8	-	-
5	Інститут високих технологій									
5.1	Комп'ютерних наук	16	11	68,7	5	31,3	-	-	-	-
5.2	Фізико-технічний	43	36	84,0	5	11,5	2	4,5	-	-
5.3	Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Історичний	65	47	72,3	18	27,7	-	-	-	-
7	Механіко-математичний	103	75	72,8	21	20,4	6	5,8	1	1,0
8	Психології	52	31	59,6	19	36,5	2	3,8	-	-
9	Радіофізичний	70	53	75,7	14	20,0	3	4,3	-	-
10	Соціологічний	55	42	76,0	13	24,0	-	-	-	-
11	Фізичний	68	46	67,6	13	19,2	9	13,2	-	-
12	Філологічний	146	88	60,3	47	32,2	11	7,5	-	-
13	Філософський	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Фундаментальної медицини	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Хімічний	51	32	62,7	18	35,3	1	2,0	-	-
16	Юридичний	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього		1161	864	74,2	255	21,9	41	3,4	1	0,8

Таблиця 3.7

Випуск спеціалістів

Форма навчання	Бакалаври		Спеціалісти		Магістри	
	2004 р.	2005 р.	2004 р.	2005 р.	2004 р.	2005 р.
Денна	1212	1243	141	43	1042	1150
Заочна	575	580	910	827	91	199
Усього	1787	1823	1051	870	1133	1349

Таблиця 3.8

Коефіцієнт випуску спеціалістів і магістрів на факультетах
(% відносно прийому)

№ п/п	Факультет	1999/2000 навч.р.	2001/2002 навч.р.	2002/2003 навч.р.	2003/2004 навч.р.	2004/2005 навч.р.
1	Біологічний	86,9	75,0	75,6	82,6	91,4
2	Геолого-географічний	79,7	87,3	69,0	68,1	49,1
3	Економічний	97,1	85,6	85,0	88,2	90,3
4	Іноземних мов	85,7	70,5	75,2	86,2	80,5
5	Інститут високих технологій					
5.1	Комп'ютерних наук	-	-	-	-	66,6
5.2	Фізико-технічний	57,1	82,5	66,7	82,5	87,8
5.3	Фізико-енергетичний	-	-	-	-	-
6	Історичний	89,3	78,9	62,4	81,7	83,3
7	Механіко-математичний	65,3	65,5	61,8	80,0	66,0
8	Психології	-	85,5	72,3	85,7	84,7
9	Радіофізичний	88,3	82,5	81,1	83,5	71,7
10	Соціологічний	89,1	77,0	110,8	89,5	84,6
11	Фізичний	73,0	90,6	73,5	87,2	79,5
12	Філологічний	61,7	76,0	65,7	78,3	75,3
13	Філософський	-	-	-	-	-
14	Фундаментальної медицини	100,0	95,2	64,9	87,8	58,5
15	Хімічний	83,3	81,7	67,5	70,0	76,9
16	Юридичний	-	-	-	-	-
УСЬОГО		82,9	80,3	73,3	78,4	77,2

осіб навчались 3883 особи. Цей показник підвищився з 77,2% у 2003/2004 до 79,6% у 2004/2005 навчальних роках.

Підготовка фахівців за заочною формою проводилась за 30 спеціальностями і 35 спеціалізаціями. У 2005/2006 навчальному році на заочному відділенні радіофізичного факультету розпочнеться підготовка фахівців за напрямом «Прикладна фізика» (спеціальність «Радіофізика і електроніка»).

Зберігається тенденція зростання чисельності випускників, особливо це стосується студентів, які навчались на умовах контракту.

Таблиця 3.9

Випуск фахівців у 2004/2005 навч. р. (денна форма навчання)

№ п/п	Факультет	Випуск, у т. ч. контракт	Дипломи з відзнакою, у т. ч. контракт		Реальні та дослідні дипломні роботи
			Кількість	%	
1	Біологічний	74/3	52/2	70,3	63
2	Геолого-географічний	57	33	58,0	57
3	Економічний	234/87	172/58	73,5	117
4	Іноземних мов	128/48	72/23	56,2	128
5	Інститут високих технологій				
5.1	Комп'ютерних наук	16/1	8	50,0	16
5.2	Фізико-технічний	43/1	24	55,8	43
5.3	Фізико-енергетичний	-	-	-	-
6	Історичний	65/5	34	52,3	30
7	Механіко- математичний	103/3	37/2	35,9	37
8	Психології	50/22	23/6	46,0	50
9	Радіофізичний	71	33	46,5	71
10	Соціологічний	55/8	28/1	51,0	50
11	Фізичний	70/1	30	42,8	70
12	Філологічний	146/10	40/2	27,4	5
13	Філософський	-	-	-	-
14	Фундаментальної медицини	31/9	8	25,8	-
15	Хімічний	50/1	12	24,0	50
16	Юридичний	-	-	-	-
Усього		1193/199	606/94	50,7	787

У 2005 році отримали дипломи 1606 випускників (з них 1285 студентів-контрактників – 80 %), у тому числі: за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» – 580 осіб (з відзнакою 7,8 %), «спеціаліст» – 827 осіб (з відзнакою 15 %), «магістр» – 199 осіб (з відзнакою 68,4 %) (табл. 3.7).

Аналіз результатів літньої екзаменаційної сесії дає можливість відзначити, що середній показник успішності на заочному відділенні майже не змінився (83,3 % у 2003/2004 навчальному році – 82,0 % у 2004/2005 навчальному році) (табл. 3.10), якісна успішність знизилася на 0,8 % (з 48,4 % до 47,6 %). Абсолютна успішність на 7 факультетах вище, ніж загальноуніверситетська: на хімічному – 99,0 % (якісна – 44,1 %), філософському – 95,0 % (якісна – 80,0 %), історичному – 90,0 % (якісна – 51%), біологічному – 86,0 % (якісна – 54,9 %), факультеті психології – 85,0 % (якісна – 57,1 %), економічному і соціологічному – 84,0 % (55,4 % та 46,9 % відповідно). Найнижча абсолютна успішність на механіко-математичному факультеті – 57,0 % (табл. 3.10). Слід відзначити низьку якісну успішність на геолого-географічному факультеті – 25,8 %.

За 2004/2005 навчальний рік відсів на заочному відділенні склав 205 осіб (4,2 %), в тому числі з них: за порушення фінансових умов контракту – 114, за академічну неуспішність – 73 (табл. 3.11).

Другу вищу освіту здобувають 689 осіб на всіх факультетах заочного відділення університету (більшість студентів вчиться на економічному факультеті, факультетах психології та іноземних мов).

Кожного року відбувається випуск осіб, які одержали другу вищу освіту. У цьому році захистили дипломи 372 студента, в тому числі за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» на економічному факультеті 270 осіб, на факультеті іноземних мов 15, психології 26, «магістр» – 50 осіб (на економічному, біологічному, геолого-географічному факультетах).

3.3. Заочне навчання за місцем проживання

З 1999 року контингент заочного відділення поповнюється студентами, які здобувають вищу освіту за заочною формою навчання у консультаційних центрах за місцем проживання.

Консультаційні центри організовані в 9 містах України: Феодосії, Слов'янську, Красному Лучі, Кременчуці, Черкасах, Скадовську, Новій Каховці, Кривому Розі, Маріуполі.

Відділ дистанційного навчання спрямував свою роботу на активне співробітництво з середніми навчальними закладами області та інших регіонів України через виставки «Освіта в Україні» та «Абітурієнт 2005» з метою пропаганди фундаментальної університетської освіти, надання інформаційних послуг щодо факультетів і спеціальностей, умов прийому в університет на різні форми навчання.

Таблиця 3.10

Абсолютна успішність студентів заочної форми навчання (літня сесія)

№ п/п	Факультети	Заочна форма навчання	
		2003/2004, у %	2004/2005, у %
1	Біологічний	96,7	86,0
2	Геолого-географічний	80,8	73,0
3	Економічний	80,6	83,0
4	Іноземних мов	81,1	76,0
5	Історичний	84,3	90,0
6	Механіко-математичний	27,3	57,0
7	Психології	92,3	84,0
8	Радіофізичний	-	-
9	Соціологічний	84,0	83,0
10	Філологічний	82,3	81,0
11	Філософський	91,7	95,0
12	Хімічний	83,0	99,0
Усього:		83,3	82,0

Таблиця 3.11

Відрахування студентів заочної форми навчання у 2004/2005 навчальному році

Контингент заочного відділення	Факультет	Заочна			
		Усього		Академічна заборгованість	
		К-сть	%	К-ть	%
203	Біологічний	9	4,4	4	2
314	Геолого-географічний	24	7,6	15	4,8
2273	Економічний	72	3,2	12	0,5
542	Іноземних мов	35	6,5	8	1,5
223	Історичний	16	7,2	6	2,7
78	Механіко-математичний	15	19,2	13	16,6
605	Психології	16	2,6	6	1,0
179	Соціологічний	5	2,8	2	1,1
342	Філологічний	7	2,0	5	1,5
22	Філософський	3	13,6	-	-
92	Хімічний	3	3,3	2	2,2
4868	Усього:	205	4,2	73	1,5

Відділ організував навчально-методичну роботу в консультаційних центрах, координував діяльність факультетів і кафедр університету з організації навчання студентів, підвищення кваліфікації викладачів консультаційних центрів, проводив облік руху контингенту студентів.

Заочна форма навчання за місцем проживання студентів націлена на здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» за напрямками підготовки філологічного (журналістика), економічного (економіка і підприємництво, менеджмент, туризм), механіко-математичного (прикладна математика), психології (психологія), геолого-географічного (екологія), соціологічного (соціологія) факультетів.

Формами навчального процесу в консультаційних центрах є лекції, практичні та семінарські заняття. Центри забезпечуються навчальною і методичною літературою, аудіо-, відеопрограмами, електронними підручниками, мають доступ до електронних комунікаційних мереж.

Порівнянно з минулим роком чисельність студентів, які навчаються за заочною формою навчання за місцем проживання, збільшилась на 25 % – з 1080 до 1356 студентів (табл. 3.12). Це складає 34,7 % від кількості студентів, які навчаються за контрактною формою на заочній формі навчання.

Найбільше студентів навчаються у Красному Лучі (541), Феодосії (225), Слов'янську (140), Кременчуці (119), Черкасах, Скадовську, Новій Каховці, Кривому Розі (70-90).

Більша частина студентів навчається на факультетах економічному (887), психології (270), іноземних мов (111).

За період існування заочної форми навчання за місцем проживання університет закінчили 462 студенти (табл. 3.13).

Таблиця 3.12

Чисельність студентів заочної форми навчання за місцем проживання

№	Міста України	Усього студентів	Кількість по факультетам							
			Економічний	Психологі	Іноземних мов	Механіко-математичний	Геолого-географічний	Соціологічний	Філологічний	Фундамент. медицини
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Красний Луч									
	2002/2003	71	49	22	-	-	-	-	-	-
	2003/2004	339	263	76	-	-	-	-	-	-
	2004/2005	541	397	104	-	20	-	20	-	-
2	Феодосія									
	2002/2003	231	126	33	37	18	17	-	-	-
	2003/2004	201	111	34	34	-	22	-	-	-
	2004/2005	225	121	37	37	-	30	-	-	-
3	Слов'янськ									
	2002/2003	206	206	-	-	-	-	-	-	-
	2003/2004	142	138	-	-	-	-	-	4	-
	2004/2005	140	131	-	-	-	-	-	9	-
4	Кременчук									
	2002/2003	11	-	11	-	-	-	-	-	-
	2003/2004	49	-	49	-	-	-	-	-	-
	2004/2005	119	23	81	15	-	-	-	-	-
5	Черкаси									
	2002/2003	235	95	46	84	-	-	-	10	-
	2003/2004	122	55	43	14	-	-	-	10	-
	2004/2005	90	46	22	13	-	-	-	9	-
6	Скадовськ									
	2002/2003	32	32	-	-	-	-	-	-	-
	2003/2004	51	51	-	-	-	-	-	-	-
	2004/2005	77	77	-	-	-	-	-	-	-
7	Нова Каховка									
	2002/2003	54	-	13	25	-	-	-	3	13
	2003/2004	64	-	24	38	-	-	-	2	-
	2004/2005	72	-	26	46	-	-	-	-	-
8	Кривий Ріг									
	2002/2003	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2003/2004	37	37	-	-	-	-	-	-	-
	2004/2005	70	70	-	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	Маріуполь 2002/2003 2003/2004 2004/2005	- 10 22	- 10 22	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
10	Кіровоград 2002/2003 2003/2004 2004/2005	28 65 -	24 62 -	4 3 -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -
11	Херсон 2002/2003 2003/2004 2004/2005	40 - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -	40 - -
РАЗОМ										
	2002/2003	908	532	129	146	18	17	-	13	53
	2003/2004	1080	727	229	86	-	22	-	16	-
	2004/2005	1356	887	270	111	20	30	20	18	-

Таблиця 3.13

Випуск студентів заочної форми навчання за місцем проживання

ФАКУЛЬТЕТИ	УСЬОГО	Випуск по рокам			
		2002	2003	2004	2005
Економічний	414	74	110	100	130
Психологія	48	-	3	21	24
УСЬОГО	462	74	113	121	154

3.4. Працевлаштування випускників

Як свідчить аналіз працевлаштування випускників 2004 та 2005 років, які навчалися за державним замовленням, працевлаштування в цілому по університету знизилося на 3,8 %.

Чітко та організовано була проведена робота з працевлаштування на факультетах історичному, біологічному, економічному, хімічному, психології, фундаментальної медицини.

Низькі відсотки працевлаштування відрізняють механіко-математичний, геолого-географічний і фізичний факультети (табл. 3.14).

Аналіз працевлаштування випускників педагогічних спеціальностей у школах м. Харкова та Харківської області свідчить, що забезпечення шкіл молодими фахівцями, порівняно з 2003/2004 навчальним роком, знизилося на 1,2 % (табл. 3.15, 3.16).

Причинами небажання працювати в школах м. Харкова та Харківської області є заробітна плата, яка не відповідає прожитковому мінімуму, незадовільні житлові та соціально-побутові умови, неповне педагогічне навантаження.

В межах функціонування системи «Випускник» щорічно, починаючи з 2002 р., проводиться соціологічний моніторинг професійної кар'єри та життєвого шляху випускників Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Дослідження має за мету одержати інформацію щодо реального працевлаштування випускників університету, характеру їхньої трудової діяльності, її відповідності отриманій спеціальності й особистісним планам і очікуванням.

В опитуванні взяли участь 49 % випускників 2002 р., 47 % – 2003 р., 47 % – 2004 р. Загальна чисельність опитаних (майже кожний другий випускник поточного року) та їхня кількість на більшості факультетів (від 1/3 до 80 %) дозволяють вважати вибірку репрезентативною. Виключенням є економічний факультет, де і в 2003, і 2004 рр. було опитано не більше 1/5 випускників. У 2004 р., на відміну від попередніх, не репрезентативним виявилось опитування на механіко-математичному факультеті (21 %).

Дослідження дало такі результати:

1. Незважаючи на об'єктивні труднощі, майже 93 % випускників 2004 р., що взяли участь в опитуванні, вирішили проблему працевлаштування. Серед працевлаштованих 45,5 % працюють за спеціальністю, що повністю відповідає отриманій освіті. До цієї групи можна віднести й тих 11% випускників, що продовжують навчання в аспірантурі, магістратурі тощо; 24 % зайняті в суміжних сферах діяльності; працюють не за фахом 12 %.

У статусі безробітних перебували на момент дослідження 5 % опитаних.

Порівняння інформації щодо працевлаштування випускників різних років свідчить про деяке зниження чисельності осіб, які майже через рік після одержання диплому не змогли знайти роботу (з 8 % у 2002 р. до 5 % у 2003 та 2004 р.).

Чисельність працевлаштованих не за фахом знизилась з 16 % у 2002 р. до 12 % у 2003 та 2004 рр.

Збільшилась у 1,2 рази чисельність тих, хто знайшов роботу, що повністю відповідає їхній спеціальності та спеціалізації, але говорити про стабільне зростання попиту на фахівців тих спеціальностей, яких готує університет, поки що передчасно.

2. Аналіз сфер діяльності, в яких працюють випускники університету, засвідчив, що близько 1/4 з них стали викладачами в освітніх закладах різного типу. За даними 2004 року, працюють у школах, ліцєях, гімназіях 18,5 %, 2 % – у технікумах, коледжах, училищах, 4 % – у вищих навчальних закладах.

3. Дослідження засвідчило достатньо високий рівень задоволеності молодих фахівців своєю роботою. Лише 5 % зазначили, що вони скоріше не задоволені або зовсім не задоволені своєю роботою.

Стабільною протягом трьох років є структура факторів, які визначають задоволеність роботою: перше місце займає розмір заробітної плати; друге – умови та організація праці; третє – зміст роботи; четверте – можливості професійного росту; п'яте – перспективи посадового просування; шосте – відповідність роботи здібностям; сьоме – відповідність роботи рівню підготовки.

Таблиця 3.14

**Працевлаштування випускників денної форми навчання,
які закінчили університет у 2005 р.**

№ з/п	Факультети, спеціальності	Випускників усіх видів фінансування	Випускників, які навчалися за держзамовленням та підлягали працевлаштуванню, усього	У тому числі					
				Працевлаштовані	з них			Надано право на самостійне працевлаштування	Залишилися не-працевлаштованими
					На державних підприємствах	На підприємствах інших форм власності	Продовжили навчання		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	БІОЛОГІЧНИЙ	74	70	66	27	38	1	4	-
	Генетика	13	11	10	6	4	-	1	-
	Фізіологія	9	9	9	4	5	-	-	-
	Біологія	40	40	40	14	25	1	-	-
	Біохімія	12	10	7	3	4	-	3	-
2	ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ	59	58	36	22	13	1	2	20
	Економічна географія	21	21	20	12	7	1	-	1
	Гідрогеологія	16	16	3	-	3	-	-	13
	Геологічна зйомка	11	10	4	1	3	-	-	6
	Географія	11	11	9	9	-	-	2	-
3	ІСТОРИЧНИЙ	65	60	58	43	14	1	2	-
	Історія України	53	49	48	37	10	1	1	-
	Архівознавство	12	11	10	6	4	-	1	-
4	ІНОЗЕМНИХ МОВ	130	80	71	19	51	1	1	8
	Мова та література (із вивченням мови):								
	англійської	71	45	38	13	25	-	1	6
	німецької	30	19	17	3	13	1	-	2
	французької	29	16	16	3	13	-	-	-
5	МЕХАНІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ	123	120	91	32	58	1	3	26
	Інформатика	15	14	14	3	11	-	-	-
	Математика	48	47	38	13	24	1	3	6
	Прикладна математика	33	32	28	10	18	-	-	4
	Механіка	11	11	8	4	4	-	-	3
	Інформ.-управл. системи і технології	16	16	3	2	1	-	-	13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	РАДІОФІЗИЧНИЙ	71	71	66	22	41	3	-	5
	Радіофізика та електроніка	56	56	52	17	34	1	-	4
	Біофізика	15	15	14	5	7	2	-	1
7	СОЦІОЛОГІЧНИЙ	54	47	43	5	28	10	1	3
	Соціологія	54	47	43	5	28	10	1	3
8	ПСИХОЛОГІЇ	52	29	27	12	15	-	2	-
	Психологія	52	29	27	12	15	-	2	-
9	ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ	43	42	41	33	8	-	1	-
	Експериментальна ядерна фізика	24	24	24	20	4	-	-	-
	Прикладна фізика	19	18	17	13	4	-	1	-
10	ФІЗИЧНИЙ	76	75	52	18	25	9	11	12
	Фізика	69	68	46	18	20	8	10	12
	Астрономія	7	7	6	-	5	1	1	-
11	ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ	32	23	23	-	-	23	-	-
	Лікувальна справа	32	23	23	-	-	23	-	-
12	ФІЛОЛОГІЧНИЙ	147	137	118	60	57	1	10	9
	Українська мова	76	76	63	42	22	-	7	5
	Російська мова	25	24	19	17	2	-	2	3
	Прикладна лінгвістика	12	10	10	1	9	-	-	-
	Журналістика	34	27	25	-	24	1	1	1
13	ХІМІЧНИЙ	51	49	45	24	15	6	3	1
	Хімія	51	49	45	24	15	6	3	1
14	ЕКОНОМІЧНИЙ	289	146	141	12	129	-	2	3
	Економічна теорія	16	13	13	3	10	-	-	-
	Економічна кібернетика	13	9	9	-	9	-	-	-
	Фінанси та кредит	67	34	33	3	30	-	-	1
	Економічна статистика	8	8	8	1	7	-	-	-
	Адміністративний менеджмент	45	25	24	3	21	-	-	1
	Міжнародна економіка	39	8	8	-	8	-	-	-
	Міжнар. економічні відносини	37	18	18	-	18	-	-	-
	Облік і аудит	9	6	5	-	5	-	-	1
	Банківська справа	35	18	17	2	15	-	1	-
	Маркетинг	20	7	6	-	6	-	1	-
УСЬОГО ВИПУСКНИКІВ	1266	1007	878	329	492	57	42	87	
	у %		100,0	87,2	32,7	48,8	5,7	4,2	8,6

Примітка: до працевлаштованих спеціалістів включено осіб, які продовжують навчання в інternатурі та аспірантурі. Випускники, які навчалися за контрактом, працевлаштовуються самостійно.

Таблиця 3.15

Працевлаштування випускників, які мають право викладати в середніх навчальних закладах у 2005 році

№ п/п	Спеціальності	Підлягали працевлаштуванню	Одержали призначення на роботу	Надано право самостійного працевлаштування	Залишилися нерозподіленими	Направлені до шкіл України			
						Усього	До міста Харкова	До Харківської області	До інших областей
1.	Біологія	70	66	4	-	10	4	6	-
2.	Географія	32	29	2	1	7	4	2	1
3.	Історія	60	58	2	-	29	15	6	8
4.	Мова та література (із вивченням мови):	80	71	1	8	9	5	4	-
	німецька мова	19	17	-	2	1	1	-	-
	англійська мова	45	38	1	6	6	4	2	-
	французька мова	16	16	-	-	2	-	2	-
5.	Математика	47	35	3	9	5	3	2	-
6.	Російська мова	24	19	2	3	12	7	1	4
7.	Українська мова	76	64	7	5	36	19	15	2
8.	Фізика	68	42	8	18	6	-	3	3
9.	Хімія	49	45	3	1	1	1	-	-
	УСЬОГО	506	429	32	45	115	58	39	18
	У %	100	84,8	6,3	8,9	22,7	11,5	7,7	3,5

Таблиця 3.16

Направлення на роботу до шкіл України випускників непедагогічних спеціальностей у 2005 р.

№ п/п	Спеціальності	Направлено до шкіл України			
		Усього	До міста Харкова	До Харківської обл.	До інших областей
1.	Соціологія	1	1	-	-
2.	Механіка	3	1	-	2
3.	Прикладна математика	4	2	2	-
4.	Загальна психологія	4	4	-	-
5.	Радіофізика	2	-	-	2
	Усього по університету:	14	8	2	4

4. Процес працевлаштування за період 2002-2004 р. зазнав деяких змін.

Високою залишається роль у працевлаштуванні фахівців суміщення роботи з навчанням. Щорічно майже кожний п'ятий з опитаних закріплюється на підприємстві (в організації), де працював під час навчання.

Поступово зростає відповідність попереднього документально підтверженого працевлаштування реальному місцю роботи (з 14 % у 2002 р. до 26 % у 2004 р.).

Матеріали дослідження підтвердили, що одним з найбільш дієвих шляхів працевлаштування залишається використання родинних і дружніх зв'язків. Цей канал працевлаштування вказали у 2002 р. 40,5 % опитаних, у 2004 р. – 30 %).

Роль факультетів та кафедр, які знають професійні характеристики своїх вихованців, є поки що обмеженою. Їхню допомогу у працевлаштуванні відзначають 10 % опитаних у 2002 р., 15 % – у 2003 р., 13 % – у 2004 р.

Подальше проведення моніторингу дозволить виявити більш широкий перелік факторів, які детермінують успішність процесу працевлаштування випускників університету. На жаль, поки що до них не належить найбільш важливий – якість професійної підготовки фахівця.

3.5. Організація післядипломної освіти

У 2004/2005 навчальному році 110 викладачів університету підвищили свою наукову та методичну кваліфікацію шляхом стажування (70% від запланованої кількості) (табл. 3. 17). 41 викладач стажувався на споріднених кафедрах університету (49 % загальної кількості), 16 – на кафедрах інших навчальних закладів (19 %), 21 – у наукових установах (25 %).

Основною формою стажування, яку обирають викладачі та затверджують кафедри, залишається стажування без відриву від виробництва (69 % викладачів).

Найбільш поширеним є стажування терміном 1-4 місяці – 55 %, стажування терміном 1 місяць проходять 38 % викладачів, терміном від 4 до 6 місяців – 7 %.

Під час стажування викладачі згідно з індивідуальними планами вивчали досвід роботи за місцем стажування, знайомились з методичним та дидактичним забезпеченням навчального процесу, з новими науковими роботами та результатами наукових експериментів, новими виданнями, працювали над новими програмами навчальних дисциплін і спецкурсів, методичними рекомендаціями з вивчення окремих дисциплін і посібниками. Вагомими підсумками роботи стажистів є підготовка монографій.

Частина викладачів (15 %) використовували час, відведений на стажування, для роботи над кандидатськими або докторськими дисертаціями.

У справі підвищення кваліфікації науково-педагогічного персоналу університету слід відзначити низку недоліків, а саме:

– не на всіх кафедрах виконується вимога щодо обов'язкового (не рідше 1 разу на 5 років) підвищення кваліфікації викладачів;

– хоча направлення викладачів на стажування по університету зросло до 70 %, на деяких факультетах відсоток виконання цих планів менший за 50 %: механіко-математичний – 46 %, радіофізичний – 44 %, геолого-географічний – 33 %.

Серед основних завдань факультету післядипломної освіти є підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів шляхом стажування. Усього на кафедрах університету пройшли підвищення кваліфікації 64 викладачі.

Факультет цю роботу виконував у двох напрямках:

1. Організація стажування викладачів провідних вищих навчальних закладів м. Харкова, з якими університет має двосторонні угоди про співпрацю зі взаємного обміну стажистами на безкоштовній основі.

2. Організація стажування викладачів вищих навчальних закладів за умовами контракту. Так, у 2004/2005 навчальному році 8 викладачів вищих навчальних закладів (13 % від загальної кількості) пройшли стажування на різних кафедрах університету за умовами контракту, 2 особи стажувалися на кафедрі англійської мови, по 1 – на кафедрах економічної кібернетики, зоології та екології тварин, німецької та французької мов, англійської філології, загального та прикладного мовознавства, статистики, обліку та аудиту.

Серед факультетів, які приймають найбільшу кількість стажистів, слід відзначити: факультет іноземних мов (15 осіб), механіко-математичний (10 осіб), філологічний (9 осіб), філософський (8 осіб).

Найбільша кількість викладачів-стажистів працювала на таких кафедрах університету: англійської філології – 6 осіб, загального та прикладного мовознавства, теорії культури та філософії науки – по 4 особи, по 3 стажиста прийняли кафедри економічної теорії, німецької та французької мов, англійської мови, вищої математики та інформатики, математичної фізики та обчислювальної математики, фізики НВЧ, теоретичної і практичної філософії.

Крім цього, 21 викладач ВНЗ м. Харкова, м. Полтави, м. Сум навчалися в червні 2005 р. на курсах підвищення кваліфікації фахівців з російської мови як іноземної. По закінченню курсів слухачі отримали сертифікати про підвищення кваліфікації Російського університету дружби народів і Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Кафедрам слід активніше запрошувати викладачів інших навчальних закладів на стажування до університету, рекламувати досягнення та можливості своїх кафедр.

У 2004/2005 навчальному році у співробітництві з різними структурними підрозділами університету факультет післядипломної освіти започаткував такі нові форми підвищення кваліфікації фахівців, як короткотермінові курси та семінари-тренінги. Так, разом з кафедрою хімічної метрології на замовлення УкрДНТЦ «Енергосталь» з 16 по 20 травня 2005 р. був проведений науково-практичний семінар «Метрологічне забезпечення вимірювань хімічного складу матеріалів металургійного виробництва», а з 6 по 10 червня 2005 р. – короткотермінові курси підвищення кваліфікації фахівців хіміко-аналітичних лабораторій.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна уклав договір з Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України про

Таблиця 3.17

**Підвищення кваліфікації викладачів університету
в 2004/2005 навчальному році**

Факультети	Усього пройшли стажування	З відривом від роботи					Без відриву від роботи			
		1 міс.	1-4 міс.	4-6 міс.	> 6 міс.	Усього	1 міс.	1-4 міс.	4-6 міс.	Усього
Біологічний	6	-	-	-	-	-	2	4	-	6
Геолого-географічний	3	-	-	-	-	-	1	2	-	3
Економічний	13	-	-	-	1	1	6	6	-	12
Іноземних мов	11	-	1	1	-	2	4	4	1	9
Історичний	3	-	-	-	-	-	2	1	-	3
Механіко-математичний	6	-	5	-	-	5	1	-	-	1
Психології	2	-	1	-	-	1	-	1	-	1
Радіофізичний	4	-	-	-	-	-	3	1	-	4
Соціологічний	2	-	-	1	-	1	-	1	-	1
Фізичний	8	1	3	-	-	4	3	1	-	4
Фізико-технічний	5	-	-	-	-	-	3	2	-	5
Філологічний	9	1	4	-	-	5	-	4	-	4
Філософський	5	4	1	-	-	5	-	-	-	-
Фундаментальної медицини	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Хімічний	5	1	1	-	-	2	1	2	-	3
Центр міжнародної освіти	25	-	-	-	-	-	25	-	-	25
Кафедра економічної теорії	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Разом	110	7	16	2	1	26	51	30	3	84

співробітництво в галузі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг. Учасниками навчальних програм факультету післядипломної освіти є керівники, головні бухгалтери та фахівці фінансових установ (страхових компаній, кредитних спілок, ломбардів і недержавних пенсійних фондів), а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які надають фінансові послуги. У червні 2005 р. розпочали роботу курси підвищення кваліфікації керівників страхових компаній, на яких навчається 17 осіб.

IV

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

4.1. Науково-методична робота

Основні напрями науково-методичної роботи у звітному році визначились подальшим виконанням «Програми підвищення якості навчального процесу» та участю університету в педагогічному експерименті з упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Факультетами та Науково-методичним центром університету (НМЦ) були розроблені плани заходів із реалізації Програми на 2004/2005 навчальний рік. Проблеми реформування університетської освіти обговорювалися на 3 засіданнях Ученої ради університету і 3 розширених засіданнях Науково-методичної ради. У червні 2005 р. НМЦ було проведено моніторинг стану науково-методичної роботи на факультетах. Аналіз показав як певні досягнення, так і проблеми науково-методичного забезпечення навчального процесу.

У напрямі адаптації університетської освіти до вимог Болонського процесу робота проводилась відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 23.01.2004 р. № 48 «Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу», від 21.05.2004 р. № 414 «Про запровадження у вищих навчальних закладах навчальної дисципліни «Вища освіта і Болонський процес», від 20.10.2004 р. № 812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» та університетського Положення про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою. Оновлено навчальні плани та робочі програми для роботи за кредитно-модульною системою; для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою магістра, до навчальних планів введено курс «Вища освіта і Болонський процес»; на всіх факультетах підготовлено інформаційні пакети; на базі Науково-методичного центру створено інформаційний центр із проблем Болонського процесу. Науково-методичним центром проведено 5 семінарів з питань упровадження кредитно-модульної, модульно-рейтингової систем організації навчального процесу, новітніх навчальних технологій: «Сучасний стан впровадження засад Болонського процесу в університетах Європи та України» (жовтень 2004 р.), «Досвід і проблеми використання електронних навчальних ресурсів у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна» (березень 2005 р.), «Досвід кафедри неорганічної хімії з модульно-рейтингової системи організації навчального процесу» (березень 2005 р.), «Проблеми впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» (квітень

2005 р.), «Проблеми організації підсумкового семестрового контролю в письмовій формі» (травень 2005 р.) і підготовлено два випуска інформаційно-аналітичних матеріалів «Адаптація університетської освіти до вимог Болонського процесу». Зважаючи на проведену роботу, є всі підстави сподіватися, що перехід з 1 вересня 2005 р. на кредитно-модульну систему організації навчального процесу на всіх факультетах (для студентів 1 курсу) згідно з рішенням трудового колективу від 31 серпня 2004 р. відбудеться безболісно. Необхідні заходи окреслені у рішенні Вченої ради університету від 27.05.2005 р.

Потрібно звернути увагу на деякі проблеми. По-перше, у зв'язку з переходом до кредитно-модульної системи потребують удосконалення як інформаційні пакети, так і вся навчально-методична документація. По-друге, учасники навчально-виховного процесу недостатньо інформовані про зміни в системі навчання. Очевидно, університетських нарад і семінарів, сторінки на університетському веб-сайті недостатньо. Слід проводити необхідні заходи на факультетах, залучати студентство до обговорення на засіданнях Учених рад факультетів питань навчального процесу. Необхідно ширше інформувати студентів про заходи, які вживають деканати, навчально-методичні комісії за результатами опитування «Викладання очима студента». Шпальти університетської газети та журналу «UNIVERSITATES» повинні активніше надаватися не лише для інформування викладачів і студентів, але й для дискусій з нагальних питань навчально-методичної роботи.

По-третє, Болонський процес, як зазначається в усіх деклараціях і комюніке від самого його початку, передбачає гарантування академічних свобод, укріплення автономії університетів і підвищення їх відповідальності перед суспільством за якість освіти, розвиток самоврядування при розширенні, зокрема, прав студентських органів. У 2005 р. університет став співзасновником Консорціуму з упровадження університетської автономії. До складу Консорціуму увійшли Дніпропетровський, Донецький, Львівський, Харківський, Чернівецький національні університети, національний університет «Києво-Могилянська академія», Український католицький університет, Університет економіки і права «Крок». Робоча група, утворена з представників усіх університетів-членів Консорціуму, неодноразово збиралася на наради і семінари, в яких брали участь заступник міністра освіти і науки України М. Ф. Степко, начальники департаментів МОН України Я. Я. Болюбаш і П. М. Куліков. Один із семінарів відбувся в травні в нашому університеті. Були докладно вивчені питання законодавчого забезпечення автономії університетів, проблеми академічної свободи і варіативності навчальних планів і програм, утвердження самоврядування і внутрішньоуніверситетської демократії, організаційні засади та фінансові умови функціонування автономних ВНЗ. Члени Консорціуму висловилися за глибокі зміни у вищій освіті України, розуміючи, разом з тим, що потрібно накопичувати досвід, аналізувати плюси і мінуси автономного статусу, і, в решті решт, розробити модель автономії сучасного українського університету, що буде сприяти розвитку громадянського суспільства і підвищенню конкурентоспроможності університетів. Результатом роботи стала підготовка проєктів Указу Президента

Україні, Постанови Кабінету Міністрів та Положення про роботу автономних університетів.

Позитивні зрушення спостерігаються у забезпеченні навчального процесу. На сьогодні навчально-методичними комплексами забезпечено майже всі загальні та вибіркові дисципліни. За даними самоаналізу факультетів, повністю в університеті забезпечено підручниками і навчальними посібниками 77,8 % дисциплін, частково – 19,3 %. Зменшився відсоток незабезпечених дисциплін, але все ще 10 % дисциплін зовсім не забезпечено на геолого-географічному, економічному, історичному факультетах, 9 % – на філософському, 5 % – на механіко-математичному (табл. 4.1).

В університеті упорядковано видання навчальної та навчально–методичної літератури. Науково-методичним центром розроблено та затверджено наказом ректора відповідне Положення. Організаційно-видавничим відділом НМЦ підготовлено до друку та видано у серії «Підручник (навчальний посібник) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» 32 книги, в серії «Методична література» – 60 видань, підготовлено та подано до МОН України для отримання грифів 16 навчальних видань. Усього в 2004/2005 навчальному році видано 116 підручників і навчальних посібників (з яких 38 з грифом МОН), 198 назв методичних матеріалів (табл. 4.2).

Крім навчальної літератури, необхідно створювати і впроваджувати електронні навчальні ресурси. Протягом 2004/2005 навчального року у півтора рази збільшилася база електронних навчальних матеріалів, у першу чергу, електрон-

Таблиця 4.1

**Забезпеченість навчального процесу
підручниками та навчальними посібниками**

Факультет / інститут	Відсоток дисциплін, що забезпечені підручниками		
	повністю	частково	не забезпечені
Біологічний	85%	15%	0%
Високих технологій	86%	14%	0%
Геолого-географічний	70%	20%	10%
Економічний	50%	40%	10%
Іноземних мов	100%	0%	0%
Історичний	70%	20%	10%
Механіко- математичний	75%	20%	5%
Психології	79%	21%	0%
Радіофізичний	100%	0%	0%
Соціологічний	75%	25%	0%
Фізичний	100%	0%	0%
Філологічний	98%	1%	1%
Філософський	62%	29%	9%
Фундаментальної медицини	70%	30%	0%
Хімічний	75%	25%	0%
Юридичний	50%	50%	0%
По університету	77,8%	19,3%	2,8%

Таблиця 4.2

Видання підручників, навчальних посібників

Факультет / Інститут	Вид навчальної та навчально-методичної літератури						Надруковано за кошти університету
	Підручники і посібники з грифом МОН	З них підготовлено НМЦ	Підручники і посібники без грифа МОН	З них підготовлено НМЦ	Методичні матеріали	З них підготовлено НМЦ	
Біологічний	2		4		12	1	3
Високих технологій	3	1	8	2	22	1	1
Геолого-географічний	3	2	10	2	10	2	2
Економічний	2		2	3	15	1	3
Іноземних мов	8	2	22	1	17	13	1
Історичний	3	1	3		7		2
Механіко-математичний	2	1	2		15		4
Психології	1		1		1	10	2
Радіофізичний	3	3	5	2	5	1	1
Соціологічний	1	1	3		8	6	2
Фізичний	2	1	1		11	4	4
Філологічний	2	1	5	3	30	2	3
Філософський	3	1	5	1	10	3	5
Фундаментальної медицини	1		1		15		1
Хімічний	1		2				1
Юридичний	1	1	1		14	10	5
Центр міжнародної освіти			3	3	6	6	
По університету	38	15	78	17	198	60	40

них версій підручників і навчальних посібників, що розміщені на сайті ЦНБ і на факультетських сайтах (табл. 4.3, 4.4). Найбільша кількість електронних навчальних матеріалів на факультетах фундаментальної медицини, історичному та філософському. Поповнення бази відчули і студенти, серед яких поширюється користування електронними матеріалами, що підтверджується даними опитування «Викладання очима студента».

На жаль, бажаного поступу не набуло створення інтерактивних підручників. В університеті немає фахівців, для яких створення відповідних програмних оболонок було б головною роботою, а переважна більшість викладачів не може власноруч їх розробити. Для активізації роботи у цьому напрямі НМЦ разом з Центром комп'ютерних технологій (ЦКТ) у березні 2005 р. провів семінар-презентацію інтерактивного електронного підручника з фізики для середньої школи, створеного фахівцями ЦКТ і кафедри теоретичної та прикладної інформатики за завданням російських замовників.

З метою стимулювання науково-методичної роботи у грудні 2004 р. проведено V виставку-конкурс навчальної літератури, в червні 2005 р. – конкурс

Таблиця 4.3

Наявність електронних навчальних ресурсів

Факультет / Інститут	Типи електронних навчальних ресурсів		
	електронні версії навчально-методичних матеріалів	мультимедійні ілюстративні матеріали	інтерактивні електронні підручники
Біологічний	30	5	0
Високих технологій	76	5	3
Геолого-географічний	63	26	6
Економічний	79	0	7
Іноземних мов	20	40	8
Історичний	260	22	0
Механіко-математичний	30	0	3
Психології	59	3	0
Радіофізичний	7	3	3
Соціологічний	21	0	0
Фізичний	12	150	0
Філологічний	55	0	1
Філософський	95	6	1
Фундаментальної медицини	2070	2010	2
Хімічний	15	3	0
Юридичний	35	0	0

Таблиця 4.4

Електронні версії підручників і посібників на сайті ЦНБ

Факультет	Розміщено
Біологічний	3
Геолого-географічний	3
Іноземних мов	15
Історичний	2
Механіко-математичний	5
Радіофізичний	7
Соціологічний	3
Фізичний	12
Фізико-технічний	4
Філологічний	10
Філософський	4
Хімічний	8
Юридичний	5
Центр міжнародної освіти	1
Разом	82

кафедр на краще науково-методичне забезпечення. На виставці-конкурсі навчальної літератури були представлені близько 400 експонатів, у конкурсі взяли участь автори 104 робіт. За результатами виставки-конкурсу дипломами I ступеня відзначено О. Ф. Тирнова за підручник «Статистична радіофізика», Л. П. Крупську за підручник для 8-10 класів «Моя економіка»; дипломом II ступеня відзначено О. М. Єрмолаєва і Г. І. Рашбу за навчальний посібник «Вступ до статистичної фізики і термодинаміки», О. В. Тагліну за підручник «Я і Україна. Навколишній світ»; дипломами III ступеня відзначено колектив авторів під

керівництвом М. О. Мчедлова-Петросяна за підручник «Основи колоїдної хімії: фізико-хімія поверхневих явищ і дисперсних систем», Ю. В. Александрова за підручник «Небесна механіка», В. М. Ніколаєвського за навчальний посібник «Людина і світ».

За результатами конкурсу кафедр на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу відзначено: за напрямом «Забезпечення навчального процесу навчально-методичними комплексами» першою премією – кафедру прикладної соціології (зав. кафедри В. С. Бакіров), другою премією – кафедру англійської філології (зав. кафедри С. Г. Машенко), третіми преміями – кафедру прикладної психології (зав. кафедри О. М. Лактіонов) та кафедру соціології управління та соціальної роботи (зав. кафедри В. М. Ніколаєвський); за напрямом «Упровадження комп'ютерних навчальних технологій» першою премією – кафедру теоретичної та прикладної інформатики (зав. кафедри Г. М. Жолткевич), другою премією – кафедру геоекології та конструктивної географії (зав. кафедри В. Ю. Некос); за напрямом «Розробка інноваційних навчальних технологій» першою премією – кафедру історіографії, джерелознавства та археології (зав. кафедри С. І. Посохов), другою премією – кафедру неорганічної хімії (зав. кафедри І. М. В'юник), третьою премією – кафедру біохімії (зав. кафедри Є. Є. Перський).

Важливим чинником якості освітнього процесу є педагогічна майстерність викладача, його вміння використовувати різноманітні сучасні методи навчання. Для вдосконалення педагогічної майстерності викладання та впровадження сучасних методів навчання велика увага надавалась організації та проведенню методичних конференцій і семінарів, майстер-класів, показових і відкритих занять тощо.

Проведено 12 конференцій міжнародного та всеукраїнського рівнів, зокрема, ІХ науково-практична конференція «Екологічна освіта та наука в Україні: проблеми та перспективи» (жовтень 2004 р.), Міжнародна науково-методична конференція «Ціннісні парадигми освіти в контексті євроінтеграції» (квітень 2005 р.), ІІІ Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу» (травень 2005 р.), Міжнародна науково-методична конференція «Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі» (червень 2005 р.). На факультетах історичному, іноземних мов і психології працюють лабораторії науково-методичних досліджень. Методичні семінари та майстер-класи найкраще організовані на факультетах соціологічному, історичному та іноземних мов. На соціологічному факультеті апробовано нову форму навчальних занять – магістерський колоквиум. Історичний факультет продовжує видавати «Методичний вісник», в якому узагальнюється досвід викладачів із відповідних питань. Загалом по університету проведено понад 170 відкритих занять. Результат цієї роботи – підвищення якості викладання, розширення спектра використання сучасних освітніх технологій, що підтвердили дані моніторингу й опитування студентів. У той же час, факультети підкреслюють необхідність подальшого поширення позитивного досвіду в цій сфері й організації загальноуніверситетської системи підвищення педагогічної майстерності молодих викладачів.

Важливою складовою моніторингу якості навчального процесу є ставше традиційним опитування «Викладання очима студента». У 2004/2005 навчальному році соціологічним факультетом і НМЦ проведено четвертий (вересень 2004 р.) і п'ятий (лютий 2005 р.) етапи опитування.

Таблиця 4.5

Рівень викладання за оцінками студентів

Факультети	Оцінка за п'ятибальною шкалою		
	Лютий 2003 р.	Лютий 2004 р.	Лютий 2005 р.
Біологічний	3,8	4,2	4,3
Геолого-географічний	3,9	3,7	4,2
Економічний	3,9	4,1	4,1
Іноземних мов	3,9	4,1	4,3
Історичний	4,3	4,4	4,2
Комп'ютерних наук	4,0	4,4	3,9
Механіко-математичний	4,2	4,1	4,2
Психології	4,2	4,3	4,3
Радіофізичний	4,0	4,1	4,4
Соціологічний	4,2	4,2	4,4
Фізико-технічний	4,2	4,1	4,3
Фізичний	4,3	4,2	4,3
Філологічний	4,1	4,2	4,3
Філософський	4,2	4,2	4,2
Фундаментальної медицини	4,3	4,2	4,0
Хімічний	3,9	3,8	4,2
Юридичний	–	–	4,0
У цілому по університету	4,1	4,1	4,2

Таблиця 4.6

Оцінка складових діяльності викладачів (по університету в цілому)

	Оцінка за п'ятибальною шкалою		
	Лютий 2003 р.	Лютий 2004 р.	Лютий 2005 р.
Уміння підтримувати контакт	3,9	4,0	4,1
Доступність викладення матеріалу	4,1	4,1	4,2
Логічна послідовність, аргументованість	4,1	4,2	4,2
Вільне володіння матеріалом	4,5	4,5	4,6
Уміння викликати інтерес до предмету	3,7	3,7	3,8
Використання нової наукової інформації	3,5	3,6	3,7
Уміння зняти напруженість і втомленість	3,4	3,6	3,6
Уміння підтримувати дисципліну	3,9	4,0	4,0
Прийнятний темп викладення	4,0	4,1	4,2
Принциповість, вимогливість	4,1	4,2	4,2
Захопленість своїм предметом	4,4	4,4	4,4
Поважливе, доброзичливе ставлення	4,2	4,3	4,3
Висока загальна культура, ерудиція	4,2	4,3	4,4
Об'єктивність в оцінці знань	4,0	4,1	4,2
Культура мови	4,4	4,4	4,5
Почуття гумору	3,9	3,9	4,0
Якість викладання в цілому	4,1	4,1	4,2

В останньому опитуванні взяли участь 2235 студентів, які оцінили діяльність 349 викладачів. Порівняно з попередніми опитуваннями, студенти підвищили загальну оцінку роботи викладачів – з 4.1 до 4.2 балів (табл. 4.5), причому спостерігається позитивна динаміка більшості показників якості викладання (табл. 4.6). Потрібно відзначити факультети іноземних мов, радіофізичний, фізіологічний, біологічний, оцінка яких зростає на кожному етапі опитування.

У 2004/2005 навчальному році запроваджено письмову форму підсумкового семестрового контролю знань на основі розробленого «Положення про проведення семестрового підсумкового контролю». Досвід упровадження письмових форм контролю було обговорено на засіданні Науково-методичної ради та нараді зі студентським активом. У цілому наявний досвід сприймається позитивно, а показники результатів сесії (за невеликими винятками) мало відрізняються від минулорічних. До переваг письмових форм контролю можна віднести об'єктивність оцінки знань студентів, можливість використання завдань різних рівнів складності тощо. Висловлювалися і критичні зауваження: письмові форми контролю не стимулюють розвиток творчого мислення студентів, вони є недоцільними в тих випадках, коли метою навчання є здобуття навичок ораторської майстерності, професійної риторики, мовленнєвої практики. За результатами обговорень внесено певні зміни до університетського Положення. В університеті посилюється інтерес до модульної-рейтингової системи. Питання модульної організації навчального процесу, модульного контролю обговорювалися на розширених засіданнях Науково-методичної ради та засіданнях навчально-методичних комісій факультетів. Згідно з даними опитування студентів, повільно, але невпинно зростає частота використання тестових завдань та використання рейтингової системи. Причому, якщо для всього університету зміна показників від одного опитування до наступного є невеликою, деякі факультети демонструють більшу динаміку. Наприклад, на історичному факультеті про використання рейтингової системи на першому опитуванні сповістили 10 % студентів, на другому – 20 %, то тепер – 32 %, про використання тестових завдань – 11, 13 та 22 % відповідно. На факультеті фундаментальної медицини про використання тестових завдань згадують 34, 47 і 65 % опитаних. На радіофізичному факультеті – 13, 17, 43 %, про рейтингову систему – 10, 12, 37 %.

Серйозною проблемою залишається недостатність стимулів – і моральних, і матеріальних – для заохочення викладачів до плідної роботи. Для вирішення проблеми необхідно запровадити систему визначення особистого рейтингу викладачів і рейтингу кафедр, принципи якої були ухвалені Вченою радою 24 червня 2005 р.

Впровадження інноваційних освітніх технологій потребує сучасного технічного оснащення. Стан парку технічних засобів навчання характеризують дані таблиці 4.7. Необхідно відзначити, що в 2004/2005 навчальному році вдвічі зросла кількість аудиторій, придатних для використання технічних засобів. Співробітниками відділу ТЗН обладнано технічними засобами Велику хімічну аудиторію, встановлено дошки в 37 аудиторіях, дообладнано експериментально-механічну майстерню та фотолабораторію, відремонто-

Таблиця 4.7

Технічні засоби навчання

Факультет / Інститут	Технічні засоби				
	Проектори	Мультимедіа	Теле-та відео	Аудиторії з ТЗН	Копіювальна техніка
Біологічний	11	0	2	0	2
Високих технологій	9	1	3	3	7
Геолого-географічний	16	2	6	5	4
Економічний	1	2	2	3	2
Іноземних мов	1	0	7	10	2
Історичний	5	1	3	2	3
Механіко-математичний	4	0	0	1	2
Психологічний	0	0	3	0	2
Радіофізичний	5	1	3	2	4
Соціологічний	2	0	2	1	2
Фізичний	7	0	2	1	3
Філологічний	0	0	4	3	4
Філософський	11	0	2	0	4
Фундаментальної медицини	3	3	1	1	0
Хімічний	5	0	0	0	1
Юридичний	0	0	0	0	1
По факультетам	80	10	40	32	43
Відділ ТЗН	6	1	6	3	0
По університету	86	11	46	35	43

вано 94 одиниці техніки, виготовлено 170 слайдів, виконано 640 замовлень на виготовлення фотографій, оформлено та проведено 13 виставок. Але проблема зміцнення сучасної технічної бази освітнього процесу в університеті залишається актуальною.

4.2. Комп'ютеризація навчального процесу

Центром комп'ютерних технологій університету проводилися роботи, спрямовані на виконання плану заходів щодо розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій в університеті на 2004/2005 навчальний рік, затвердженого рішенням Ученої ради університету, та рішень конференції трудового колективу від 31 серпня 2004 року.

З метою підвищення ефективності використання обчислювальної техніки був проведений повторний аналіз її використання в університеті, особливо в навчальному процесі. З'ясувалося, що ефективність використання обчислювальної техніки в комп'ютерних класах факультетів порівняно з за-

Таблиця 4.8

Стан комп'ютерних класів

№	Факультет/інститут	Кількість класів	Кількість комп'ютерів		Наявність підключення до Інтернет	Завантаженість (пар/тижд.)
			всього	з них застарілих		
1.	Центр міжнародної освіти	1	8	8	так	33
2.	Інститут високих технологій	4	46	0	ні	40
3.	Геолого-географічний факультет	1	9	9	так	20
4.	Економічний факультет	5	60	30	так	32
5.	Механіко-математичний факультет	1	10	10	ні	40
6.	Факультет іноземних мов	2	20	20	так	25
7.	Історичний факультет	1	10	10	так	20
8.	Радіофізичний факультет	1	10	0	ні	30
9.	Соціологічний факультет	2	20	0	так	21
10.	Філологічний факультет	1	14	14	так	33
11.	Факультет фундаментальної медицини	3	20	0	так	25
12.	Загальноуніверситетські кафедри	6	74	30	ні	40
Разом		28	301	131		30

гальноуніверситетськими класами хоча й зросла в середньому до 28 пар на тиждень, все ж залишається низькою. Зросла також кількість (з 21 до 28) комп'ютерних класів (табл. 4.8).

Якісний склад комп'ютерного парку університету, який визначався як відсоток сучасних комп'ютерів у загальній кількості, зріс за навчальний рік з 51,4 % до 56,5 %.

Загалом, враховуючи комп'ютери кафедр та лабораторій майже забезпечено виконання норми Міністерства освіти і науки України щодо доступу студентів до комп'ютерів (11,5 студентів/комп'ютер при нормі 12). Враховуючи, що загальний парк комп'ютерів університету практично не змінився, цей показник досягнуто за рахунок зміни структури використання комп'ютерів на користь навчального процесу.

З метою побудови сучасного електронного документообігу університет узяв участь у роботі консорціуму українських і західноєвропейських університетів та Міністерства освіти і науки України, який було створено для реалізації завдань об'єднаного європейського проекту Tempus Tacis MR JER 23010-2003 «Інформаційні технології в управлінні вищими навчальними закладами». На цей час успішно завершено роботи за проектом. Центром комп'ютерних технологій створено суттєвий компонент системи електронного документообігу – систему захисту інформації та електронних підписів. З метою створення умов для впровадження автоматизованих систем документообігу у 2004/2005 навчальному році започатковано курси з основ інформаційних технологій для співробітників університету. За квітень-травень на цих курсах пройшли під-

вищення кваліфікації 23 співробітники університету.

Враховуючи результати опитування студентів університету щодо рівня викладання інформаційних технологій за непрофільними спеціальностями, було розроблено програму курсу «Вступ до інформаційних технологій» і докладний навчальний посібник. Ця програма відповідає базовій європейській програмі з основ інформаційних технологій ECDL (European Computer Driven License). Проводилися роботи, спрямовані на розробку та впровадження програмних комплексів для забезпечення автоматизації управління навчальним процесом, зокрема, узгоджений стандарт університету щодо документообігу в управлінні контингентом студентів.

Особливі проблеми виникли у зв'язку з запровадженням кредитно-модульної системи організації навчального процесу. З'ясувалося, що управління навчальним процесом у межах Болонських угод суттєво відрізняється від звичайної схеми управління. У зв'язку з цим розроблені зміни до концептуальної моделі системи управління навчальним процесом на рівні факультету.

Продовжено роботу зі створення електронних навчальних матеріалів. У грудні 2004 р. був розроблений і затверджений порядок створення електронних навчальних матеріалів. Цим порядком визначено характеристики, що дозволяють порівняти електронні навчальні матеріали до звичайних навчально-методичних матеріалів. Центром комп'ютерних технологій та кафедрою теоретичної та прикладної інформатики у 2005 р. завершено розробку програмного забезпечення та структури даних для електронних підручників. У співпраці з видавництвом «Ілекса» (Москва) та викладачами шкіл та ВНЗ Харкова створено експериментальний зразок електронного підручника, на базі цієї розробки – базовий підручник фізики для 10 класу за програмою середньої школи Російської Федерації. Цей підручник отримав відповідний гриф. Природним розвитком цієї роботи є заплановане на наступний рік спрощення технології підготовки навчальних матеріалів для використання їх у електронному підручнику та розробка Web-центричної версії програмного забезпечення.

У 2004/2005 навчальному році було продовжено роботи з розширення презентації університету в Інтернеті. Крім офіційного Web-сайту університету, на Інтернет-сервері функціонують 233 сайти підрозділів, кафедр тощо. Важливо відзначити також модернізацію Інтернет-вузла університету та заміну сервера.

Незважаючи на певні успіхи у впровадженні інформаційних і телекомунікаційних технологій у навчальний процес та управління університетом, існують недоліки та проблеми. Однією з найгостріших проблем сьогодні є обмеженість доступу студентів до навчальних інформаційних ресурсів університету. Завданням на наступний навчальний рік має стати знаходження рішення, що дозволить зняти гостроту цієї проблеми.

4.3. Навчально-виробнича практика

Як і в минулі роки, більшість кафедр вела значну роботу з удосконалення практичної підготовки студентів. Завдяки поширенню зв'язків із підприєм-

Таблиця 4.9.

Місце проходження виробничої практики студентів

Факультети	Роки	Курс	К-ть студентів	Пройшли практику			
				На виробництва, %	У філіях кафедр, %	На кафедрах ХНУ, %	На оплачуваних місцях, %
Біологічний	2004	IV	72	63,9	-	36,1	-
	2005	IV	63	81,7	-	18,3	-
Геолого-географічний	2004	III,V	182	93,4	-	6,6	4,3
	2005	III,V	168	94,6	-	5,4	6,5
Економічний	2004	V	241	94,2	-	5,8	15,7
	2005	V	243	95,8	-	4,2	11,1
Іноземних мов	2004	V	120	15,8	-	84,2	-
	2005	V	130	12,7	-	87,3	5,0
Історичний	2004	V	64	100,0	-	-	4,7
	2005	V	65	100,0	-	-	-
Механіко-математичний	2004	V	126	2,0	-	98,0	-
	2005	V	107	6,0	-	94,0	-
Психології	2004	V	47	10,6	-	89,4	-
	2005	V	52	9,0	-	91,0	-
Радіофізичний	2004	V	98	35,7	6,1	58,2	-
	2005	V	72	33,0	-	67,0	-
Соціологічний	2004	V	50	-	-	100,0	-
	2005	V	55	-	-	100,0	-
Фізико-технічний	2004	V	51	13,8	62,7	23,5	-
	2005	V	41	3,0	78,0	19,0	-
Фізичний	2004	V	73	53,4	-	46,6	-
	2005	V	68	72,9	-	27,1	-
Філологічний	2004	V	133	81,2	-	18,8	4,5
	2005	V	147	78,2	-	21,3	-
Філософський	2004	-	-	-	-	-	-
	2005	IV	16	-	-	100,0	-
Фундаментальної медицини	2004	V	45	100,0	-	-	-
	2005	V	41	100,0	-	-	-
Хімічний	2004	V	48	29,2	12,5	58,3	-
	2005	V	52	7,0	13,0	80,0	-
Усього	2004		1350	57,6	2,8	39,6	5,8
	2005		1320	59,3	2,3	38,4	4,7

Таблиця 4.10

Успішність проходження виробничої практики студентів

Факультети	Роки	Курс	Кількість студентів	Одержали оцінки				
				«Відмінно», %	«Добре», %	«Відмінно» та «Добре», %	«Задовільно», %	«Незадовільно», %
Біологічний	2004	IV	72	60,5	39,1	99,6	0,4	-
	2005	IV	63	59,4	37,6	97,0	3,0	-
Геолого-географічний	2004	III,V	182	63,2	36,5	99,7	0,3	-
	2005	III,V	168	62,7	36,3	99,0	1,0	-
Економічний	2004	V	241	87,3	12,7	100,0	-	-
	2005	V	243	88,9	11,1	100,0	-	-
Іноземних мов	2004	V	120	93,4	6,6	100,0	-	-
	2005	V	130	90,8	9,2	100,0	-	-
Історичний	2004	V	64	74,2	25,8	100,0	-	-
	2005	V	65	78,5	21,5	100,0	-	-
Механіко-математичний	2004	V	126	79,4	19,7	99,1	0,9	-
	2005	V	107	61,0	36,2	97,2	2,8	-
Психології	2004	V	47	96,5	3,5	100,0	-	-
	2005	V	52	92,3	7,7	100,0	-	-
Радіофізичний	2004	V	98	68,7	28,6	97,3	2,7	-
	2005	V	72	69,5	29,2	98,7	1,3	-
Соціологічний	2004	V	50	88,7	11,3	100,0	-	-
	2005	V	55	87,2	12,8	100,0	-	-
Фізико-Технічний	2004	V	51	80,4	19,6	100,0	-	-
	2005	V	41	79,3	20,7	100,0	-	-
Фізичний	2004	V	73	87,0	12,6	99,6	0,4	-
	2005	V	68	78,6	18,5	97,1	2,9	-
Філологічний	2004	V	133	47,3	52,0	99,3	0,7	-
	2005	V	147	49,6	47,7	97,3	2,7	-
Філософський	2004	-	-	-	-	-	-	-
	2005	IV	16	87,5	12,5	100,0	-	-
Фундаментальної медицини	2004	V	45	84,1	15,9	100,0	-	-
	2005	V	41	82,9	17,1	100,0	-	-
Хімічний	2004	V	48	98,0	2,0	100,0	-	-
	2005	V	52	92,3	7,7	100,0	-	-
Усього	2004		1350	86,1	13,2	99,3	0,7	-
	2005		1320	88,0	10,8	98,8	1,2	-

ствами та установами міста покращується розподіл студентів на виробничу практику поза межами університету (табл. 4.9). У 2004/2005 навчальному році було укладено 411 договорів з підприємствами, науковими та навчальними установами Харкова та інших міст України. Із 1320 студентів-практикантів пройшли практику на виробництві та в філіях кафедр 61,6 % студентів (4,7 % працювали на оплачуваних місцях).

Таблиця 4.11

Керівництво виробничою практикою студентів

Факультети	Рок	Курс	Кількість студентів	Керували практикою				
				Усього	Проф., докт., %	Докт., канд., %	Проф., доц. разом, %	Інших, %
Біологічний	2004	IV	72	27	17,3	47,5	64,8	35,2
	2005	IV	63	26	15,4	53,8	69,2	30,8
Геолого-географічний	2004	III, V	182	27	27,2	45,1	72,3	27,7
	2005	III, V	168	28	24,3	53,5	77,8	22,2
Економічний	2004	V	241	28	19,8	70,6	90,4	9,6
	2005	V	243	26	19,3	69,2	88,5	11,5
Іноземних мов	2004	V	120	38	3,2	61,6	64,8	35,2
	2005	V	130	41	2,4	58,6	61,0	39,0
Історичний	2004	V	64	8	-	100,0	100,0	-
	2005	V	65	9	-	100,0	100,0	-
Механіко-математичний	2004	V	112	15	-	60,0	60,0	40,0
	2005	V	107	12	-	50,0	50,0	50,0
Психології	2004	V	47	15	26,7	60,0	86,7	13,3
	2005	V	52	17	23,5	64,8	88,3	11,7
Радіофізичний	2004	V	98	43	41,9	48,8	90,7	9,3
	2005	V	72	41	46,3	44,0	90,3	9,7
Соціологічний	2004	V	50	4	-	100,0	100,0	-
	2005	V	55	4	-	100,0	100,0	-
Фізико-технічний	2004	V	51	21	33,3	61,9	95,2	4,8
	2005	V	41	18	27,9	66,6	94,5	5,5
Фізичний	2004	V	73	16	13,3	43,7	75,0	25,0
	2005	V	68	15	13,4	66,6	80,0	20,0
Філологічний	2004	V	133	24	-	54,2	54,2	45,8
	2005	V	147	26	3,8	65,5	69,3	30,7
Філософський	2004	-	-	-	-	-	-	-
	2005	IV	16	12	16,6	75,1	91,7	8,3
Фундаментальної медицини	2004	V	45	5	25,0	75,0	80,0	20,0
	2005	V	41	5	20,0	60,0	80,0	20,0
Хімічний	2004	V	48	5	60,0	-	60,0	40,0
	2005	V	52	4	25,0	25,0	50,0	50,0
Усього	2004		1350	288	26,1	51,4	77,5	22,5
	2005		1320	272	29,8	49,5	79,3	20,7

На базах практик створені сприятливі умови для роботи. Програми практик студенти виконали повністю, не мали нарікань з боку керівництва баз практики та виявили високий рівень підготовки з профільюючих дисциплін. Підтвердженням цьому є високий якісний показник підготовки студентів-практикантів (98,8 %). Відмінні та добрі оцінки за практику одержали 100 % студентів факультетів історичного, фізико-технічного, хімічного, соціологічного, економічного, філософського, психології, іноземних мов, фундаментальної медицини (табл. 4.10).

Значна увага приділялася методичному забезпеченню виробничих і навчальних практик, систематичному забезпеченню високого рівня керівництва студентами під час проведення практики з боку кафедр факультетів. Так, 79,3 % керівників практик мали вчені ступені та звання (табл. 4.11).

Визначаючи задачі науково-методичної роботи на 2004/2005 навчальний рік, треба звернути увагу на необхідність:

- подальшої реалізації «Програми підвищення якості навчального процесу»;
- продовження роботи з адаптації університетської освіти до вимог Болонського процесу і кредитно-модульної системи організації навчального процесу;
- модернізації навчально-методичних комплексів з нормативних та вибіркових дисциплін з урахуванням вимог, що ставляться кредитно-модульною та модульно-рейтинговою системами організації навчального процесу;
- розробки та впровадження оновленої системи моніторингу якості навчального процесу;
- проведення Науково-методичним центром низки семінарів з проблем реформування освіти та видання інформаційно-аналітичних матеріалів «Адаптація університетської освіти до вимог Болонського процесу»;
- продовження видання серій «Підручник (навчальний посібник) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» та «Методична література Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна»;
- щорічного проведення виставки-конкурсу навчальної літератури та рукописів і конкурсу на краще науково-методичне забезпечення навчального процесу;
- розробки системи визначення рейтингу кафедр та особистого рейтингу викладачів з урахуванням комплексу показників;
- створення і впровадження загальноуніверситетської системи підвищення педагогічної майстерності молодих викладачів;
- підвищення рівня практичної підготовки студентів для роботи за фахом;
- побудови WEB-середовища для студентів з метою забезпечення їх самостійної роботи з навчальними ресурсами;
- продовження роботи зі створення електронних навчальних ресурсів, зокрема, інтерактивних електронних підручників.

V

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОВУЗІВСЬКОЇ ОСВІТИ

Організація довузівської освіти зосереджено в Центрі довузівської освіти, який об'єднує підготовчі курси, школу дистанційного навчання, Малий каразінський університет. Організаційну та навчальну роботу забезпечували 8 штатних співробітників і 70 доцентів, викладачів, аспірантів і співробітників університету, яких залучено до педагогічної роботи за рекомендаціями факультетів.

Основними напрямками діяльності цього підрозділу були:

- активне співробітництво з середніми навчальними закладами Харкова, області й інших міст України з метою пропаганди університетської освіти зокрема;
- залучення та підготовка учнівської молоді до вступу в університет;
- профорієнтаційна робота серед школярів;
- пошук і підтримка обдарованих дітей, сприяння їх подальшій освіті;
- надання інформаційних послуг щодо факультетів, спеціальностей і умов прийому до університету.

Минулого навчального року на вечірніх підготовчих курсах навчалися за 12 предметами в 67 групах близько 1100 слухачів, на заочних підготовчих курсах за 6 предметами – 120 осіб.

Школа дистанційного навчання охоплює 6 представництв у чотирьох областях України: профільні класи у навчальних закладах міст Апостолово, Миргород, Куп'янськ; у навчальних центрах міст Красноград, Нікополь, Маріуполь. Системна профорієнтаційна робота з випускниками здійснюється в містах Ромни, Новомосковськ, Кривий Ріг, Енергодар, Чугуїв і в територіальних відділеннях МАН Автономної Республіки Крим, Дніпропетровської, Полтавської областей. Усього за дистанційною формою у представництвах навчалися 127 учнів. Протягом навчального року для слухачів дистанційних форм навчання проведено дві сесії під час шкільних канікул, для організаторів довузівської освіти організовано семінар.

Малий каразінський університет надав змогу 480 дітям віком від 5 до 16 років протягом навчального року набували додаткову освіту за напрямками: програмування й інформатика, математика, англійська мова, фізика, хімія, біологія, психологія. Крім цього, групи Малиого каразінського університету працюють на базі фізико-технічного факультету та Чугуївського багатопрофільного ліцею. Для обдарованих дітей організовано спеціальні групи підготовки до олімпіад і конкурсів різного рівня.

Для обдарованих учнів 5 – 10 класів із сільських шкіл Харківської області організовано заочні групи безкоштовного навчання з математики.

У поточному навчальному році команди Малого університету взяли участь і успішно виступили в учнівських змаганнях різного рівня: фізико-математичній олімпіаді Рішельєвського лицю м. Одеси; Всеукраїнському хіміко-біологічному турнірі ім. І. І. Мечнікова. Команда Малого університету з математики посіла II командне місце по Харківській області, у заочному міжнародному конкурсі журналу «Квант» (Москва) для учнів із країн СНД – II місце серед 50 команд, у Київському міжнародному математичному фестивалі – II місце серед 22 команд з 4-х країн світу.

Загалом за підсумками III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад переможцями стали 73 учні Малого університету, за підсумками IV етапу – 14; за підсумками II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України переможцями стали 14, за підсумками III етапу – 5 учнів. Учні Малого університету брали участь у Міжнародному математичному турнірі на кубок Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У травні 2005 р. проведено IV підсумкову наукову конференцію Малого університету, її учасниками стали 54 учні, які представили 36 доповідей. До конференції були видані тези доповідей. Учасники були нагороджені грамотами та пам'ятними сувенірами, а їхні викладачі одержали подяки від ректора університету.

Крім організації навчальної роботи в підрозділах, Центром проводиться робота з пошуку обдарованих дітей і сприянню їх подальшому розвитку та навчанню. На честь 200-річчя університету в цьому навчальному році проведено: спільно з фізико-математичними факультетами університету та фізико-математичним лицеем №27 – фізико-математичне свято «Наукові старты», в якому взяли участь понад 1200 учнів 5-7 класів Харкова і області, переможці змагань свята запрошені до навчання в Малому каразінському університеті на пільгових умовах заочною та заочною формами навчання; спільно з біологічним і хімічним факультетами – Хіміко-біологічний турнір імені І. І. Мечнікова; Міжнародний математичний турнір на кубок Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, в якому цього року змагання відбулися у двох лігах – юніорській і старшій. У турнірі взяли участь 5 команд з Москви, 5 – з Києва, 1 – збірна Львова і Севастополя, 3 команди з Харкова (разом 14 команд, 85 учасників).

Центр узяв участь в організації та проведенні в університеті III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад по Харківській області з 7 дисциплін (близько 2000 учасників); II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України; відбірного міжпредметного міського турніру для обдарованих учнів 8-10 класів шкіл м. Харкова, учасниками якого було понад 400 учнів.

Підсумковим етапом роботи з обдарованими дітьми Харківської області стало урочисте підведення підсумків і нагородження переможців III та IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад. Численні переможці одержали від ректора запрошення до вступу в університет на пільгових умовах, а їх учителі одержали подяки від Головного управління освіти і науки Харківської облдержадміністрації.

Триває взаємодія університету з Малою академією наук України, президентом Харківського регіонального відділення якої є ректор університету. За безпосередньою участю університету відбувся II (обласний) етап МАН, учасниками якого були більш 900 молодих науковців. Багато викладачів і науковців факультетів університету здійснювали наукове керівництво учнями-членами МАН. У цьому році за підсумками III етапу команда Харківського територіального відділення МАН посіла I місце на Україні.

Напередодні 200-річчя університету за ініціативою президента Харківського територіального відділення МАН, ректора університету В. С. Бакірова, відбулися урочисті збори учнів-членів МАН, в яких взяли участь майже 600 старшокласників з усіх районів Харківської області та м. Харкова.

За підсумками II та III етапів Всеукраїнського конкурсу-захисту членів Малої академії наук України в університеті відбулися урочисті збори, на яких переможці одержали від ректора запрошення до вступу в університет на пільгових умовах, університетські сувеніри, а їх наукові керівники – подяки від ректора університету.

Протягом 2004/2005 навчального року проведено два Дні відкритих дверей університету в Харкові, а також День університету в Полтаві, на яких вступників було запрошено до участі в університетських олімпіадах. У цьому році кількість таких олімпіад збільшилася. Навесні у Харкові та районних центрах Харківської області, у Полтаві, Сімферополі, Енергодарі, Маріуполі проведено олімпіади з математики, фізики, хімії, географії й іноземних мов. Загальна кількість університетських олімпіад – 28, кількість учасників – понад 1100. Переможців цих олімпіад запрошено до вступу в університет на пільгових умовах. В організації та проведенні університетських олімпіад узяли участь усі факультети, Приймальна комісія університету та Центр дозвізвської освіти.

Продовжилося надання шефської допомоги навчальним закладам Богодухівського району Харківської області. Восени відбулися зустрічі школярів майже всіх сільських шкіл району з представниками університету, під час яких було розгорнуто університетські виставки та розповсюджено інформаційні матеріали щодо вступу до університету. У ліцеї №3 м. Богодухова, який визначено як базовий навчальний заклад, відбулася зустріч керівництва університету зі школярами Богодухівського району, пройшли також виступи викладачів університету з лекціями, демонстраціями наукових дослідів і консультації з базових предметів для школярів. Продовжилася шефська допомога Кручанській школі.

За програмою «Сільський абітурієнт» навесні в містах Краснограді, Куп'янську, Ізюмі та Богодухові для випускників сільських шкіл 12 районів області було проведено Дні Харківського національного університету, під час яких відбулися виставки, розповсюджувалися інформаційні матеріали про університет, проводилися консультації з предметів вступних екзаменів, університетські олімпіади.

При Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна діють два ліцеї – Харківський і Феодосійський.

У Харківському державному університетському ліцеї в минулому році навчалися 387 учнів, закінчили ліцей 83 учні, з них 8 нагороджені медалями,

33 випускника ліцею стали студентами ХНУ. У ліцеї працюють 76 викладачів, серед них 26 кандидатів наук. У 2004/2005 навчальному році 4 учня стали переможцями III та IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад. Спільно з університетом у квітні ліцей провів IV обласну конференцію-конкурс «Каразінський колоквиум», в роботі якого взяли участь понад 218 учнів із 30 ліцеїв і гімназій м. Харкова, Харківської області, м. Сум і Автономної Республіки Крим. Значна частина переможців – учні ліцею. Протягом року учні мають можливість виконувати лабораторні роботи в лабораторіях фізичного та хімічного факультетів. Для учнів ліцею були організовані 2 туристичні походи по Криму, екскурсійні поїздки до Лондона, Одеси, Ужгороду, Полтави, Слов'яногорська. Влітку відбулася чергова спільна археологічна експедиція до Національного археологічного заповідника «Херсонес Таврійський».

У Феодосійському фізико-математичному ліцеї навчалися 112 учнів, закінчив ліцей 31 учень, 26 випускників стали студентами університету. У ліцеї працюють 19 викладачів. Для проведення занять і консультацій до ліцею регулярно виїздять викладачі університету. В березні учні та викладачі Феодосійського ліцею приїжджали до Харкова. Для них в університеті організували заняття та консультації з базових дисциплін, знайомство з факультетами та підрозділами університету, зустріч із ліцеїстами та викладачами Харківського ліцею. Учні ліцею брали участь у IV Каразінському колоквиумі та посіли I місце з географії, II місце – з фізики, III місце – з інформатики, IV – з математики. 15 учнів стали переможцями Міжнародного математичного конкурсу «Кенгуру». Серед ліцеїстів багато учнів – членів Малої академії наук України (9 дійсних членів МАН та 9 кандидатів у члени МАН). Серед переможців III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад 5 учнів ліцею. За роки існування ліцею 317 випускників стали студентами університету.

Зараз університет має договірні стосунки з понад 200 школами Харкова, районів Харківської й інших областей України. Угодами обумовлено надання викладачами і співробітниками університету методичної допомоги учителям-предметникам і консультацій школярам. Для учнів цих шкіл в університеті постійно організовуються спеціальні заняття, екскурсії на факультети, демонстрації фізичних експериментів та екскурсії до Астрономічної обсерваторії. Найбільш плідним є співробітництво університету з низкою шкіл, кількість випускників яких із року в рік переважає серед абітурієнтів і студентів ХНУ імені В. Н. Каразіна. Крім університетських Харківського та Феодосійського ліцеїв, це середні навчальні заклади №№ 62, 27, 3, 6, 17, 162, 109, 47, 46, 168, 161, 119, 5, 156, 45, ліцей «Професіонал». Центр дозвітської освіти підготував до видання «Довідник для вступників», університетську рекламну листівку; брав участь в організації видання факультетських рекламних матеріалів для вступників, регулярно оновлював актуальною інформацією свою Internet-сторінку та сторінку Приймальної комісії на університетському веб-сайті. Співробітники Центру регулярно проводили зустрічі з учнями й їх батьками в навчальних закладах Харкова, області й інших областей України.

VI

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ

6.1. Культурно-просвітницька діяльність

У 2004/2005 навчальному році виховна робота і культурно-просвітницька діяльність були одним із найважливіших пріоритетів у діяльності ректорату, професорсько-викладацького колективу та громадських організацій університету.

Серед головних культурно-просвітницьких заходів, що відбулися в університеті минулого навчального року, можна виділити такі:

- 1 вересня 2004 р. під час свята «День знань» 1800 першокурсників були посвячені в студенти;

- відбувся VI Міжнародний фестиваль наукової фантастики та популяризації науки «Зоряний міст» (вересень), який було включено до плану міських заходів, присвячених 350 –річчю Харкова;

- у вересні студенти університету разом зі студентами медичного коледжу м. Сосновиці (Польща) провели диспут «Молодь і суспільно-політичне життя»;

- у жовтні відбулася зустріч студентського активу університету з ректором, на якій порушувались актуальні питання життя, навчання та побуту студентів, за підсумками цієї зустрічі зроблені численні доручення підрозділам університету, відповіді на питання студентів вміщено в грудневому номері газети «Харківський університет»;

- 22 жовтня 2004 р. університетський ансамбль народного танцю «Сонцеворот» узяв участь у звітному концерті майстрів мистецтв і художніх колективів Харківської області в м. Києві в палаці «Україна».

- 28 жовтня 2004 р. відбулися урочисте покладання квітів до пам'ятника студбатівцям, мітинг і воєнно-історична конференція з нагоди 60-річчя визволення України від фашистсько-німецьких загарбників;

- у жовтні художні колективи й обдарована студентська молодь узяли участь в обласному Ярмарку студентських ідей, де були відзначені в окремих номінаціях;

- у жовтні пройшло урочисте святкування 110-річниці від заснування хімічного факультету;

- у листопаді відбулася театралізована інтерактивна програма «Осінь», спрямована на боротьбу з наркоманією;

- у листопаді відбулася презентація міжнародної програми «Робота з дітьми в США», спрямованої на розвиток співпраці в галузі міжнародного обміну в освіті;
- 17 листопада 2004 р. відбулася акція «живий ланцюг», присвячена 200-річчю від дня підписання Стверджувальної грамоти Харківського університету. У цій акції з передачі символічного вогню знань і запалення вогню в чаші знань узяли участь понад 5 тис. студентів, викладачів і випускників університету;
- у листопаді – грудні 2004 р. було проведено конкурс творчості першокурсників «Альма-матер»;
- у грудні 2004 р. пройшов університетський етап V Міжнародного конкурсу з української мови ім. П. Яцика. Перше місце посіла студентка філологічного факультету Олена Якименко. В обласному етапі конкурсу друге місце посіла студентка філологічного факультету Лілія Чуркіна;
- 20 грудня в університеті пройшла акція «Різдво разом» за участю студентів і викладачів Українського католицького університету (м. Львів) і студентів ХНУ імені В. Н. Каразіна з виступом хорів двох університетів;
- напередодні Нового року пройшли фольклорне різдвяне дійство і новорічний феєрверк команд КВК університету;
- відбулася традиційна передноворічна зустріч ректора зі студентами-сиротами;
- у січні 2005 р. університетська команда КВК «Університет» взяла участь у Міжнародному Сочинському фестивалі КВК. За підсумками виступів команда здобула право виступати у Першій Українській лізі КВК;
- 28-29 січня 2005 р. відбулися святкові концерти з нагоди 200-річчя університету за участю художніх колективів і окремих виконавців університету, а також запрошених солістів філармонії, Харківського державного академічного театру опери та балету ім. М. В. Лисенка та молодіжного симфонічного оркестру «Слобожанський»;
- 28 січня 2005 р. відбулося відкриття оновленої експозиції Музею історії університету;
- у лютому 2005 р. відбувся гала-концерт конкурсу творчості першокурсників «Альма-матер» із нагородженням переможців призами і дипломами;
- по-справжньому святково пройшов в університеті традиційний конкурс «Красуня університету – 2005», який цього року мав широкий резонанс у засобах масової інформації міста, що сприяло залученню спонсорів і гостей конкурсу;
- у квітні 2005 р. відбулася зустріч студентів із всесвітньо відомим підкорувачем Гімалаїв Сергієм Бершовим з демонстрацією відеофільмів;
- 13 квітня 2005 р. відбувся традиційний фестиваль команд КВК університету «Старе перше квітня» за участю гостей – команд КВК м. Харкова;
- 25 квітня до 60-річчя Перемоги в університеті пройшла презентація документального фільму про окупацію та визволення Харкова «Ночь в 641 день» за участю свідків подій і ветеранів Великої Вітчизняної війни;
- у квітні – травні 2005 р. в університеті за участю генерального консула Польщі п. Я. Ксьонжека було проведено круглий стіл, присвячений Дням

Європи в Україні, та презентацію книги Людвіка Яновського «Харківський університет на початку свого існування: 1805-1820 рр.»;

– у квітні – травні 2005 р. відбулися традиційні Дні факультетів;

– 5, 6, 9 травня відбулися урочистості з нагоди 60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні: святковий концерт для ветеранів, виставка студентських плакатів, мітинг, театралізоване дійство й урочисте покладання квітів до пам'ятника студбатівцям;

– 18 травня 2005 р. в університеті пройшла прем'єра вистави «Зрадлива доля», присвяченої В. Н. Каразину, за п'єсою доцента університету О. П. Чугуя у виконанні університетського студентського театру «Прозріння»;

– 20 травня відбувся концерт університетського студентського хору з нагоди першої річниці його створення з нагородженням дипломами найактивніших учасників хору;

– 26 травня в університеті пройшла Всеукраїнська конференція з нагоди 80-річчя краєзнавчого руху в Україні і святковий концерт за участю кращих виконавців університету й ансамблю народного танцю «Сонцеворот»;

– 2 червня було організовано відвідування співробітниками і студентами університету концерту народного артиста СРСР, народного артиста України, професора Ганноверського університету музики та театру Володимира Крайнева;

– 2-3 червня в університеті проведено зустріч з професором Йельського університету Іммануїлом Валлерстайном і колоквіум «Історична соціальна наука у світ – системній перспективі»;

– 1 липня за участю почесних гостей відбувся урочистий церемоніал випуску студентів 2005 року.

Реалізація різноманітних форм і методів культурно-просвітницької роботи здійснюється безпосередньо через творчі об'єднання та колективи, які існують у Культурному центрі університету й охоплюють близько 400 учасників:

– ансамбль народного танцю «Сонцеворот»;

– академічний студентський хор;

– фольк-гурт «Веснянки»;

– команда КВК «Університет»;

– команда КВК «Експромт»;

– ансамбль сучасного естрадного танцю «Фаворит»;

– клуб шанувальників поезії;

– шоу-балет «Контраст»;

– клуб інтелектуальних ігор «Фенікс».

Ансамбль народного танцю «Сонцеворот» у квітні 2005 р. брав участь у фестивалі художнього самодіяльного мистецтва «Перемозі-60» і став його лауреатом. Ансамбль сучасного естрадного танцю «Фаворит», студентка факультету психології Аліна Малихіна та студент юридичного факультету Дмитро Мельник у травні 2005 р. стали лауреатами міського конкурсу художньої самодіяльності «Студентська весна – 2005».

Протягом 2004/2005 навчального року відбулися зустрічі студентів і співробітників університету з сучасними письменниками: С. Жаданом, А. Валентиновим, Ю. Андруховичем, Ю. Покальчуком, Н. Рощиною, Р. Шеклі, А. Курковим.

У 2004/2005 навчальному році силами викладачів механіко-математичного факультету, в першу чергу, члена-кореспондента НАН України О. А. Борисенка започатковано цикл відкритих лекцій, присвячених видатним математикам нашого університету.

Поетична студія «Весло слова» у 2004 р. почала цикл творчих зустрічей – презентацій перекладів, які виконано учасниками студії.

Велику роботу з виховання студентів проводить газета «Харківський університет» – одна з найстаріших вузівських багатотиражок, яка виходить з 1817 р. Саме ця риса університетської газети стала вагомою у рік 200-річного ювілею університету. Під час підготовки до ювілею газета відкрила і плідно веде десятки нових рубрик. Найцінніша з яких – «Люди, події, століття». У цій рубриці було надруковано цікаві матеріали з «живої» історії університету: розповіді про видатних вихованців, науковців і педагогів університету. Газета має постійні рубрики «Слідами наших виступів», «Трибуна ректора», «Лист до ректора», «Від науки витратної до науки самофінансованої», «Я хочу вам сказати», «Від нашого спеціального кореспондента», «Твоє майбутнє, університет!», «Золотий фонд університету», «До 200-річчя університету», «Національне відродження», «Виховання прикладом», «Твої вихованці, університете!», «Університетські наукові напрями», «Університетська кафедра», «Наше коріння», «Група моя студентська», «Університети світу», «Нобелівські лауреати», «Університетська зупинена мить», «Кого пам'ятаємо і любимо», «Ті, на кому тримається університет!», «Відмінник – наша гордість», «Коріння двійки», «У Вченій раді», «На ректораті вирішено», «Твій викладач», «Віч-на-віч з професією» та інші.

В ювілейному році газета підготувала два непересічних святкових кольорових номери. Студентські кореспонденти газети взяли інтерв'ю у десятків відомих випускників і гостей університету: вчителя року – 2005, випускника мехмату Олександра Скибіна, американського астронома Едварда Боуелла, президента НАН України Б. Є. Патона, народного депутата О. Б. Фельдмана та ін. Вихованці газети й її спеціальні кореспонденти – четверокурсник відділення журналістики Володимир Носков і випускниця університету Світлана Кофанова у березні 2005 р. стали переможцями обласного конкурсу «Містер Журналіст. Міс Журналістика».

Окремо слід відзначити рубрики газети – «Харкову – 350!», «Харків – місто університетське», «Студенте університету, з тобою розмовляє місто», «Університет – державі!», «Університет – місту!», де постійно друкуються матеріали з життя Харкова. На сторінках університетської газети було гідно відображено святкування 60-річчя Перемоги. Спеціальний номер було підготовлено до 90-річного ювілею голови Наглядової ради університету, Героя України, академіка НАНУ П. Т. Тронька.

Газета традиційно робиться студентами університету різних факультетів. Серед найактивніших студкорів – хімік Людмила Войтенко, біолог Наталя Басанець, фізик Ярослав Карачевцев, журналіст Володимир Носков та інші.

Всеукраїнський науково-популярний журнал «UNIVERSITATES. Наука і просвіта» протягом 2004/2005 навчального року виходив 4 рази.

На сторінках журналу виступали відомі українські та російські вчені, журналісти, педагоги, ректори ВНЗ України, популяризатори науки, письменники-фантасти. Серед них: члени-кореспонденти Академії наук України В. Т. Толок і Г. О. Ковтун, професори В. А. Астахова, А. І. Божков, В. С. Коган, В. М. Куклін, І. І. Кутько, М. А. Оболенський, О. М. Поступний, Л. Г. Фризман, журналіст В. Й. Соболевський, письменники-фантасти ОЛДІ, Ф. Чешко та інші.

За період 2004/2005 рр. опубліковано багато матеріалів, присвячених 200-річчю Харківського національного університету (доповідь ректора В. С. Бакірова на пленарному засіданні наукової конференції «200 років історії Харківського університету», матеріали про історію факультетів і наукових шкіл університету, наприклад, М. О. Мchedлов-Петросяна про розвиток хімічної науки в Харківському університеті; Ю. В. Александрова та Д. Ф. Лупішка «Громадянин неба. До 110-річчя від дня народження М. П. Барабашова»); а також статті з різноманітної тематики: Г. О. Ковтуна «Втрачені можливості науки в Україні»; А. І. Божкова «Генні технології та національна безпека»; В. М. Московкіна «Академічна конкурентоспроможність класичних університетів»; М. О. Оболенського і О. М. Омелянчука «Квантові комп'ютери та джозефсонівські кубіти»; Т. Г. Павлова «Історія, якої не було. Сучасна міфотворчість минулого вищої освіти Харкова» та багато інших.

У травні 2005 р. відбулася творча зустріч «Журнал «UNIVERSITATES» – гість НУА», членів редакційної колегії й авторського колективу журналу з керівництвом, викладачами і студентами Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія».

У липні 2005 р. проведено творчу зустріч редакції й авторів журналу з працівниками архівів, музеїв, бібліотек та інших культурно-просвітницьких і навчально-виховних закладів регіону в Державному архіві Харківської області.

У 2004/2005 р. університет продовжив шефську допомогу Харківській загальноосвітній санаторній школі–інтернату для дітей із захворюваннями серцево-судинної системи. До Міжнародного дня дитини 18 листопада 2004 р. було проведено виїзд до інтернату за участю команди КВК університету «9-й поверх» і подаровано пілосос. Відвідування школи–інтернату відбулося також з нагоди дня Святого Миколая, новорічних і різдвяних свят із врученням солодощів і спортивних м'ячів. Університет привітав учнів інтернату з останнім шкільним дзвоником, подарувавши колективу кольоровий струменевий принтер.

Недостатньою залишається ефективність виховної роботи в студентських гуртожитках, де студентське самоврядування обмежується розв'язанням побутових проблем. Не дало очікуваного результату введення посад (з грошовою доплатою) заступників деканів з виховної роботи в гуртожитку.

На жаль, в університеті немає приміщень для проведення репетицій художніх колективів. У великій актовій залі, крім культурно-мистецьких подій, проходять науково-практичні конференції, різні збори і факультетські заходи, що не дає можливості регулярно проводити репетиції. Танцювальні

колективи проводять репетиції в Палаці студентів XIII та БК будівельників. Відсутнє також приміщення для постійних репетицій університетського хору та команд КВК. Усе це призводить до втрати значної кількості студентів, які бажали б займатися в колективах, хаотичності роботи та плінності учасників художньої самодіяльності.

Проблему буде розв'язано з 1 вересня 2005 р. шляхом освоєння приміщень північного корпусу.

6.2 Фізичне виховання та розвиток спорту

У червні 2005 р. Учена рада університету розглянула питання про стан фізичного виховання та спорту в університеті та результати реалізації «Програми розвитку фізичної культури та спорту на період 1999-2004рр.». Учена рада відзначила, що в роботі галузі фізичного виховання та спорту за минулі роки досягнуто певних успіхів, хоча багато проблем залишилися невирішеними.

В 2004/2005 навчальному році працювали окремі навчальні групи з міні-футболу, волейболу, тенісу, фехтування, вільної боротьби та боксу, в яких займалися близько 8 % студентів 1-3 курсів університету. В квітні-травні 2005 р. були організовані заняття в басейні «Локомотив». У наступному навчальному році кафедрі фізичного виховання слід суттєво змінити форму проведення і зміст навчальних занять, збільшити кількість груп з видів спорту з урахуванням інтересів студентів і можливостей спортивних споруд університету.

Основою спортивно-масової роботи в університеті стала робота спортивних секцій і фізкультурно-оздоровчих груп, а також система спортивних змагань серед факультетів. У 55-й Спартакіаді університету взяли участь понад 1500 студентів. Перемогла в комплексному заліку Спартакіади команда геолого-географічного факультету, друге місце посіла команда економічного факультету, третє – механіко-математичного факультету.

Окрім традиційної студентської Спартакіади, було проведено волейбольний турнір класичних університетів України, присвячений пам'яті заслуженого тренера України В. С. Пономаренка, 6-й кубок ректора з міні-футболу, в якому разом зі студентами змагалися команди викладачів і випускників університету. Напруженість боротьби за перемогу в кожному турнірі й активна підтримка вболівальниками своїх команд свідчать, що за останні роки інтерес до занять фізичною культурою та спортом в університеті значно зріс, причому не лише серед студентської молоді, а й серед працівників, які мали змогу відвідувати спортивні секції та фізкультурно-оздоровчі групи з аеробіки, атлетичної гімнастики, волейболу, тенісу та міні-футболу. Учена рада університету відзначила, що організація спортивно-масової роботи в університеті покращилася, хоча в цілому ще не задовольняє фізкультурно-оздоровчим і спортивним потребам університету.

Збірні команди працівників університету брали участь в обласній Спартакіаді «Здоров'я» серед вищих навчальних закладів. Чемпіонами цих

змагань стали команди з тенісу, призерами – команди з настільного тенісу, бадмінтону та легкоатлетичного кросу.

Студентські збірні команди університету брали участь у 11-й Спартакіаді вищих навчальних закладів Харківської області. Чемпіонами цих змагань стали команди з тенісу, призерами – команди з фехтування, міні-футболу, настільного тенісу (жінки), спортивного орієнтування та легкоатлетичного кросу. Однак організація та проведення змагань обласної студентської Спартакіади, на жаль, не відповідають вимогам сьогодення і тому слід, у першу чергу, орієнтуватися на якісну організацію та проведення спортивно-масової роботи в університеті.

Провідні спортсмени університету минулого року досягли значних успіхів у спортивних змаганнях найвищого рівня. Боксер-суперваговик Олексій Мазікін посів 5 місце на Олімпійських іграх в Афінах. Студент економічного факультету Олександр Полівода став чемпіоном юніорської першості Європи з велоспорту (трек). Олексій Тишко (факультет іноземних мов) переміг у Кубку Європи з фехтування. Студентки Олена Ковтун, Анастасія Кольцова (філологічний факультет) і Тетяна Сорочинська (економічний факультет) на чемпіонаті Європи з настільного тенісу завоювали малі золоті медалі і вивели національну збірну команду до елітної групи. Яна Акулова (історичний факультет) виграла чемпіонат України з тенісу. Срібним призером чемпіонату України з шахів став першокурсник факультету іноземних мов Антон Коробов. Чемпіонами 7-ї літньої універсіади України стали боксер Олександр Туркін (факультет психології), Марина Степанова (геолого-географічний факультет) і Дмитро Терпай (економічний факультет) у змаганнях зі спортивного орієнтування, Вікторія Коваль (хімічний факультет) у змаганнях зі стрільби з лука.

Стосовно стану спортивних споруд університету можна відзначити, що університет має дві кращі в Україні спеціалізовані бази: тенісний комплекс «Унікорт» і споруди фехтувального клубу «Уніфехт». А всі інші спортивні споруди університету і, насамперед, навчально-спортивний комплекс «Каразінський», знаходяться в незадовільному стані та потребують капітального ремонту. В минулому навчальному році не працювали спортивні кімнати в студентських гуртожитках. Кафедри фізичного виховання та спорту з початку нового навчального року необхідно терміново вирішити цю проблему.

Учена рада прийшла до висновку, що необхідно розробити програму розвитку фізичної культури та спорту в університеті на наступні 5 років, переглянути структурну схему галузі фізичного виховання та спорту.

VII

ПРИЙОМ СТУДЕНТІВ НА ПЕРШИЙ КУРС У 2005 р.

Прийом здійснювався на денну і заочну форми навчання, за рахунок коштів держбюджету та фізичних і юридичних осіб (за контрактом). У 2005 р. відповідно до нових правил прийому вступні іспити проводилися у письмовій формі (тестування). Вступникам (за їх бажанням) могли бути зараховані як вступні оцінки з математики, історії та української мови бали сертифікату Українського центру оцінки якості освіти (цією можливістю скористалася 91 особа).

Денна форма навчання. Прийом абітурієнтів здійснювався за 60 спеціальностями.

Загальний ліцензований обсяг складав 3165 осіб, державне замовлення у 2005 р. – 1525 особи (на 63 місця більше держзамовлення 2004 р.) До університету у 2005 р. подано 3901 заяву (на місця держзамовлення – 3390, на навчання за контрактом – 511). Із числа поданих заяв 3 412 поступили від осіб, які закінчили середню школу у 2005 р. (зараховані 1894 особи), від випускників ПТУ – 19 (зараховані 11 осіб), випускників ВНЗ I–II рівнів акредитації – 113 (зараховані 46 осіб). Серед абітурієнтів – 877 медалістів шкіл (зараховані 435 осіб), 60 вступників мали Похвальні грамоти за особливі досягнення у вивченні окремих дисциплін, 63 випускники професійно-технічних навчальних закладів мали дипломи з відзнакою (зараховані 30 осіб) (табл. 7.1).

У 2005 році – 333 вступника були учасниками олімпіад різного рівня: із них – 22 переможці 4 етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін; 41 переможець 3 етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад; 258 переможців олімпіад, які проводить університет; 12 призерів конкурсів-захистів МАН.

Університету Міністерством освіти і науки України була виділена квота прийому сільської молоді на 2005 р. у кількості 56 осіб. За кількістю поданих направлень для навчання в університеті для сільської молоді було виділено 13 місць за такими спеціальностями: історія – 3, фізика – 1, географія – 2, біологія – 3, англійська мова та література – 4.

Пільговий контингент (91 заява) склали особи, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи – 33, інваліди I–II груп – 31, діти-сироти і діти, які залишилися без піклування батьків – 23. З них 47 осіб поступили до університету (табл. 7.1).

Квота для прикордонних областей Росії у 2005 році склала 36 місць (5 осіб зараховано на навчання за держзамовленням).

Таблиця 7.1

Дані про зарахування на перший курс за денною формою навчання 2005 році

	Подано заяв	Зараховано
Усього	3901	2052
На місця держзамовлення	3390	1503
Жінки	2630	1334
Чоловіки	1271	718
<i>Із загальної кількості:</i>		
Закінчили у 2005 р.	3544	1894
ІІ класів	3412	1837
ПТУ	19	11
ВНЗ 1-2-го рівнів	113	46
Ліцей	60	53
Дострокові екзамени	305	260
Підготовчі курси	276	177
Усього з відзнакою	984	488
Медалістів шкіл	877	435
Медалісти Харкова і обл.	498	267
Пільговий контингент	91	47
Чорнобильці	33	15
Інваліди І-ІІ груп	31	18
Діти-сироти	23	11
Сільська молодь	602	277
<i>Мешканці:</i>		
Харківської області загалом	2519	1423
м. Харкова	1820	1072
міст Харківської області	319	166
сел Харківської області	380	185
Громадяни прикордонних областей Росії	6	5
Квота МОН України для іноземних громадян	20	Зарахування триває

Університет отримав квоту прийому іноземних громадян у межах державно-го замовлення у кількості 20 осіб: «Журналістика» – 3 місця (країни замовники: Латвія – 1, Росія – 1, Придністров'я – 1); спеціальність «Психологія» – 1 (Казахстан – 1); спеціальність «Хімія» – 1 (Білорусь); спеціальність – «Історія» – 3 (Придністров'я – 1, Китай – 2); спеціальність «Економічна теорія» – 1 (Киргизія); спеціальність «Міжнародні економічні відносини» – 1 (Китай); спеціальність «Англійська мова та література» – 3 (Росія); спеціальність «Біологія» – 1 (Придністров'я); спеціальність «Туризм» – 1 (Сирія); спеціальність «Менеджмент організацій» – 4 (Китай); спеціальність «Математика» – 1 (Екваторіальна Гвінея).

Конкурс в цілому по університету склав 2,22.

Найбільший конкурс був на таких факультетах і за такими спеціальностями (табл. 7.2): факультеті фундаментальної медицини – 5,47; на факультеті іноземних мов, спеціальність – «Перекладач англійської мови і літератури» –

3,26; на біологічному факультеті, спеціальність «Генетика» – 3,0; спеціальність «Біохімія» – 4,5; на філологічному факультеті, спеціальність «Журналістика» – 4,54; на факультеті психології, спеціальність «Психологія» – 5,2; зріс конкурс на юридичному факультеті до 4,98, стабільно високий конкурс на соціологічному факультеті (3,5). Найнижчий конкурс на факультетах фізико-математичного профілю.

Вступні іспити були проведені в строк, згідно розкладу. На факультетах механіко-математичному, фізичному, фізико-технічному, фізико-енергетичному, радіофізичному були проведенні дострокові вступні іспити для випускників шкіл, з якими університет має відповідні угоди. За результатами співбесіди зараховано 355 осіб.

Таблиця 7.2

План прийому та конкурсна ситуація у 2005 році на денну форму навчання

Факультет	Спеціальність	Ліцензія	Держзам.	Зараховано на місця держзам.	Рекомендовано до зарахування на контракт	Конкурс
1	2	3	4	5	6	7
Механіко-математичний	математика	75	50	49	0	1,50
	прикладна математика	65	50	50	0	1,80
	механіка	20	20	14	0	1,00
	інформатика	40	35	35	0	1,74
Фізичний	фізика	110	70	70	0	1,11
	фізика твердого тіла	25	15	14	0	2,40
	астрономія	10	10	10	0	1,70
Фізико-технічний	медична фізика	30	15	15	0	1,47
	прикладна фізика	80	55	54	4	1,05
Фізико-енергетичний	прикладна фізика	60	20	18	0	0,92
Комп'ютерних наук	інформаційні управляючі системи та технології	30	35	35	7	2,74
Радіофізичний	радіофізика і електроніка	80	77	77	1	1,15
	фізична та біомедична електроніка	30	10	10	0	1,90
	біофізика	30	18	18	0	1,40
Хімічний	хімія	65	60	59	19	2,20
Біологічний	біологія	60	45	44	4	1,98
	біохімія	20	20	20	3	4,50
	фізіологія	25	15	15	1	2,20
	генетика	25	15	15	5	3,00
	екологія та охорона навколишнього середовища	55	3	3	0	7,33
Психології	психологія	150	50	49	39	5,20
Геолого-географічний	географія	70	21	21	0	1,57
	економічна і соц. географія	20	19	19	3	2,16
	геологія	30	15	15	6	1,40
	гідрогеологія	30	15	17	10	2,27
	екологія та охорона навколишнього середовища	55	25	25	6	1,92

Таблиця 7.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7
Історичний	історія	160	55	52	14	2,29
	архівознавство	20	10	10	4	1,30
	археологія	20	10	10	4	2,30
Філологічний	українська мова та літ-ра	110	100	101	5	1,54
	російська мова і література, видавнича справа та редагування	30	25	26	0	1,96
	латинська, давньогрецька мова та антична література	20	10	10	0	1,80
	прикладна лінгвістика	50	20	20	9	2,20
	журналістика	85	28	25	32	4,54
Філософський	філософія	50	20	20	0	2,65
	культурологія	50	10	10	1	2,60
	валеологія	50	15	15	1	1,53
Іноземних мов	англійська мова та література	205	36	33	28	3,26
	перекладач англ. мови та літератури		37	37	50	3,20
	німецька мова та література		8	8	0	1,75
	перекладач німецької мови та літератури		12	12	21	2,18
	французька мова та література		9	9	2	2,89
	перекладач франц. мови та літератури		11	11	10	2,27
	перекладач іспанської мови та літератури		2	2	13	2,50
Економічний	економічна теорія	415	109	109	147	2,62
	економічна кібернетика					
	фінанси					
	банківська справа					
	економічна статистика					
	облік і аудит					
	міжнародна економіка					
	маркетинг					
	менеджмент організацій	110	30	29	35	2,87
	менеджмент зовнішньоекономічної діяльності					
міжнародні економічні відносини	70	25	24	40	1,84	
туризм	30	20	19	15	1,95	
Соціологічний	соціологія	135	75	75	29	3,50
	політологія	50	10	10	4	3,30
Фундаментально і медицини	лікувальна справа	200	15	15	37	5,47
Юридичний	правознавство	75	40	40	35	4,98
По університету в цілому		3165	1525	1503	582	2,22

Як і раніше, рівень підготовки абітурієнтів був достатньо високим. Середній бал атестату серед зарахованих в цілому по університету – 4,6–4,75. На денному відділенні: за держзамовленням – 4,66, за контрактом – 4,42.

Найвищий на факультетах: філологічному – 4,72; хімічному – 4,8; механіко-математичному, радіофізичному, іноземних мов, економічному – 4,7.

Заочне відділення. Прийом на заочну форму навчання здійснювався як на місця держзамовлення, так і на навчання за контрактом. План прийому за держзамовленням складав 169 осіб, конкурс по університету – 1,38 (табл. 7.3). Прийом на навчання за контрактом проводиться в університеті до 30 серпня.

Усі предметні екзаменаційні комісії працювали чітко, злагоджено, об'єктивно. Вступники надали лише 3 апеляції, причому ці апеляції носили переважно емоційний характер. Вони були відхилені апеляційною комісією, і справедливість цього рішення визнали самі абітурієнти. Комп'ютерне забезпечення роботи приймальної комісії здійснювалося обчислювальним центром, було оперативним і чітким.

Таблиця 7.3

План прийому та конкурсна ситуація у 2005 році на заочну форму навчання

Факультет	Спеціальність	Ліцензія	Держзам.	Зараховано на місця держзам.	Рекомендовано до зарахування на контракт	Конкурс
Біологічний	біологія	150	25	25	12	1,24
	екологія та охорона навколишн. середовища	55	3	3	0	2,00
Геолого-географічний	екологія та охорона навколишн. середовища		4	4	1	1,50
	географія	70	4	4	0	1,00
	економ. і соц. географія	20	4	4	0	1,00
	геологія	30	4	4	0	2,75
	гідрогеологія	30	4	4	0	1,75
Історичний	історія	200	15	15	3	1,67
Механіко-математичний	інформатика	105	5	5	0	1,80
Філологічний	журналістика	85	2	2	18	5,50
	українська мова та літ-ра	300	28	24	26	1,83
	російська мова та літ-ра					1,00
англійська мова та літ-ра	3,63					
Іноземних мов	німецька мова та літ-ра	300	28	24	26	1,50
	французька мова та літ-ра					1,00
Економічний	менеджмент організацій	60	10	9	0	1,10
	туризм	30	5	1	0	0,20
	міжнародні економ. віднос.	80	10	3	0	0,40
	економіка і підприємництво (напрямок)	605	16	16	0	1,19
Психології	психологія	150	8	8	11	3,38
Соціологічний	соціологія	135	17	16	13	1,59
По університету в цілому		2560	169	147	84	1,38

VIII

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

8.1. Науково-дослідна робота

Наукова та науково-технічна діяльність в університеті організується, здійснюється і фінансується відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Статуту університету та інших нормативно-правових актів і є невід'ємною складовою освітянської діяльності. Наукові дослідження в університеті спрямовані на науково-технічний і соціально-економічний розвиток суспільства, є основою для якісної підготовки сучасних спеціалістів, кадрів вищої кваліфікації.

У 2004 р. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна атестовано у частині наукової та науково-технічної діяльності за категорією «А» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.06.2004 р. № 538).

Учені університету проводять фундаментальні, прикладні та пошукові науково-дослідні роботи, які зареєстровані в УкрІНТЕІ, включені до тематичного плану університету і виконуються за рахунок держбюджетного фінансування, за державними та міжнародними проектами і грантами.

Розподіл науково-дослідних робіт по факультетах та інститутах, їх обсяги наведено в таблиці 8.1. В університеті продовжує діяти Фонд фундаментальних досліджень Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. За рахунок коштів цього фонду в 2004 р. виконувалось 6 науково-дослідних робіт на загальну суму 32,3 тис. грн., у 2005 р. виконується 12 НДР на загальну суму 186,0 тис. грн.

До тематичного плану НДДКР, що фінансуються Міністерством освіти і науки України за рахунок державного бюджету, у 2005 р. включено 128 науково-дослідних робіт на суму 5850,0 тис. грн., у тому числі 109 фундаментальних – науково-дослідних робіт з обсягом фінансування 5171,6 тис. грн. та 19 прикладних науково-дослідних робіт з обсягом фінансування 678,4 тис. грн.

У 2004 р. в університеті завершено 10 науково-дослідних робіт, які фінансувалися за рахунок державного бюджету. Кошти, які вивільнилися, як і раніше, розподілялися на конкурсній основі між новими науково-дослідними роботами. Слід зауважити, що практично всі роботи, що брали участь у конкурсі, одержали високі оцінки експертів, що свідчить про їх високий науковий рівень і відповідність сучасним потребам суспільства.

Закінчені в 2004 р. держбюджетні НДР були спрямовані на розробку нових методів і теорій, частково впроваджені і продовжують впроваджуватися.

Таблиця 8.1
Розподіл обсягів науково-дослідних робіт з усіх видів фінансування по наукових підрозділах
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

№ п/п	Факультет	2004 р. (фактично)						2005 р. (план)						Фонд фунда-ментальних НДР ХНУ					
		Міністерство освіти і науки			Господоготвірні роботи			Міністерство освіти і науки			Господоготвірні роботи			Міністерство освіти і науки		Фонд фунда-ментальних НДР ХНУ			
		кіль-кість	обсяг, тис. грн.	§ 1	кіль-кість	обсяг, тис. грн.	§ 52	кіль-кість	обсяг, тис. грн.	§ 1	кіль-кість	обсяг, тис. грн.	§ 52	кіль-кість	обсяг, тис. грн.	кіль-кість	обсяг, тис. грн.	кіль-кість	обсяг, тис. грн.
1.	Біологічний	5	111,2	-	-	-	2	1,0	6	180,1	-	-	-	-	-	-	-	2	35,0
2.	Геолого-географічний	11	170,9	-	-	-	3	46,0	11	249,4	-	-	-	-	1	22,6	-	-	-
3.	Економічний	4	103,7	-	-	-	-	-	4	136,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Іноземних мов	1	11,0	-	-	-	-	-	1	14,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Інститут астрономії	8	257,6	2	111,5	2	11,8	7	338,6	1	222,0	1	2,0	1	2,0	1	25,0	-	-
6.	Інститут біології	8	337,0	-	-	-	2	12,6	8	449,7	-	-	-	-	1	5,1	-	-	-
7.	Інститут високих технологій	18	1116,5	5	76,1	-	7	82,2	18	1479,8	-	-	-	-	7	566,0	1	20,0	-
8.	Інститут хімії	5	249,0	-	-	-	4	43,5	5	335,9	-	-	-	-	3	83,4	-	-	-
9.	Історичний	1	14,4	-	-	-	-	-	1	20,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Фундаментальної медицини	2	37,1	-	-	-	-	-	2	48,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Механіко-математичний	10	222,2	1	7,0	-	-	-	10	292,0	-	-	-	-	-	-	1	10,0	-
12.	Радіофізичний	24	1076,4	1	183,8	-	6	44,8	24	1439,0	1	100,0	2	19,0	2	30,0	-	-	-
13.	Соціологічний	3	89,8	-	-	-	1	80,0	3	107,3	-	-	-	-	-	-	2	31,0	-
14.	Факультет психології	3	23,4	-	-	-	-	-	3	33,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Фізичний	13	355,4	3	123,5	-	1	6,4	13	471,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Філологічний	1	25,8	-	-	-	1	1,0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15,0	-
17.	Філософії	4	61,2	1	72,0	-	-	-	4	84,6	-	-	-	-	-	-	-	1	15,0
18.	Хімічний	8	129,0	1	22,0	4	31,1	8	169,5	-	-	-	-	2	12,3	1	5,0	-	-
УСЬОГО		129	4391,5	14	595,9	33	360,4	128	5850,0	2	322,0	17	710,4	12	186,0				

Господогівірні НДР частково були спрямовані на створення або удосконалення нових видів техніки, технологій, а частково – на надання науково-технічних послуг різної спрямованості.

У 2005 р. завершуються 99 науково-дослідних робіт. У зв'язку з цим керівництво науково-дослідної частини разом із науковою громадськістю, представниками НАН України та керівниками НДР провели конкурсний відбір проектів наукових досліджень і розробок, що виконуватимуться в університеті за рахунок видатків загального фонду державного бюджету. Згідно з наказом ректора університету № 0304-1/057 від 05.04.2005 р. була здійснена експертиза проектів щодо відповідності їх вимогам МОН України. Проекти були подані на розгляд наукових рад МОН України та секцій за фаховими напрямками для подальшого включення проектів до тематичного плану НДДКР університету на 2006 рік.

У 2004 і 2005 рр. проводилася робота щодо залучення для фінансування науково-дослідних робіт позабюджетних коштів.

Переважна частина позабюджетних коштів припадає на фінансування робіт, які проводяться в межах міжнародних грантів і програм. Переважно це програми соціально-економічного і гуманітарного напрямів (керівники проф. Куценко О. Д., проф. Ніколаєвський В. М., доц. Жеребкіна І. А.).

Для факультетів фізичного профілю, як і раніше, основним джерелом позабюджетного фінансування є роботи, що виконуються в межах проектів Українського науково-технологічного центру. Усього за програмами УНТЦ виконувалось у 2004 р. 9 робіт, із них в Інституті високих технологій – 8 (керівники Гірка І. О., Товстяк В. В., Кононенко С. І., Чорний В. В., Бориско В. М., Грицина В. Т., Баранник Є. О., Попов Г. Ф.), на радіофізичному факультеті – 1 проект (керівник Черногор Л. Ф.). У 2005 р. продовжується виконання 3 проектів, один з яких – новий (керівник Загинайлов Г. І.).

Крім того, в 2004 р. завершено виконання 3 проектів за програмою INTAS: хімічний факультет – керівник Стародуб В. О.; механіко-математичний факультет – керівник Чуєшов І. Д.; фізичний факультет – керівник Гвоздіков В. М. У 2005 р. виконуються 2 проекти за програмою INTAS: соціологічний факультет – керівники Куценко О. Д., Ніколаєвський В. М.

За програмою Tempus Tacis у 2004 р. завершені роботи з двох проектів: на економічному факультеті, керівник Александров В. В. і на геолого-географічному факультеті, керівник Черваньов І. Г. (у межах Консорціуму ВНЗ Європи: Україна, Франція, Іспанія, Великобританія).

Виконуються також науково-дослідні роботи, що фінансуються Міжнародними фондами: НАТО (3 проекти, керівники Загинайлов Г. І., Азаренков М. О., фізико-технічний факультет; керівник Куценко О. Д. – соціологічний факультет); CRDF (керівник Єфремов В. Т., радіофізичний факультет, керівник Шульга С. М., радіофізичний факультет); DAAD (керівник Загинайлов Г. І., фізико-технічний факультет); грант на проведення досліджень у межах наукового проекту гендерного центру ХНУ імені В. Н. Каразіна і гендерного центру університету штата Айова (США) (Жеребкіна І. А.); грант CASE (Центр перспективних наукових досліджень і освіти в галузі соціальних і гуманітарних наук при Європейському гуманітарному

університеті — Грицай О. В.); грант у межах українсько-французької програми «DNIPRO» (механіко-математичний факультет, Кізілова Н. М.), а також кілька грантів щодо стажування в країнах дальнього зарубіжжя.

Умови, за яких проводяться наукові дослідження, продовжують залишатися складними. Це, перш за все, пов'язано з тим, що вже понад 10 років держбюджетне фінансування науково-дослідних робіт здійснюється, в основному, за статтями «заробітна плата» і «нарахування на заробітну плату». Виконання експериментальних науково-дослідних робіт проходить за умов подальшого старіння матеріально-технічної бази. Протягом року продовжувався демонтаж і списання застарілого обладнання і приладів. Щорічно, починаючи з 1992 р., в університеті списується 1200-1500 одиниць наукового та навчального обладнання на десятки мільйонів гривень. У 2004 р. списано 1267 одиниць обладнання, за перше півріччя 2005 р. — 787 одиниць. На переробні підприємства в 2004 р. відправлено дорогоцінних металів: золота — 458,2 г., срібла — 3438,2 г., платини — 35,3 г., паладію — 47,0 г. За перше півріччя 2005 р. — 258,6; 2216,5; 8,2; 38,9 г. відповідно. Придбано обладнання, комплектуючих, матеріалів за рахунок грантів і спецкоштів: у 2004 р. — на суму 1 млн. грн., у 2005 р. за рахунок коштів Міністерства освіти і науки України шість одиниць приладів на суму 1271963 грн. Нагальною залишається проблема поліпшення матеріально-технічної бази університету як для наукової, так і для навчальної діяльності.

Наукове обладнання університет отримує лише за рахунок цільового бюджетного фінансування і лише з ОАО «SELMІ». Однак зусиллями лише цього заводу проблему розвитку наукового приладобудування в Україні вирішити не можливо, її необхідно вирішувати на державному рівні.

Університет проводить ремонт і перевірку засобів вимірювання. Відремонтовано 267 одиниць, з них: навчальних — 218 одиниць, наукових — 49 одиниць. Повірені прилади і обладнання: всього — 37 одиниць, з них: навчальних — 35 одиниць, наукових — 2 одиниці.

8.2. Результати науково-дослідних робіт

У 2004 р. завершено 10 науково-дослідних робіт, які фінансувалися за рахунок державного бюджету. Крім того, у 2004 р. виконано 33 господарських науково-дослідних робіт і 6 науково-дослідних робіт, які фінансувалися за рахунок фонду фундаментальних досліджень університету. Практично всі науково-дослідні роботи виконувалися в межах пріоритетних напрямів сучасної науки і техніки. Одержані результати безпосередньо можна рекомендувати до використання та впровадження, і, насамперед, вони знайшли застосування в навчальному процесі в нових спецкурсах. Як приклади ефективних і перспективних досліджень можна навести такі.

Фундаментальні роботи:

«Дослідження дифракції електромагнітних хвиль і нестационарних полів на регулярних і нерегулярних неоднорідностях у хвилеведучих структурах» (керівники Горобець М. М., Катрич В. О.).

Розроблено теорію антен витікаючої хвилі та хвилевидно-щілинних багатомодових, багаточастотних антенних решіток з довільними геометричними і матеріальними параметрами. Розроблено теорію широкосмугових нееквідистантних антенних решіток і спрямованих відгалужувачів, які будуються за математичним принципом найменш упорядкованих послідовностей. Дано строго електродинамічну теорію випромінювання з відкритого кінця круглого хвилеводу, який збуджується вищими типами хвиль. Розроблено теорію випромінювання коротких електромагнітних імпульсів дротяними антенами кінцевої довжини, а також відкритими кінцями симетричних і несиметричних коаксіальних широкополосних ліній передачі. Результати роботи будуть використані в НДІ НАНУ і науково-виробничих організаціях, що розробляють радіоелектронні системи, в тому числі системи моніторингу оточуючого середовища, системи зв'язку і телебачення, радіолокації. У межах цієї роботи захищено докторську дисертацію «Збудження і випромінювання електромагнітних полів регулярними та нерегулярними хвилеводно-щілинними структурами» (Катрич В. О.). Результати дисертаційної роботи були використані КП ХКБМ ім. О. О. Морозова при оцінці характеристик радіолокаційного відбиття виробів бронетанкової техніки у межах спільних робіт з ХНУ імені В. Н. Каразіна та у межах НДКР «Контраст» з МОН України (керівник – Колчігін М. М.).

Прикладами прикладних науково-дослідних робіт є:

«Розробка методики інспекції вантажів і виявлення присутності замаскованих важких і подільних матеріалів» (керівник Рудичев В. Г.). Особливої актуальності сьогодні у зв'язку з загрозою ядерного тероризму і необхідністю посилення контролю над нерозповсюдженням ядерної зброї набула проблема виявлення ізотопів урану-235 та плутонію-239. У процесі виконання роботи розроблено метод індуктованого поділу матеріалів під час опромінення коротким (~10-20 нс) нейтронним імпульсом. Створено базу даних ядерних констант (коефіцієнтів ослаблення гамма-випромінювання) для набору речовин, що можуть міститися у вантажних контейнерах.

З використанням результатів даної науково-дослідної роботи виконувались 2 госпдоговірні роботи, які використовувались у проектах ВАТ «Харківський науково-дослідний та проектно-конструкторський інститут ЕНЕРГОПРОЕКТ» і надіслані замовникам.

«Методологічне обґрунтування стратегічного маркетингу організацій в умовах ринкових трансформацій» (керівник Семеняк І. В.).

Інтегрованим інноваційним результатом виконаного дослідження є обґрунтування методологічних основ фундаментального соціально-етичного маркетингу і розробка механізму його контролю і коректування. Сформульовано фундаментальні основи й орієнтири соціально-етичного маркетингу, категоричним імперативом якого є визнання комплексного взаємозалежного впливу економічних, філософських, соціальних норм і законів на цільову сутність маркетингових стратегій. Розроблена методика аудит-аналізу, заснована на теорії нечітких множин, дає простір для прийняття не тільки ймовірнісних, але і творчих рішень. Запропонований метод організації маркетинг-аудита – «адитивний маркетинг-аудит» – припускає створення

гнучких змішаних команд аудиторів, що, по-перше, відповідає сучасній теорії менеджменту проектів, і, по-друге, забезпечує швидкість виконання, широту програм аналізу, комерційну коректність використання інформації і максимальну вірогідність одержуваних висновків. Обґрунтована і розроблена відтворювальна модель капіталу знань на підприємстві є методологічною основою розробки конкретних проектів формування, нагромадження та використання капіталу маркетингових знань на підприємстві. Використання наукових результатів цього дослідження сприяє підвищенню якості роботи організацій, дозволяє знизити рівень недовіри у підприємців до офіційної статистичної інформації, заохочує їх використовувати її при прийнятті управлінських рішень.

«Розробка наукових основ великомасштабного еколого-природоохоронного картографування адміністративних районів, промислових і сільськогосподарських підприємств» (керівник Левицький І. Ю.).

Результатом виконання науково-дослідної роботи стало створення оригінальних еколого-природоохоронних карт сільськогосподарських і промислових підприємств, адміністративних районів і міст обласного підпорядкування. Розроблена методика створення цих карт апробована на прикладі територіальних і господарських утворень Харківського регіону та може бути використана при розробці таких картографічних творів в інших регіонах. Уже розроблено еколого-природоохоронну карту промислового підприємства АО «Бальцем» масштабу 1:5 000, серію еколого-природоохоронних карт сільськогосподарського підприємства масштабу 1:25 000, серію еколого-природоохоронних карт Зміївського району масштабу 1:100 000, серію еколого-природоохоронних карт адміністративних районів Харківської області, еколого-природоохоронний атлас Зміївського району Харківської області. Тематичний зміст розроблених картографічних творів може бути використаний для прогнозу змін екологічного стану системи «суспільство-природа», а також для ефективного запровадження заходів щодо збереження та відтворення довкілля.

Прикладом успішного поєднання науково-дослідної і навчальної діяльності стало створення підручника «Землезнавство», який був у 2004 р. відзначений Державною премією України в галузі науки й техніки. Серед його авторів — заслужений професор університету, завідувач кафедри географічного моніторингу й охорони праці І. Г. Черваньов.

До науково-дослідної роботи залучається талановита молодь. З метою підтримки обдарованих молодих учених Харківський міський благодійний фонд Юрія Сапронова у 2004/2005 навчальному році виплачував 16 стипендій молодим науковцям і студентам; у 2005/2006 навчальному році виплату стипендій буде продовжено. У 2004 р. іменні стипендії Харківської обласної державної адміністрації одержали 3 видатні науковця (Кадеев В. І., Дусавицький О. К., Фаворов С. Ю.) та 2 молоді науковця (Кришталь О. П., Каролінський Є. О.), у 2005 р. цю стипендію одержали 2 молоді науковця (Сліпко В. А., Водолазька Н. О.). У 2005 р. стипендії Харківського міського голови «Молодий учений» одержали 3 молоді науковця: Журенко В. П. (Інститут високих технологій), Седова К. В. (Інститут біології), Доманов-

ський А. М. (історичний факультет). Стипендію Кабінету Міністрів України 2004/2005 рр. одержали 2 молодих науковця (Акімов Ю. О., Середа К. М. – Інститут високих технологій).

Результати наукових досліджень щорічно широко представляються в наукових публікаціях, на конференціях, семінарах і виставках.

За підсумками наукової роботи, що виконана університетом у 2004 р., опубліковано 55 монографій, 31 «Вісник», 55 збірників наукових праць, близько 4000 статей і тез доповідей (близько 25 % у провідних зарубіжних виданнях, одержано 22 патенти України (табл. 8.2).

У першому півріччі 2005 р. опубліковано 18 монографій, 19 «Вісників», 23 збірники наукових праць, понад 1500 статей і тез доповідей (близько 20 % надруковано у провідних зарубіжних виданнях), одержано 8 патентів України (табл. 8.3).

За останні роки активізувалася робота з проведення наукових конференцій. Якщо у 2004 р. проведено 117 конференцій, з них 52 міжнародних, то у першому півріччі 2005 р. – вже 111 конференцій, з них 33 міжнародних. Ця робота сприяє науковим контактам не лише з вітчизняними вченими, а й з представниками ближнього і дальнього зарубіжжя. Серед проведених конференцій можна виділити такі: Міжнародна конференція «Актуальні проблеми сучасної альгології», VI міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція «Сучасні проблеми науки та освіти», Міжнародна наукова конференція «Методи дискретних особливостей у задачах математичної фізики», Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна психотерапія: теоретичні проблеми та практика», Міжнародна наукова конференція «Ціннісні парадигми освіти в контексті євроінтеграції», XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Застосування лазерів у медицині та біології», V Міжнародний конгрес «Теорія та техніка антен», Міжнародна наукова конференція «Кристалічні матеріали-2005», Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми клініки, діагностики та терапії гепатитів», XII Міжнародна конференція «Бібліотеки та інформаційні ресурси у сучасному світі науки, культури, освіти та бізнесу».

8.3. Підготовка кадрів вищої кваліфікації, робота докторантури і аспірантури

Докторантура, аспірантура й інститут здобувачів – основне джерело підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Зараз в університеті працюють 18 Спеціалізованих рад (14 із захисту докторських і 4 із захисту кандидатських дисертацій) за 42 спеціальностями, які проводять велику роботу з атестації кадрів вищої кваліфікації.

За перше півріччя 2005 р. співробітниками університету захищено 4 докторських (радіофізичний факультет: Ємець Б. Г., Катрич В. О., Баранник Є. О.; історичний факультет: Каплін О. Д.) і 22 кандидатських дисертацій (механі-

ко-математичний – 1; фізичний – 3; радіофізичний – 4; фізико-технічний – 1; хімічний – 1; біологічний – 3; історичний – 1; економічний – 2; філософський – 2; філологічний – 2; факультет психології – 2).

Зараз в аспірантурі університету навчаються 383 аспіранта за 67 спеціальностями (у тому числі 21 аспірант – за контрактом). Найбільше аспірантів навчається за економічними (77 аспірантів), фізико-математичними (60 аспірантів) та філологічними (51 аспірант) спеціальностями.

До наукового керівництва залучено 115 докторів наук і 89 кандидатів наук.

У 2004 р. аспірантуру закінчили 85 аспірантів, у т.ч. з захистом дисертації у строк 13 аспірантів, а після строку – ще 19 осіб. За сімь місяців 2005 р. аспірантуру закінчили 4 особи, в т.ч. із захистом дисертації 2 особи.

Усе ще великим залишається відрахування з аспірантури (2000 р. – 34; 2001 р. – 42; 2003 р. – 25; 2004 р. – 22 особи). Факультети в останні роки розподіляють багато студентів до аспірантури, що не сприяє ефективній підготовці дисертацій і навчанню в аспірантурі.

У докторантурі університету зараз навчається 15 докторантів (для порівняння: у 2003 р. – 6; у 2004 р. – 8). У 2004 р. докторантуру університету закінчили 2 особи з достроковим захистом дисертації (філософський факультет).

8.4. Студентська науково-дослідна робота

За звітний період в університеті активно здійснювалася науково-дослідна робота студентів. Факультети постійно дбають про проведення науково-дослідної роботи на сучасному рівні та залучення до неї студентів. Основна студентська наукова робота зосереджена на кафедрах. Знайомство та задоволення студентами навичок експериментальних і теоретичних досліджень відбувається під час проходження практики в науково-дослідних лабораторіях. Індивідуальна науково-дослідна робота студентів, починаючи з 2-3 курсів, також проходить на кафедрах і в лабораторіях факультетів. Сто відсотків курсових і дипломних робіт студентів 4-5 курсів фізичного, фізико-технічного та хімічного факультетів виконуються в межах технічних завдань держбюджетних науково-дослідних робіт факультетів. У виконанні міжнародних проектів Українського Науково-технічного центру беруть участь 6 студентів фізико-технічного факультету.

Студенти університету беруть активну участь в організації та роботі Міжнародних конференцій, серед яких слід відзначити Міжнародний конгрес «Археологія та етнологія Східної Європи: крок молоді у XXI століття», «Античний світ і його спадщина» (Белгород, Росія). Студенти факультету іноземних мов беруть участь у міжнародних науково-методичних проектах, а найкращі 27 студентів проходять мовне стажування у ФРН, США, Великобританії, Франції.

За останні роки приділяється особлива увага публікаціям студентів за результатами їх науково-дослідної роботи, що підвищує зацікавленість молоді

Таблиця 8.2

Оприлюднення результатів науково-дослідної роботи у 2004 р.

№ п/п	Факультет, підрозділ	Вісники	Збірники наукових праць	Монографії	Статті			Тези доповідей			Патенти	Кількість працівників, які брали участь у конфе- ренціях	Усього	Міжнарод- ні	Конференції	Проведені в універси- теті	Виставки, в яких участь университет
					Усього	У зарубіж- них видан- нях	У зарубіж- них видан- нях	Усього	У зарубіж- них видан- нях	Усього							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
1.	Біологічний			1	36	29	38	15	1	10	4						2
2.	Геолого-географічний	1	5	8	231	9	59	4		61	8	6	2	4			
3.	Економічний	2	3	6	121		49			23	13	4					
4.	Іноземних мов	2	4	2	164	7	77			99	7	5					
5.	Ін-т високих технологій	3	2	3	185	66	205	62	2	54	1	1					3
6.	Історичний	1	6	6	211	18	98	11		29	9	3	5				
7.	Механіко-математичний	2	1	1	124	47	86	30		21	6	2					
8.	Психології	1	3	3	37		10			10	4						
9.	Радофізичний	2	4	1	145	31	235	74	3	74	6	5					11
10.	Соціологічний	1	5	6	87	4	69	21		27	8	5	2				
11.	Фізичний		1		81	34	95	31		34	1						
12.	Філологічний	3	2	5	162	9	8				3	1					
13.	Філософський	9	8	6	287	25	86	6	2	96	12	9					1
14.	Фундамент. медицини	3	2	2	117	4	70	10	13	51	5	2					
15.	Хімічний	1	1	1	69	34	87	38		34	2						
16.	Юридичний		1		3						2						1
17.	НДІ астрономії		1		70	43	109	66		43							
18.	НДІ біології			1	40	8	59	8	1	23	1	1					
19.	НДІ хімії				46	14	64	22		30							
20.	Загальнонавч. відділи		4								17	4	13	9			
21.	Кафедра економ. теорії			1	22		11			6							
22.	Центр міжнародної освіти		1		42	4	17	2		40	2	1					
23.	ЦНБ			1	23					14	5	2	35				
24.	Ботанічний сад		1	1	5		7				1	1					
	Усього	31	55	55	2308	382	1539	400	22	779	117	52	58	30			

Таблиця 8.3

Оприлюднення результатів науково-дослідної роботи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у першому півріччі 2005 р.

№ п/п	Факультет, підрозділ	Вісники	Збірники наукових праць	Монографії		Статті		Тези доповідей		Патенти	Кількість працівників, які брали участь у конференціях	Усього	Міжнародні конференції	Публікації в українській літературі	Виставки в яких узяли участь
				Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях	Усього	У зарубіжних виданнях						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	15
1.	Біологічний		1	1	8		12				3	1			
2.	Геолого-географічний	1	1	51						7	4	1			
3.	Економічний	2	2	19		15				8	4	1		1	
4.	Іноземних мов	1		53	1	68				71	8	2			
5.	Ін-т високих технологій	2		75	33	102	31			27	3				
6.	Історичний	1	1	5	41	3	21	3		16	4	1	4		
7.	Механіко-математичний	1	2	1	43	17	23	12		10	6	3			
8.	Психологі	2	2	24		7					3	2			
9.	Радіофізичний	1	1	1	63	14	64	34	4	17	4	2		5	
10.	Соціологічний	1	3	1	28		16	3		49	2	2		1	
11.	Фізичний	1	1	2	34	19	62				1	1			
12.	Філологічний	2	1	1	87	5	4			9	2			1	
13.	Філософський	3	6	1	150	11	76	15		81	13	8			
14.	Фундамент. медицини	1		1	80	1	42	2	4	71	4	1			
15.	Хімічний	1		41	26	30	5			15	4				
16.	Юридичний														
17.	НДІ астрономії			16	12	30	16								
18.	НДІ біології			1	14	5	19	2							
19.	НДІ хімії			12	9	13	6			8					
20.	Загальнонавч. відділи		1								39	6	16	1	
21.	Кафедра економ. теорії		1	1	16	2	6			3					
22.	Центр міжнародної освіти		1	30		5				2	1	1			
22.	ЦНБ		1	29						15	6	1		50	
24.	Ботанічний сад			2			2			3					
	Усього	19	23	18	916	158	617	129	8	412	111	33	70	10	10

в науково-дослідній роботі. Якщо в 1999 р. було 35 наукових публікацій, у 2003 р. – 138, то в 2004 р. опубліковано 370 статей і тез за участю студентів.

Необхідно особливо відзначити проведення традиційних щорічних студентських конференцій на факультетах університету, де робота проходить за секціями, направленість яких визначається випускаючими кафедрами. Студенти 2-5 курсів демонструють добре володіння матеріалами досліджень і високу культуру мовлення, вміння вести наукові дискусії. Кращі доповіді відзначаються рекомендацією до захисту роботи або рекомендуються до друку з матеріалами виступу. Також на факультетах відбулася студентська наукова конференція «Каразінські читання», на якій 413 доповідей зроблено студентами.

Розширюється робота наукових гуртків, сформованих за напрямками, що відображають наукові інтереси студентів і викладачів. Усього в університеті діють 71 науковий гурток і семінар. На семінарах студенти доповідають про хід роботи, знайомлять викладачів кафедри з матеріалами та гіпотезами дослідження, розв'язують задачі. Засідання наукових гуртків проходять на кафедрах 1-2 рази на місяць.

Велика увага приділяється налагодженню та розвитку наукових контактів з науковими установами як України, так й інших країн. На філологічному факультеті зміцнилися наукові контакти з Інститутом літератури і мовознавства (м. Київ), Інститутом світової літератури і Інститутом російської літератури РАН (Росія), з ученими Великої Британії Софійського (Болгарія), Познанського (Польща) університетів. Студенти факультету іноземних мов проходили мовне та наукове стажування у Німеччині, Франції, Великобританії, Канаді, Нідерландах, Румунії, США.

В останні роки університет повністю фінансує всі витрати, пов'язані з участю студентів у Всеукраїнських студентських олімпіадах. Зростає кількість не лише учасників, а й переможців олімпіад. І якщо в 1999 р. усього 3 студенти зайняли призові місця, у 2000 – 8, у 2003 – 12, то в 2004 р. уже 16 студентів посіли призові місця.

14 квітня 2005 р. на базі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна проходив II тур Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Фізика», в якій взяли участь 72 студента з 27 вищих навчальних закладів України (14 класичних університетів, 11 педагогічних університетів і 3 технічних університетів) з 25 міст України, де студенти університету посіли одне третє місце та три четвертих.

У 2005 р. понад 90 студентів університету взяли участь у II турі Всеукраїнської студентської олімпіади з різних спеціальностей в інших ВНЗ України, де завоювали 18 призових місць.

Набирає творчої сили Студентське наукове товариство, відроджене зусиллями студентів, ректорату та факультетів університету. 18 листопада 2004 р. відбулася засновча конференція Наукового товариства студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. До цієї події довгий час студентські наукові товариства функціонували тільки пофакультетно, не було єдиної загальноуніверситетської структури. На конференції були присутні 500 делегатів від усіх факультетів. Конференція ухвалила Поло-

ження «Про Наукове товариство студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна».

15 січня 2005 р., на першому засіданні Правління НТС затверджено структуру – обрано голову (Ткачов Андрій, студент 3 курсу економічного факультету), ученого секретаря (Фоломеев Максим, студент філософського факультету) та юрисконсульта Правління (Охотнікова Наталія, студентка 3 курсу юридичного факультету); розроблено та затверджено план роботи НТС на I півріччя 2005р., намічено основні напрями подальшого розвитку студентської науки в університеті.

26 квітня 2005р. позачерговою Конференцією НТС університету було прийнято рішення про затвердження Статуту СНТ, символіки СНТ, а також про реєстрацію СНТ як обласної молодіжної громадської організації «Студентське наукове товариство Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна».

13-14 березня 2005р. в університеті проведено I Всеукраїнський форум студентських наукових організацій. Форум зібрав 130 учасників із 47 наукових організацій студентів і молодих учених 43 вищих навчальних закладів 17 регіонів України, а також гостей із Білорусі та Росії. За результатами Форуму учасниками було підписано Декларацію про доцільність утворення «Всеукраїнської асоціації наукових товариств студентів та молодих науковців», ініціатором створення якої стало СНТ Університету. Перші установчі збори «Всеукраїнської асоціації наукових товариств студентів і молодих науковців» заплановані на середину жовтня 2005 р. у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

У травні було створено Web-сайт СНТ (*snt.kharkov.ua*) і вийшов преший наклад інформаційного бюлетеня СНТ «Науковий Еверест».

На перший семестр 2005/2006 навчального року СНТ планує проведення науково-практичної конференції «Молодь проти корупції та хабарництва», низки наукових семінарів і круглих столів різних рівнів із актуальних проблем сучасної науки та суспільного життя.

IX

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Головна мета ЦНБ – сприяти підвищенню ролі бібліотеки в організації навчального та наукового процесів в університеті, зміні статусу та іміджу професії бібліотекаря.

Робота ЦНБ у 2004-2005 рр. відбувалась під знаком двох ювілеїв і включала багато заходів, що були присвячені 200-річчю університету та ЦНБ і 350-річчю міста Харкова.

Використання нових комп'ютерних технологій відкрило нову сторінку в розвитку бібліотеки. Зараз бібліотека має електронну базу читачьких формулярів, єдину для всіх пунктів обслуговування. Повністю автоматизовано видачу та повернення документів. Читачі отримують додому наукову, художню літературу, періодичні видання та магнітні носії. Можливість одночасного отримання документів для студентів – 30 примірників, для викладачів – не обмежена. У 2004/2005 навчальному році реалізовано процес електронного замовлення. З його уведенням бібліотека має новий імідж сучасної, доступної, прозорої та відкритої.

9.1. Комплектування фондів

За 2004/2005 навчальний рік отримано 27892 прим., 8620 назв: у тому числі книг – 25636, журналів – 1034, дисертацій – 126, авторефератів – 2177, газет – 35, видань на електронних носіях – 576; українською мовою – 12495, іноземними мовами – 786. Отримано наукової літератури – 10236, навчальної – 16927, художньої – 709.

На комплектування фондів витрачено 297 тис. грн. (2004 р. – 150 тис. грн., 2005 р. – 147 тис. грн.), на передплату – 170 тис. грн. (2004 р. – 78 тис. грн., 2005 р. – 92 тис. грн.). Передплачено 40 назв газет, 365 назв журналів. У режимі on-line передплачено електронні версії періодичних видань, які входять до універсальної бази даних «Російська національна бібліографія» на суму 8946 грн. Ця сума вдвічі менше, ніж оплата цих видань на паперових носіях.

За рахунок оплати факультетів придбано 498 прим. на суму 4320 грн.

Відповідно до «Положення про формування фондів ЦНБ», при комплектуванні враховувались пріоритети нових факультетів, малозабезпечених спеціальностей і дисциплін.

Фонд ЦНБ на 1.07.2005 р.

НАЗВ	394125
Примірників	3267460
Книг	2055781
Журналів	
назв	2943
прим.	1163372
Газет	9023
Дисертацій	6063
Авторефератів	25956
Рукописів	940
Звітів	2664
На електронних носіях	1430
Наукової літератури	1722578
Навчальної літератури	
назв	27703
прим.	1126102
Художньої літератури	373880

На засіданнях Ради з комплектування разом з представниками факультетів розглядалися питання передплати періодичних видань, коригувалися замовлення на нові видання.

Головними джерелами комплектування є видавництва, книготорговельні організації та магазини Харкова, Києва, Донецька, Вінниці, Львова: видавництва «Колорит», «ІНЖЕК», «Знання», «Кондор», «Здоров'я», «Нова книга», магазини «Літера Нова», «Знак», НПВ «Ідея», ТОВ «Ельга», «Центр навчальної літератури», фірма «БУРУНіК», СПД-ФО Голова К.В., СПД-ФО Власенко О.С. та інші.

Фонд бібліотеки поповнювався дарами. Від викладачів, співробітників університету, приватних осіб отримано

4380 прим. Від благодійних фондів та організацій – 440 примірників, зокрема:

- від фонду Грещкої культури – 91 прим.;
- від Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка – 20 прим.;
- від Харківського історико-археологічного товариства – 70 прим.;
- від фонду «Геліос» – 10 прим.;
- від видавництва «Фоліо» – 31 прим.;
- від видавництва «Юридична література» – 9 прим.;
- від Львівського національного університету імені І. Франка – 80 прим.;
- від Харківського приватного музею «Міська садиба» – 4 прим.;
- від Програми академічних обмінів ім. Фулбрайта в Україні – 5 прим.;
- від Консорціуму з удосконалення менеджмент-освіти в Україні за проектом «Бізнес-менеджмент освіта в Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку – 120 прим.

У грудні 2004 р. до ЦНБ було передано колекцію з бібліотеки доцента історичного факультету Скоробогатова А. В. (400 прим.)

Від організаційно-видавничого відділу НМЦ надійшло 1220 прим.

У 2004/2005 навчальному році головними джерелами комплектування іноземною літературою залишалися міжнародний книгообмін та дари різних установ, фондів і приватних осіб. У першу чергу, треба назвати інформаційні ресурси, надані бібліотеці Посольством США в Україні за проектом «Вікно в Америку», Фондом Фрица Тіссена, організаціями української діаспори та приватними особами.

Продовжено передплату потужної бази даних англomовних електронних повнотекстових журналів у режимі on-line та на CD-ROM (понад 6000 назв з усіх галузей знань, вартість передплати 4000 грн.). ЦНБ є активним членом проекту Електронна інформація для бібліотек, який є спільною ініціативою Інституту Відкритого Суспільства (OSI) і компанії EBSCO Publishing. Бібліотека має також доступ до ще двох баз даних: за проектом INTAS (майже

Статистика використання баз даних EBSCO у 2004 р.

Назва бази даних	Підключення	Пошуки	Скачано повних текстів	Скачано рефератів
Academic Search Premier	141	495	338	390
American Humanities Index	3	11	-	-
Business Source Premier	2	6	-	-
Clinical Pharmacology	4	12	2	1
ERIC	6	16	-	1
Health Source - Consumer Edition	6	12	-	-
Health Source: Nursing/Academic Edition	5	19	1	-
Image Collection	1	1	-	-
MasterFILE Premier	2	16	6	11
MEDLINE	14	36	-	8
Усього:	184	624	347	411

5000 наукових журналів, у тому числі видавництв наукової літератури Springer та Blackwell) і колекції біомедичної літератури за проектом HINARI Всесвітньої організації охорони здоров'я (понад 2000 назв).

У 2005 р. бібліотека передплатила російські бази даних компанії East View: Книжковий літопис, Літопис журнальних статей, Літопис газетних статей, Літопис авторефератів дисертацій, Літопис рецензій. Доступ до цього ресурсу забезпечено з усіх комп'ютерів, підключених до мережі університету.

9.2. Обслуговування користувачів. Упровадження автоматизованих технологій

Для читачів ЦНБ працюють 7 абонементів, 10 читальних залів, 2 спеціалізованих зала каталогів, Центр Інтернет-технологій, інформаційний Центр «Вікно в Америку».

Затверджена нова редакція «Правил користування ЦНБ», за якими передбачається автоматизоване обслуговування читачів, значно розширені можливості використання бібліотечних фондів не тільки науково-педагогічним складом, а й студентами. Функціонує скринька для самостійного повернення літератури на абонементі наукової та художньої літератури.

Для вирішення проблеми читацької заборгованості введено стягнення пені за порушення термінів користування літературою, але не як обов'язковий захід, а як альтернативу позбавлення права користування бібліотекою.

Відбулася низка організаційних змін у структурі системи обслуговування, що були направлені на вдосконалення як бібліотечного, так і інформаційного обслуговування.

У квітні 2005 р. почав працювати зал інформаційного сервісу, в якому читачі бібліотеки можуть знайомитися з новою літературою (експозиції

змінюються щотижня); працювати в режимі он-лайн з науковими базами даних, отримати консультацію.

Активно працював новостворений за підтримки гранту Посольства США інформаційний центр «Вікно в Америку», що розташований у приміщенні по вул. Університетській, 23. З метою підвищення ефективності його діяльності планується перемістити його до приміщення ЦНБ у головному корпусі.

Організовано спеціальну скриньку, де читачі можуть залишати для адміністрації ЦНБ свої питання і пропозиції, які оперативно розглядаються.

Уперше всім студентам, за винятком боржників, автоматично було подовжено термін користування бібліотекою.

Особливого розвитку набули послуги з використанням комп'ютерних технологій, що вплинуло на зміни у системі обслуговування: читачі все активніше використовують бібліотечні послуги віртуально. Цьому суттєво сприяє використання електронного каталогу.

Важливим і революційним кроком слід вважати організацію доступу до електронного каталогу з одночасним замовленням необхідної літератури як у бібліотечній мережі, мережах Інтранет та Інтернет цілодобово (<http://library.univer.kharkov.ua/phopac/>).

На 7 поверсі додатково був створений електронний зал каталогів з електронним замовленням (7 комп'ютерів). На жаль, за відсутністю можливості придбання нових комп'ютерів, було використано обладнання одного з існуючих Інтернет-залів. Новий зал каталогів користується дуже великим попитом у відвідувачів, у часи «пік» утворюються черги. Адміністрація ЦНБ, розуміючи необхідність розширення доступу до електронного каталогу і виходячи з наявних умов, прийняла рішення з 2005 р. додатково встановити робочі місця з доступом до електронного каталогу в читальних залах № 1, 2, 4, 6.

Традиційний зал каталогів (загальний обсяг – 3464 ящики) переміщений з 7-го поверху на 9-й у зв'язку з проведенням ремонту приміщення та необхідністю вирішення проблем, які значно ускладнювали роботу залу каталогів саме на 7 поверсі. Для порівняння: площа приміщення на 7-поверсі – 165,18 м², площа приміщення на 9 поверсі – 322 м².

Змінено місцезнаходження читального залу періодичних видань № 9 – він розташований на 7 поверсі (кім 7-47). Адміністрація ЦНБ планує подальше покращення розташування читального залу № 9 із відкритим доступом. Необхідно у новому навчальному році вирішити проблему удосконалення комплектування й обслуговування періодичними виданнями, більш активно використовувати їх електронні версії. Такі ж питання потрібно вирішити також і для читальних залів науково-бібліографічного відділу, що розташовані за пунктом контролю, мають дуже цінні фонди і потребують належних умов зберігання.

Проводилась постійна планова робота з удосконалення книгозабезпеченості гуманітарних, соціально-економічних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін. Навчальна література надходила до ЦНБ виключно за відповідними замовленнями кафедр.

Електронна бібліотека ЦНБ

№ з/п	Інформаційний ресурс	Кількість	Рік створення	Ресурс представлено			Примітки
				ЦНБ	Інtranet	Інтернет	
1	Електронний каталог ЦНБ	259489 назв	1991				Бібліографічні описи книг та періодичних видань з відсилкою до повного тексту, якщо він є.
2	Повнотекстові документи	412	2003				Конспекти лекцій, підручники, методичні видання викладачів університету та видання, що використовуються у навчальному процесі.
3	Електронні ресурси на CD ROM та DVD ROM дисках	947	1993				Окремі видання на дисках або додатки до книжкових видань. Видання, що надійшли у декількох примірниках, видаються на науковому абонементі.
4	Бази даних у on-line доступі	4 проекти	доступ з 1999				БД консорціуму EIFL (EBSCO), проектів INTAS та HINARI, East View.
5	Електронні картотеки статей	39 053 записи	2000				БД з аналітичним описом журнальних статей з економіки та літературно-художніх видань, БД авторефератів дисертацій
6	WEB- сайт ЦНБ		1998				http://www.univer.kharkov.ua/main/library
	Web –сайт Центру Інтернет - технологій ЦНБ		2003				http://www-icsl.univer.kharkov.ua

Після проведення ремонтних робіт приміщень читальних залів № 1, 2, 4 основна увага приділялась удосконаленню підсобних фондів, їх оновленню з урахуванням хронологічних меж: для гуманітарного циклу – 7 років, природничого – 5 років. Цю роботу буде продовжено. Прийнято рішення про надходження обов'язкового примірника всіх новоодержаних видань до читальних залів.

Робота з удосконалення обслуговування в читальних залах потребує постійної уваги. Так, негайного вирішення потребує переміщення абонементу та читального залу для студентів філологічного факультету до головного корпусу університету. Першочерговим є також завдання удосконалення організації бібліотеки фізико-технічного факультету, яка повинна забезпечувати бібліотечним та інформаційним обслуговуванням Інститут високих технологій. Особливе місце займає науково-бібліографічний відділ з унікальним 50-тисячним фондом енциклопедій, словників, покажчиків, довідників; край необхідно розширити доступ користувачів до цього фонду, частково його відкрити.

Планується також значно розширити та удосконалити обслуговування читачів ЦНБ з МБА.

Нормою сучасної діяльності бібліотеки стає використання нових інформаційних технологій, автоматизація традиційних бібліотечних процесів. Тривала робота з удосконалення складових частин АІБС: електронного каталогу, реєстраційних штрихкодів документів читачів, автоматизованого обслуговування на абонементі наукової та художньої літератури, в читальних залах № 1, 2, 4, 6, електронних баз даних як придбаних, так і створених самостійно. У 2004/2005 рр. продовжувався процес автоматизації обслуговування користувачів у бібліотеці. На цей час локальна комп'ютерна мережа ЦНБ складає 20 робочих місць (ліцензій). Бібліотека має 62 комп'ютери, 36 з яких працюють в мережі Інтернет.

Бібліотечна мережа LIBER

Починаючи з серпня 2004 р., розпочато обслуговування через електронне замовлення. Встановлено робочі станції мережі на 7, 11, 13 та 14 поверхах книгосховища, і таким чином, автоматизовано усі поверхи книгосховищ ЦНБ. Комп'ютери в усіх читальних залах 8 поверху підключено до Інтранет-мережі для використання електронного замовлення. Для електронного замовлення у травні 2005 р. створено WEB-сторінку з лічильником відвідувань. На 1.07.2005 р. було зафіксовано 85000 звернень. Читачам вже не вистачає комп'ютерів у залі електронного замовлення, крім того комп'ютерний парк ЦНБ застарілий, деякі ПК працюють у ЦНБ з 1991-1992 рр. Технічна перевірка парку машин показала, що 25 комп'ютерів вимагають заміни. Упровадження електронного замовлення змінило роботу бібліотекарів. Важливою перевагою електронного замовлення є попередження заборгованості документів. Система побудована так, що читач, який не повернув вчасно до бібліотеки літературу, не може оформити замовлення.

На початку року було проведено великий обсяг робіт для оснащення Центру «Вікно в Америку». У Центрі було проведено Інтернет-зв'язок,

встановлено два сучасні комп'ютери, мультимедійний проектор, TFT телевізор, DVD та VHS плеєр, ксерокопіювальний пристрій.

Для подальшого розвитку локальної бібліотечної мережі у 2005 р. було придбано дві ліцензії програмного забезпечення LIBER-MEDIA, 5 комп'ютерів для розширення залу електронного замовлення.

22 листопада 2004 р. на засіданні ректорату було заслухано інформацію директора ЦНБ І. Левченко про впровадження новітніх технологій у роботі ЦНБ і розроблено пропозиції щодо поліпшення роботи бібліотеки.

Електронна бібліотека ЦНБ

Протягом року продовжувалась робота зі створення електронної бібліотеки ЦНБ. Згідно з концепцією, що була розроблена у 2003 р., на сервері ЦНБ розташовуються повнотекстові документи, посилання на які можна знайти на сайті ЦНБ та в електронному каталозі. Електронна бібліотека поповнилася монографіями, конспектами лекцій, методичними розробками фахівців університету. Повні тексти в форматі PDF створюються студентським загonom, або передаються авторами-викладачами університету. На цей час бібліотека надає доступ до 412 повнотекстових документів.

Центр Інтернет-технологій

Головними напрямками роботи Центру-інтернет технологій у 2004/2005 навчальному році були:

Статистичні показники технічного розвитку ЦНБ

Показники	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	План 2005
Кількість ПК	28	36	42	46	60	62	63	98
З них: у лок. бібл. мережі	10	13	16	18	19	19	20	25
в Інтернет мережі	8	13	15	20	31	33	36	66
автономно	8	9	11	8	10	10	7	7
Принтери	11	17	18	18	21	24	22(3)	27
Сканери	1	2	2	2	4	4	3(1)	5
Сканери штрих-кодів	9	9	11	13	13	17	14(5)	18
Пристрої безперервн. живл.	3	3	3	3	4	4	4	4
Проекційне обладнання	1	1	1	1	1	1	1(1)	1
Ксерокопюв. техніка	-	-	-	-	5	5	4(1)	4
Бібл. програмне забезпечення	Libermidia, MARK	Libermidia, MARK	Libermidia, MARK	Libermidia, MARK	Libermidia + Z, MARK	Libermidia + Z, MARK	Libermidia + Z+ PAC, MARK	Libermidia + Z+ PAC, ABSOTHE

- технічне та програмне забезпечення діяльності Центру;
- розробка, адаптування та впровадження спеціалізованого програмного забезпечення для Центру Інтернет-технологій і бібліотеки;
- інформаційне обслуговування користувачів;
- проведення занять для бібліотекарів і користувачів;
- ведення сайту Центру Інтернет-технологій;
- участь у створенні електронної бібліотеки ЦНБ (сканування, конвертування, публікація тощо);
- надання додаткових інформаційно-бібліотечних послуг читачам і працівникам університету (консультування, навчання тощо);
- участь у видавничих та іміджевих проектах бібліотеки.

Для користувачів було надано 10 робочих місць. Протягом року проводились Інтернет-тренінги, заняття з користувачами з оволодіння навичками роботи у всесвітній мережі. Окрім традиційних Інтернет-послуг і офісних послуг, у Центрі надається доступ до бібліотеки електронних носіїв на CD та DVD дисках. На цей час бібліотека має 947 дисків.

Web- сайт ЦНБ

Протягом року вносилися доповнення та зміни до домашньої сторінки ЦНБ: зроблено основну частину російської версії, постійно поновлюється інформація про події у житті бібліотеки, почало працювати електронне замовлення в режимі on-line. Почалася розробка сторінки центру «Вікно в Америку», проводилася робота з рестрації сторінки на пошукових серверах України та світу, тестування, оптимізація, сканування та доробка ілюстративного матеріалу.

Поліпшено облік відвідувачів, додано лічильники на українську та російську версії. Найбільшою популярністю користуються сторінки з інформацією про електронні ресурси, повні тексти документів.

У межах підготовки до святкування 200-річчя університету та бібліотеки на web-сторінці було представлено систематичний бібліографічний покажчик «Історія Харківського університету» та бібліографічний покажчик «Харківське історико-філологічне товариство».

Сайт Центру Інтернет-технологій (<http://www-icsl.library.univer.kharkov.ua>) було зареєстровано 20.02.2004 р. За 2004 р. до сайту було 14128 звернень 6351 відвідувачів. На сайті відображено діяльність Центру Інтернет-технологій, посилання на Інтернет-ресурси освіти, науки, суспільства та краєзнавчі.

9.3. Гуманітарна та культурно-просвітницька діяльність ЦНБ

Виставкова робота

Цього року тематика виставок, в основному, була пов'язана з 200-річним ювілеєм університету, напрямами його наукової і навчальної діяльності.

Цикл виставок було присвячено 200-річному ювілею бібліотеки. Відзначено ювілей міста – 350-річчя Харкова. Велика увага приділялась пропаганді

літератури з історії України, краєзнавства, суспільно-політичного життя країни, а також важливим подіям у галузі науки, культури, літератури тощо. Увазі читачів бібліотека пропонувала 181 книжкову експозицію.

До ювілею університету було підготовлено низку виставок: «200 років Харківському університету»; «Історія пам'ятника», які були розгорнуті біля пам'ятника В. Н. Каразіну; «Харківський університет: urbi et orbi»; «Праці видатних вчених Харківського університету у XIX сторіччі»; «Скарбниця століть» – до 200-річчя бібліотеки; «Прижиттєві публікації творів П. П. Гулака-Артемовського» – до 215-річчя від дня народження ректора Харківського університету; «Марін Дрінов (1838-1906) – професор Харківського Імператорського університету (1873-1906 рр.)» та інші.

До 350-річчя Харкова бібліотека підготувала виставки: «Архітектура міста: український модерн у Харкові», «Харків у фотографіях XIX–XX сторіччя», «Город моей Отчизны, любезный Харьков...»

Важливе місце в роботі ЦНБ займали книжково-ілюстративні виставки, підготовлені до наукових конференцій і семінарів. Зокрема, були підготовлені експозиції «З історії розвитку філологічної науки в університеті», «Юридична література у фондах ЦНБ», «До 75-річчя від дня народження І. І. Залюбовського – доктора фізико-математичних наук, професора Харківського університету», «200 років від дня заснування кафедри теоретичної та практичної філософії», «Університетська філософія в ретроспективі та перспективі»; виставка нових надходжень з педагогіки та робіт провідних науковців університету.

До 60-ї річниці визволення України від фашистських загарбників було розгорнуто велику експозицію «Подвиг, освячений битвами ратними». До 60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні – «У битвах полегли, вас пам'ять розбудить. Ніщо не забуто, Ніхто не забутий». До дня Конституції України – «Конституція України – основа реформування суспільства».

До дня народження Т. Г. Шевченка на виставках було представлено прижиттєві і рідкісні видання творів поета.

До національного свята Грузії – Дня відновлення незалежності і, на відзнаку Року Грузії в Україні, представлено виставки «Сакартвело – земля грузин» і «Мистецтво Грузії».

У травні, до Дня Європи, експонувалася виставка «Болонський процес у вищій школі України», до Міжнародного дня рідної мови підготовлено експозицію «О, рідна мова, скарбе мій», до всесвітнього дня книги та авторського права – «Книга – духовний заповіт одного покоління іншому».

Низка виставок була присвячена ювілейним датам визначних людей. Серед них М. Бердяєв, Ю. Мушкетик, З. Доленга-Ходаківський, Ю. Федькович, П. Загребельний, М. Максимович, М. Коцюбинський М. Рильський та багато інших. Було організовано виставки на допомогу навчальному процесу.

У виставковому залі ЦНБ експонувались такі виставки харківських художників і художників з інших міст України:

– «Рідний край» – персональна художня виставка професора Харківської академії дизайну і мистецтв, члена Національної Спільноти художників України Кузьменка А.Ф.

- «Відлуння рядків себе вони вертають» – П. Дзюбенко (художня виставка у рамках проведення Днів грецької літератури).
- «Гомер. Іліада. Світло та тіні античного епосу» – Г. Палатников, м. Одеса (виставка графічних робіт члена Національної спілки художників України).
- «Етюди Слобожанщини» – персональна художня виставка члена Національної Спілки художників України С. І. Письменного.
- Виставка живопису професора кафедри експериментальної фізики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна В. П. Пойди.
- Фотовиставка «Світ Тюльпанів», автор – Г. В. Титаренко.
- Фотовиставка «Планета комах». Виставка проходила під патронатом Товариства захисту тварин, штабу Асоціації демократичного розвитку та самоврядування Харкова та профкому студентів. Автори робіт – студенти біологічного факультету М. Коваленко та Т. Пушкар.

Спільні заходи

У жовтні 2004 р. уперше в Україні у ЦНБ пройшли Дні грецької літератури, підтримані Посольством Греції в Україні, Фондом Грецької культури та Харківським грецьким товариством «Геліос». Відбулися презентації книг «Я смело могу стать перед судом потомков: Каразинский сборник» (Х., 2004), «Идеал свободы и демократии: История афинской демократии» (Х., 2004); проведено серію науково-популярних лекцій провідних філологів-еліністів України, літературний вечір «Гомер і все-все-все», присвячений 175-річчю першого слов'янського перекладу Гомера, зробленого М.Гнедичем, тощо.

За проханням Єврейського культурного центру «БЕЙТ-ДАН» підготовлено виставку, на якій були представлені видання з історії, культури, мистецтва єврейського народу, його художня література.

Рік Польщі в Україні було відзначено великою книжковою виставкою (листопад 2004 р.). В урочистому відкритті взяли участь Генеральний Консул Республіки Польща в Україні п. Ярослав Ксьонжек, представники Консульства, Польського культурного товариства Харкова, Польського Дому, Британської Ради в Україні, бібліотек Харкова, а також викладачі, співробітники та студенти навчальних закладів м. Харкова.

«Сучасна Британія» – під такою назвою у приміщенні ЦНБ пройшов Інформаційний ярмарок 16-20 листопада 2004 р. Британської Ради.

13 квітня 2005 р. у конференц-залі ЦНБ відбувся круглий стіл «Інтелектуал і публічний простір. Інтелектуал в історії», у межах якого пройшла презентація книги Н. Даниленко «Українки в історії». Організаторами заходу були Програма академічних обмінів імені Фулбрайта та ЦНБ.

У межах плану Україна-НАТО в травні 2005 р. у Києві було започатковано новий проект «Створення доступу до інформації з питань міжнародної безпеки в регіональних університетах України». За сприяння Посольства Королівства Нідерландів в Україні (Контактна місія НАТО в Україні) та Центру інформації та документації НАТО в Україні відкриті 27 таких пунктів у кожній бібліотеці основних регіональних університетів України створені інформаційні стенди «Україна-НАТО». У Центральній науковій бібліотеці у приміщенні залу інформаційного сервісу 2 червня 2005 р.

відкрито інформаційний стенд. Центром інформації та документації НАТО в Україні надалі будуть надаватися інформаційні матеріали для розміщення на стенді.

Популяризація фондів ЦНБ відбувається завдяки проведенню екскурсій до ЦНБ. Серед екскурсантів були студенти ХНУ, випускники університету, батьки студентів, учні середніх шкіл, студенти різних державних і комерційних навчальних закладів, гості зі Швейцарії, Угорщини, Франції, Китаю, Росії та багатьох міст України.

До візиту посла Великобританії в Україні п. Роберта Брінклі до Харківського університету у січні 2005 р. було підготовлено виставку прижиттєвих видань англійських письменників XIX ст. До зустрічі з американським літературознавцем Григорієм Грабовичем — виставку творів Г. Грабовича. 24 березня 2005 р. відділ колекцій рідкісних видань та рукописів ЦНБ відвідав представник посольства Індонезії в Києві. Гостям була показана експозиція рідкісних видань та іноземні видання XVIII ст. з текстами малайською мовою.

До презентації книги «Доброокий» (спогади про І. Світличного) було розгорнуто виставку «Душа, розпластана на пласі...». Презентація пройшла за участю Надії Світличної.

14 травня 2005 р. на старому корпусі університету (вул. Університетська, 23) встановлено меморіальну дошку на честь видатного болгарського вченого, професора Харківського Імператорського університету Маріна Дрінова.

9.4. Наукова робота та співробітництво

Протягом року працівники ЦНБ брали участь у науково-практичних конференціях, семінарах, «круглих столах», майстер-класах.

Співробітники ЦНБ як співорганізатори взяли участь у 12-й Міжнародній конференції «Бібліотеки та інформаційні ресурси у сучасному світі науки, культури, освіти та бізнесу». Ця конференція сьогодні є однією з найкрупніших у світі бібліотечних форумів. Бібліотекою було проведено круглий стіл «Комплексна автоматизація бібліотеки: погляд з регіонів».

У серпні 2004 р. директор ЦНБ І. Г. Левченко брала участь у роботі Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційні технології в системі управління вищою освітою України». Конференція проводилася в межах спільного Європейського проекту МР-JET-23010-2002 за програмою TEMPUS-TACIS.

Працівники ЦНБ брали участь у Міжнародному семінарі «Сучасні можливості доступу до електронних ресурсів науково-технічної комерційної інформації»; Міжнародному семінарі «Наукова комунікація у відкритому доступі»; Науково-практичній конференції «Інноваційні процеси в питаннях створення і використання бібліотечно-інформаційних ресурсів»; семінарі «Центри «Вікно в Америку»: поширюючи доступ до інформації»; науково-практичній конференції «Сучасні інформаційні та бібліотечні технології на службі освіти і науки» та інших заходах.

Особливе місце у роботі ЦНБ належить Ювілейній конференції до 200-річчя ЦНБ «Відкрита бібліотека – нова бібліотечна філософія». Конференція проходила 3-5 листопада 2004 р. Генеральним спонсором конференції виступило Науково-виробниче підприємство «Ідея», (директор І. Н. Якобсон). Інформаційну підтримку конференції надавав журнал «Бібліотечний форум України». Перший номер 2005 р. повністю був присвячений ювілейним статтям працівників ЦНБ.

Видавнича діяльність ЦНБ

Проводилась робота з підготовки монографії «Бібліотека університету за 200 років» (1805–2005).

У 2004 р. було реалізовано спільні проекти ЦНБ, Грецького Фонду Культури (Одеський філіал) та Грецького товариства м. Харкова «Геліос» – перевидано два видання: збірник «Я смело могу стать перед судом потомков: Каразинский сборник» і книга під назвою «Идеал свободы и демократии», до якої входить репринтне перевидання книги професора Харківського університету, академіка В. Бузескула (1858-1931 рр.) «История Афинской демократии» (СПБ., 1908), бібліографія праць ученого, роботи про нього, післямова проф. В. І. Кадеєва.

До 200-річчя університету видана, за сприяння Генерального консульства Республіки Польщі в Харкові, книга польського вченого Людвіка Яновського «Харківський університет на початку свого існування (1805-1820)», Краков, 1911. Уперше зроблено переклад книги українською мовою співробітником ЦНБ (перекладач – головний бібліотекар О. Журавльова, науковий редактор – професор В. Кравченко), підготовлені вступні статті, бібліографія, ілюстративний матеріал. Видання має розпочати нову науково-видавничу серію під назвою «На схід від Польщі», присвячену, в основному, новітнім дослідженням польських авторів з історії Східної Європи. Наукову та організаційну підтримку проекту надаватимуть, зокрема, фахівці Варшавського та Познанського університетів спільно з Генеральним консульством Республіки Польща в Харкові. 30 травня 2005 р. у залі засідань Ученої ради відбулася презентація книги Людвіка Яновського та збірника «Польська діаспора Харкова: історія й сучасність». Книги презентували: Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові, Східний інститут українознавства імені Ковальських при Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Польський Дім у Харкові.

До 200-річчя університету також було підготовлено до видання бібліографічні покажчики, присвячені цій знаменній даті.

Підготовлені до видання каталоги «Виставка польської книги у ЦНБ», яка пройшла у листопаді 2004 р.; «Видання Альдо Мануччі з фондів ЦНБ»; готується до видання каталог «Інкунабули Харкова» – спільний проект ЦНБ та ХДНБ ім. В. Г. Короленко.

Одним з напрямів наукової роботи ЦНБ є фронтальний перегляд фондів ЦНБ з метою виявлення рідкісних видань. У цьому році переглянуто біля 7000 прим., знайдено декілька видань з бібліотеки Києво-Могилянської

академії, з бібліотек відомих українських діячів минулого: Л. Барановича, Ф. Прокоповича, гетьмана І. Самойловича, С. Полоцького та багато інших цікавих автографів, екслібрисів. У 2004 р. було знайдено суперекслібрис бібліотеки, який зображено на книзі «Новый словотолкователь расположенный по алфавиту» (Санкт-Петербург, 1803 р.).

Співробітниками ЦНБ опубліковано 22 статі, присвячених історії ЦНБ, новітнім технологіям і бібліотечним питанням.

ЦНБ – зональний центр бібліотек Харківського методичного об'єднання, до якого входять бібліотеки вищих навчальних закладів Харкова (22 бібліотеки), Полтави (5 бібліотек), Сум (5 бібліотек), Кременчука (1 бібліотека) та Глухова (1 бібліотека).

Головними завданнями бібліотек методоб'єднання є забезпечення навчально-виховного та науково-дослідницького процесів, подальше вдосконалення системи обслуговування читачів, підвищення якості та оперативного задоволення їх інформаційних запитів. Протягом року проводилися наради директорів бібліотек Харківського методичного об'єднання. За завданням республіканського методичного центру були підготовлені пропозиції щодо проектів інструкцій і положень з питань бібліотечної справи.

У 2005/2006 навчальному році розвиток ЦНБ відбуватиметься за такими напрямками. Триватиме робота зі створення умов для самостійної роботи студентів. Відкритий доступ до фондів у читальних залах, введення електронного замовлення – основні напрями, що перебувають під постійною увагою співробітників бібліотеки. Зростає кількість віртуальних користувачів, як студентів, так і викладачів. Планується розширення доступу до інформаційних ресурсів інформаційних комп'ютерних мереж з робочих місць, встановлених у ЦНБ. За рішенням Вченої ради університету буде придбано для користувачів бібліотеки 30 комп'ютерів. Це дозволить більш ефективно використовувати наявні електронні ресурси.

Зручнішим стане використання літератури у викладацькому читальному залі № 4 з організацією відкритого доступу до його фондів. Буде продовжено удосконалення індивідуальної роботи з професорсько-викладацьким складом і співробітниками університету. Створюється окреме місце для обслуговування цього контингенту користувачів на абонементі наукової та художньої літератури. Найактивніші відвідувачі матимуть можливість підбирати для себе необхідну літературу для постійного користування у читальному залі (такі можливості мають викладачі багатьох зарубіжних університетів).

X

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ

10.1. Підготовка кадрів для зарубіжних країн

У 2004/2005 навчальному році в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна навчалось 1179 іноземних громадян з 46 країн світу, студентів – 853, з них 47 за державним замовленням, аспірантів – 36, стажистів – 4, учнів підготовчого відділення – 286, з них 16 за державним замовленням.

Набір іноземних громадян на основні факультети проходив за 3 напрямками: для отримання ступеня «бакалавр», ступенів «магістр» і «спеціаліст», а також до аспірантури. Загальна кількість зарахованих становить 352 громадянина з 36 країн світу. На перший курс зараховано 212 студента з 29 країн, з них за державним замовленням – 15 громадян.

У 2004/2005 навчальному році з основних факультетів було відраховано 72 іноземних студента, з них: перейшли в інші навчальні заклади – 15, за власним бажанням – 10, через невиконання фінансових умов контракту – 9, через академічну заборгованість – 25, за порушення фінансових умов контракту й академічну неуспішність – 13. З підготовчого відділення було відраховано 17 студентів.

Дипломи магістрів та бакалаврів отримав 121 іноземний студент, захистили кандидатські дисертації 5 аспірантів.

Центром міжнародної освіти разом з Російським університетом дружби народів (м. Москва) вперше в Україні за останні 15 років були організовані курси підвищення кваліфікації викладачів російської мови як іноземної. Сертифікат РУДН про підвищення кваліфікації у 2004 р. отримали 12 викладачів університету, у 2005 р. – 25 викладачів університету, а також 24 викладача з 15 ВНЗ України.

10.2. Міжнародне співробітництво

Діяльність Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна в галузі міжнародних зв'язків у 2004/2005 навчальному році розвивалася у кількох напрямках:

- співробітництво з ВНЗ зарубіжних країн;
- відрядження викладачів, співробітників, аспірантів і студентів за кордон

для участі в наукових конференціях, на наукову роботу та стажування, на викладацьку роботу, мовні курси тощо;

– прийом іноземних фахівців в університет;

– участь викладачів, співробітників, аспірантів і студентів у конкурсах для одержання стипендій і грантів міжнародних організацій та фондів.

На цей час наш університет має угоди про співробітництво з 67 ВНЗ (організаціями-партнерами) 29 країн світу. Найбільш успішне співробітництво велося з Лондонським коледжем менеджменту та інформаційних технологій (Великобританія); Белгородським державним університетом, Московським державним університетом імені М. В. Ломоносова (Росія); Державним аграрним університетом Молдови (Молдова); Університетом імені Фрідріха Олександра в Ерлангені-Нюрнберзі (ФРН). У жовтні 2004 р. університет підписав угоди про співробітництво з Університетом Ренн-2 – Верхня Бретань (Франція), ФДУП «Полярний науково-дослідний інститут морського рибного господарства та океанографії імені М. М. Кніповича (Росія) та Університетом штату Айова (США), в грудні 2004 р. – з Університетом Сангкьонкван (Республіка Корея), в січні 2005 р. – з Інститутом загальної генетики імені М. І. Вавілова РАН (Росія), в лютому 2005 р. – з ФДУ «Белгородський природний заповідник «Белогорье» та Орловським державним університетом (Росія), в червні 2005 р. – з Університетським коледжем Діжлах (Ірак). Розвиваються контакти між класичними університетами в межах Прикордонного Російсько-Українського Університетського Консорціуму. У міжвузівському співробітництві найбільш активну участь брали біологічний, геолого-географічний, економічний, фізико-технічний, філософський факультети.

Всього за 2004/2005 навчальний рік кількість відряджених за кордон викладачів, співробітників, аспірантів і студентів університету за всіма напрямками склала 513 осіб (з них викладачів, співробітників і докторантів – 311 осіб, аспірантів і студентів – 202 особи), які виїжджали до 37 країн. Це були фахівці і студенти всіх факультетів, але найбільше закордонних відряджень було на факультетах іноземних мов, фізико-технічному, механіко-математичному, соціологічному, геолого-географічному, біологічному, філософському, у НДІ астрономії.

Результати закордонних відряджень викладачів, співробітників, аспірантів, студентів і міжвузівського співробітництва в 2004/2005 навчальному році увійшли до 130 статей, 1 монографії, 1 спецкурсу, зроблено 277 доповідей на міжнародних наукових конференціях за кордоном і в Україні. Найбільшої результативності досягнуто на фізико-технічному, механіко-математичному, філософському, соціологічному, фізичному і біологічному факультетах.

Університет прийняв із-за кордону, в тому числі в межах міжвузівського співробітництва, 649 осіб (з них викладачів і співробітників – 522 осіб, аспірантів і студентів – 127 осіб) з 40 країн світу. Майже всі факультети приймали іноземців, але більш за все їх було на геолого-географічному, історичному, соціологічному, філософському факультетах. Для порівняння: у 2003/2004 навчальному році було прийнято 522 особи.

Протягом 2004/2005 навчального року викладачі, співробітники, аспіранти і студенти всіх факультетів університету взяли участь у 81 конкурсі для одер-

жання стипендій або грантів різних міжнародних організацій та фондів 22 країн світу. Найактивнішими були факультети іноземних мов, біологічний, економічний, історичний, соціологічний і філологічний. Усього в конкурсах взяли участь 252 особи, фіналістами стали 33 особи.

У 2004/2005 навчальному році діяльність з міжнародного співробітництва фінансувалася за рахунок спеціальних коштів університету, сторін, що приймали, міжнародних фондів і організацій. У фінансуванні закордонних відряджень узяли участь 23 міжнародні і національні організації та фонди, серед яких Німецька служба академічних обмінів (DAAD), Український Науково-технологічний центр (УНТЦ, Київ), Державний департамент США, Міжнародна Асоціація розвитку співробітництва з науковцями нових незалежних держав колишнього Радянського Союзу (INTAS), проект TEMPUS-TACIS, Рада з міжнародних досліджень та обмінів (IREX), Міністерство освіти та науки України, Фундація «Освіта для демократії» (Польща).

У 2004/2005 навчальному році університет відвідали Посли Болгарії, Великобританії, Південно-Африканської Республіки, Фінляндії, представники Посольств Індонезії, Нідерландів, Польщі, Росії, США, Франції, ФРН, які виступили з лекціями перед студентами та викладачами університету.

XI

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальний бюджет університету склав у 2005 р. 72 мільйони 421 тис. грн.

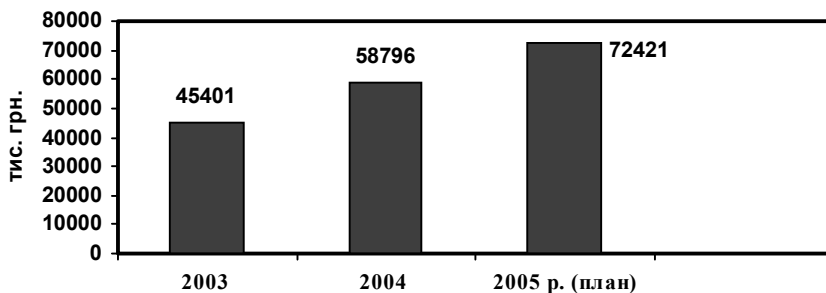

Рис. 11.1. Загальні надходження до бюджету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (тис. грн.)

Збільшилися як надходження з держбюджету, так і спеціальні кошти університету.

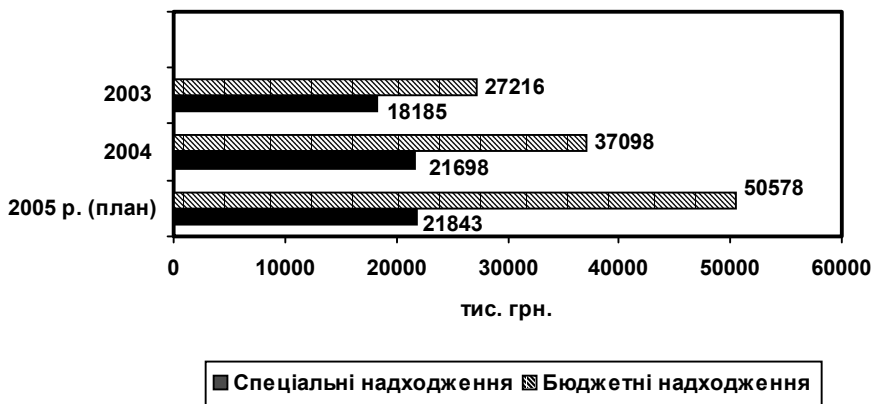

Рис. 11.2. Надходження бюджетних і спеціальних коштів до університету (тис. грн.)

У першу чергу, спеціальні кошти зростали за рахунок надходження плати за навчання (рис. 11.3–11.6).

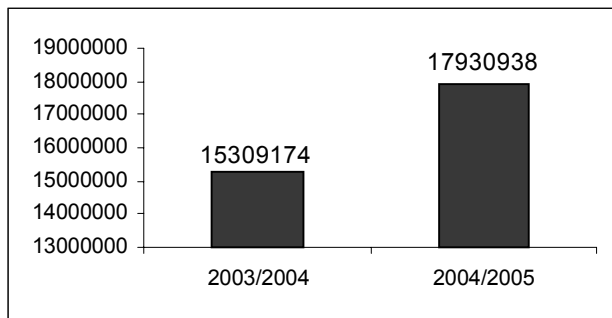

Рис. 11.3. Динаміка надходжень коштів (грн.) за навчання

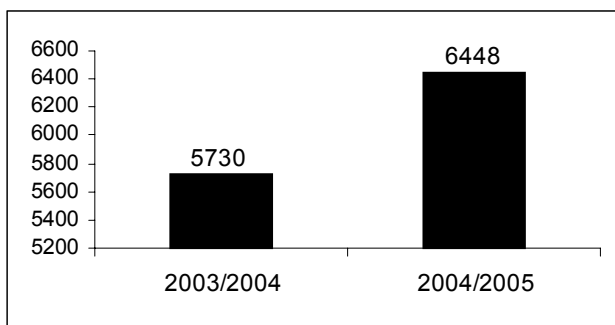

Рис. 11.4. Динаміка кількості контрактних студентів (громадян України, СНД та іноземців)

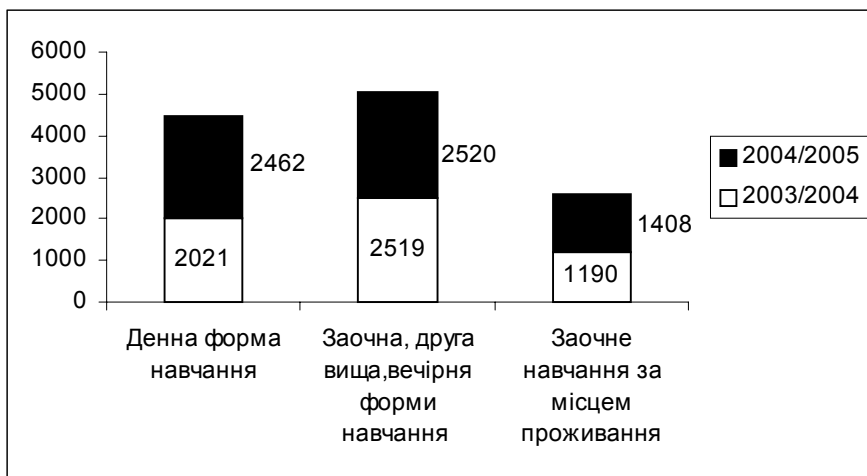

Рис. 11.5. Навчання на контрактній основі за різними формами

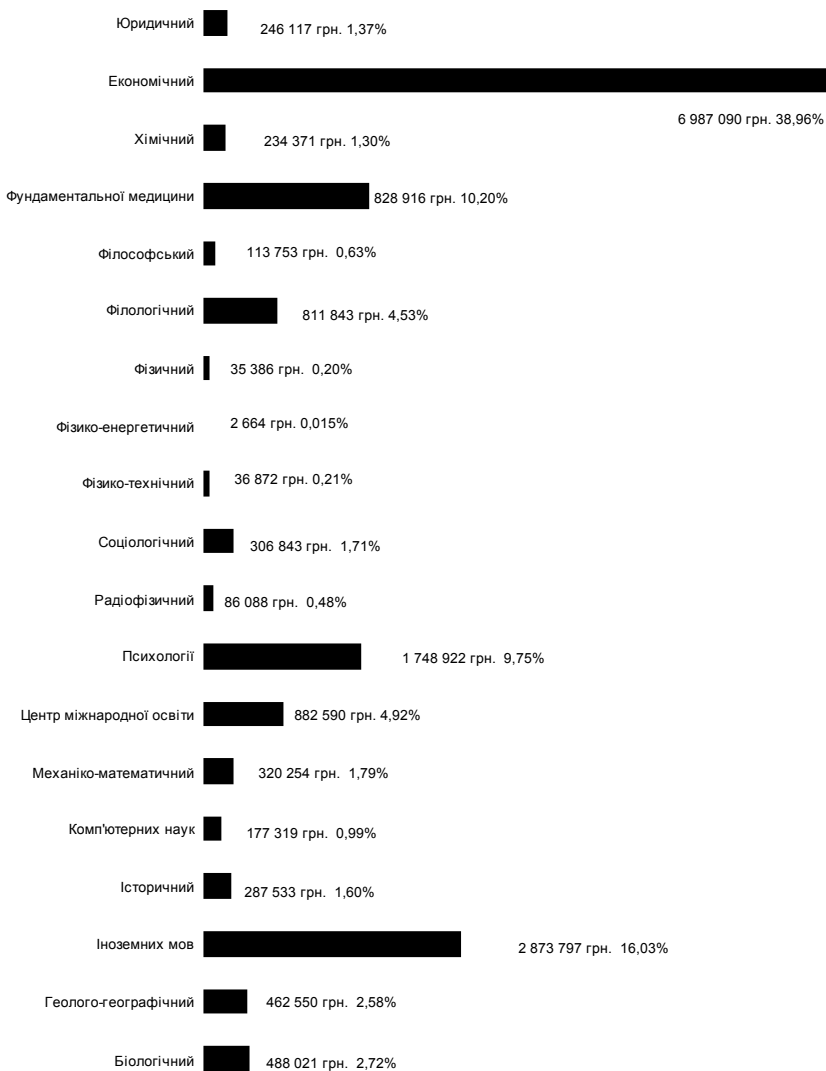

Рис.11.6. Надходження коштів за навчання у 2004/2005 навчальному році

Надходження та видатки бюджетних коштів у 2004-2005 рр. відображені у таблицях 11.1., 11.2.

Таблиця 11.1

Надходження та фактичні видатки з бюджетних коштів у 2004/2005 навчальному році (тис. грн.)

Показник	2004 р.		2005 р. (план)	
	Надходження	Факт. видатки	Надходження	Факт. видатки
Заробітна плата та нарахування	24027,0	24027,0	34154,0	34154,0
Стипендії	5399,0	5399,0	9883,7	9883,7
Комунальні послуги	4006,0	4006,0	5764,2	5764,2
Утримання ВНЗ (обладнання, матеріали, відрядження, видавнича діяльність й ін.)	702,0	726,0	575,8	575,8
Капітальний ремонт	4352,0	2940,0	200,0	200,0
Виконання зобов'язань за колективною угодою	-	-	-	-
РАЗОМ	38486,0	37098,0	50577,7	50577,7

Таблиця 11.2

Фактичні видатки на основних напрямках бюджетних і спеціальних фондів у 2004/2005 навчальному році (тис. грн.)

Показник	2004 р.		2005 р. (план)	
	Бюджет	Спецрахунок	Бюджет	Спецрахунок
Заробітна плата та нарахування	24027,0	7543,0	34154,0	12274,2
Стипендії	5399,0	49,0	9883,7	54,5
Комунальні послуги	4006,0	481,0	5764,2	569,1
Утримання ВНЗ (обладнання, матеріали, відрядження, видавнича діяльність й ін.)	726,0	8344,0	575,8	3896,2
Капітальний ремонт	2940,0	5281,0	200,0	5049,0
Виконання зобов'язань за колективною угодою	-	-	-	-
РАЗОМ	37098,0	21698,0	50577,7	21843,0

Середньомісячна заробітна плата у 2005 р. порівнянню з 2004 р. збільшилася: науково-педагогічного персоналу – на 40,1 %, учбово-допоміжного персоналу – на 29,5 %. Таке збільшення пояснюється тим, що у 2004 та 2005 рр., згідно з постановами Кабінету Міністрів України та наказами Міністерства освіти і науки були підвищені посадові оклади: з 01.03.04 – на 10,8, з 01.09.04 – на 15,6 %, з 01.01.05 – на 10,5 %, з 01.04.05 – на 10,7 %, з 01.07.05 – на 6,9 % (рис. 11.7).

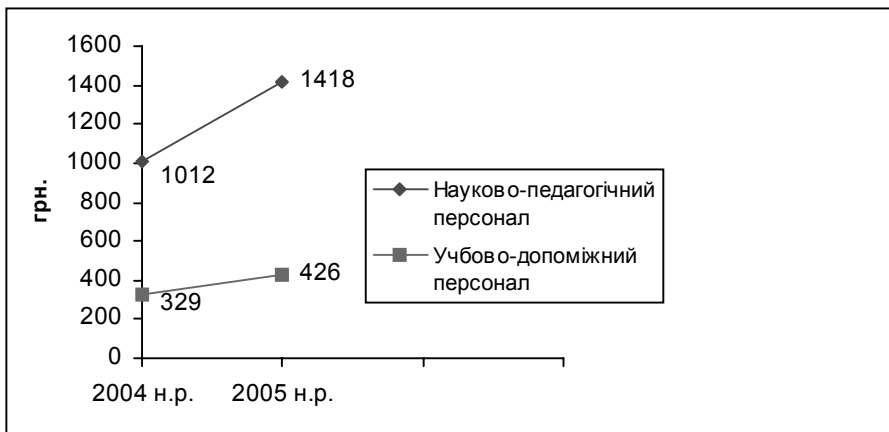

Рис.11.7. Середньомісячна зарплатна плата в 2004-2005 рр.

Таблиця 11.3

Придбання обладнання, меблів і літератури у 2004 та 2005 рр. (тис. грн.)

	2004	2005 (1-е півріччя)
Обладнання	1818	1658
Меблі	934	226
Література	724	402
УСЬОГО	3476	2286

Таблиця 11.4

Витрати на утримання соціально-оздоровчої та спортивної баз університету (тис. грн.)

	2004р.	2005р. (1-ше півріччя)
Спорткомплекс «Каразінський»	108,6	22,8
Санаторій-профілакторій «Буревісник»	31,4	8,1
Спортивно-оздоровча база «Фігуровка»	27,7	7,2
УСЬОГО	167,7	38,1

XII

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ, ОЗДОРОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ, СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ТА ЇХ ДІТЕЙ, ПОЛІПШЕННЯ ЖИТЛОВО-ПОБУТОВИХ УМОВ

12.1. Соціальний захист працівників

Соціальний захист працівників забезпечується через Колективний договір, що охоплює всі сторони діяльності працівників.

Витрати на реалізацію основних статей колективного договору у 2004 р. становили (тис. грн.): надбавки та доплати до окладів працівників – 1841,3; премії – 722,5; матеріальна допомога – 116,5; охорона праці та техніка безпеки – 226,4.

У 2004/2005 навчальному році на навчання працівників університету було витрачено 54,8 тис. грн., на навчання дітей співробітників – 88,7 тис. грн.

Фінансуються також додаткові відпустки за Колективним договором.

Додаткова оплачувана відпустка за рахунок спеціальних коштів (до 7 календарних днів), що була встановленою для навчального персоналу, адміністративно-управлінського персоналу та бібліотечних працівників, поширена на працівників музеїв і Ботанічного саду.

До Колективного договору було введено положення про те, що діти працівників університету та обдаровані діти з малозабезпечених сімей мають право навчатися на пільгових умовах на базі тенісного клубу «Унікорт», спорткомплексі «Вища школа», на всіх спортивних спорудах та у всіх спортивних секціях університету.

17 травня 2005 р. на конференції трудового колективу було затверджено доповнення та зміни до Колективного договору, зокрема, про надання надбавки до 20 % посадового окладу працівникам навчально-допоміжного складу, що працюють в університеті понад 25 років.

Адміністрація проводить систематичну роботу для поліпшення умов праці, забезпечення охорони праці та техніки безпеки, зменшення та ліквідації травматизму і профзахворювань. Витрати на охорону праці та техніку безпеки постійно зростають: 2003 р. – 157,6 тис. грн., 2004 р. – 174,5 тис. грн., на 2005. р. заплановано понад 210 тис. грн.

Постійно здійснюється перевірка стану охорони праці та відповідності робочих місць встановленим вимогам.

На 1 липня 2005 р. на виконання комплексних заходів з охорони праці було витрачено 82 тис. грн., що складає 42 % від плану на 2005 р. (194 тис. грн.).

Встановлюються пільги та компенсації (доплати, додаткові відпустки, спецхарчування) працівникам, що працюють у несприятливих умовах; додаткові оплачувані відпустки працівникам, що працюють у особливих умовах; додаткові оплачувані відпустки працівникам з ненормованим робочим днем; працівникам і службовцям надаються спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту, а також безкоштовне мило на роботах, що пов'язані з забрудненням.

Матеріальною базою заходів адміністрації та профкому, спрямованих на поліпшення умов життя та праці працівників університету, є фонд соціального захисту працівників. Фонд складається з 3 % загальноуніверситетських спеціальних коштів та 20 % суми членських профспілкових внесків, що залишається у розпорядженні профкому профспілки працівників освіти і науки.

У березні 2005 р. на профспілковій конференції було обрано голову профкома та його заступників. Головою профкому став професор С. М. Шульга, заступниками було обрано І. К. Журавльову (ЦНБ), Г. Я. Хаджая, О. В. Тагліну. Профспілкові організації університету делегували до складу профкому своїх представників. Склад профкому становить 35 осіб, в профкомі працюють 7 комісій.

До 200-річчя університету члени профспілки, профспілковий актив одержали почесні нагороди. За активну роботу у первинній профспілковій організації університету грамотами Федерації профспілок України були відзначені колишні голови профкому М. Т. Гладких та І. Ю. Левицький.

Почесними грамотами ЦК профспілки працівників освіти і науки України були відзначені заступник голови профкому І. К. Журавльова та член профкому Л. А. Бортник. Грамоти обласної організації профспілки отримав 31 профспілковий активіст.

12.2. Оздоровлення викладачів, працівників університету та їх дітей, поліпшення житлово-побутових умов

Комісія з соціального страхування університету постійно підтримує відношення з Фондом соціального страхування міста, а також з усіма страховими делегатами факультетів і підрозділів університету. Двічі на місяць проходять засідання, комісія призначає встановлені законодавством види допомоги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Працівникам університету та членам їх сімей надаються путівки на санаторно-курортне лікування. Протягом навчального року було видано 64 путівки, у т.ч. 5 путівок матері та дитині, 2 путівки для підлітків. Працівники університету оздоровилися у санаторіях «Березівські мінеральні води», «Роща», у містах Трускавець, Хмельнік, Місхор, Слав'янск, Алушта, Євпаторія.

Влітку в спортивному таборі «Фігуровка» відпочили 30 працівників університету та членів їх сімей.

Роки	Санаторні півтвірки	Півтвірки для підлітків	Півтвірки матері і дитини
2004	22	2	
2005	35		5
Усього	57	2	5

Протягом звітного року профспілка також організувала відпочинок та оздоровлення дітей. Влітку 2005 р. в дитячому оздоровчому таборі «Ікареньято» (Крим, Рибаче) відпочило 74 дитини. Згідно з Колективним договором адміністрація університету частково оплатила відпочинок дітей у таборі (за рахунок спецоштів було сплачено 20 280 грн.).

За заявами батьків було надано 12 пільгових півтвірок до дитячих оздоровчих таборів Харківської області.

До Новорічних та Різдвяних свят усі діти університету віком до 14 років одержали подарунки. Фондом соціального страхування було сплачено 7011,00 грн., профспілковим комітетом – 11132,00 грн.

Культурний центр університету разом з комісією з роботи з дітьми профкому до Новорічних свят організував святкові вистави. Діти одержували квитки до Харківського державного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва, Українського культурного центру, на свято до Будинку Вчених, до планетарію. На весняні канікули було організовано екскурсію до Музею природи, 1 червня – до Ботанічного саду. У червні було організовано спортивне свято серед сімей працівників університету «Усією сім'єю – до старту!», присвячене Дню захисту дітей. Усі учасники після конкурсів і змагань одержали «Посвідчення» та призи, які було придбано за кошти профспілкової організації. Спільно з організацією «Жінки в науці та освіті» для дітей було організовано екскурсію до Слов'яногорська.

Для працівників університету декілька разів було організовано відвідування театрів та філармонії.

В університеті створено секції з різних видів спорту для співробітників. Успішно працюють секції: футболу (організатор проф. Золотарьов В. О.), тенісу (організатор ст. викладач Бурко В. Л.), настільного тенісу (організатор інж. Лойко С. О.), волейболу (організатор доц. Груцяк В. І.), волейболу (організатор член профкому інж. Скрипник Л. А.)

У 2004 р. жіноча команда «Освіта» у номінації «45+» стала срібним призером Кубка України з волейболу серед ветеранів. У першості міста 2005 р. зі спортивного м'яча Шаповалов Ю. М. та Варфоломєєв О. (випускник фізичного факультету) стали переможцями.

Протягом року велася робота з поліпшення житлово-комунальних умов працівників і студентів.

До складу студмістечка входить 8 гуртожитків на 3308 місць.

В 2004/2005 навчальному році в гуртожитках мешкали близько 3250 студентів, аспірантів, співробітників університету.

У навчальному році з 1.09.04р. по 1.07.05 р. за участю генпідрядених організацій виконано ремонтні роботи в гуртожитках № 2, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12 на 829 тис. грн.. На закупівлю жорсткого та м'якого інвентарю, обладнання, поточний ремонт та інші роботи в гуртожитках витрачено майже 330 тис. грн.

З 2004р. університет взяв на себе функції замовника з реконструкції гуртожитку № 3. За 2004 р. підрядником ТОВ «Стерх» виконано великий обсяг робіт з капітального ремонту й реконструкції гуртожитку. Хід реконструкції неодноразово розглядався на засіданнях профкому. Профком звертав увагу на істотні недоліки, що заважають реконструкції. Якщо ЖЕО забезпечить ритмічне фінансування робіт з реконструкції, то 70 родин зможуть отримати ізольовані квартири в одному із кращих районів м. Харкова.

За ініціативи адміністрації та профкому молодих спеціалістів, зараз завершується оформлення відповідної документації.

12.3. Соціальний захист, оздоровлення та відпочинок студентів

Головною метою роботи профкому студентів за звітний період було створення необхідних умов для поліпшення навчального процесу і соціального захисту студентів, а саме: виплата матеріальної допомоги малозабезпеченим студентам, студентам-сиротам, підтримка сімейних студентів, преміювання студентів.

За період з 1 вересня 2004 р. по 1 липня 2005 р. студентам було надано матеріальної допомоги за рахунок стипендіального фонду та спеціальних коштів університету на суму 156 тис. 565 грн.

Особливою турботою профкому охоплені студенти-сироти, яких нараховується 37 осіб. Їм надаються безкоштовні путівки до санаторію-профілакторію «Буревісник», спортивно-оздоровчого табору «Фігуровка», безкоштовний доступ до мережі Інтернет в університеті. За звітний період студентам-сиротам було сплачено матеріальної допомоги на суму 14 тис. 800 грн.

Профспілковим комітетом спільно з адміністрацією університету здійснюється виплата премій студентам за успіхи в навчанні, науковій, громадській діяльності та спорті. У 2004/2005 навчальному році було премійовано студентів на суму 159 тис. 935 грн.

Профком студентів спільно з адміністрацією університету працював над створенням умов для розвитку студентського самоврядування в гуртожитках. На сьогоднішній день усі студенти з інших міст забезпечені житлом. Сімейні студенти проживають в окремих кімнатах. Так, після прийняття «Положення про студраду ХНУ імені В.Н. Каразіна» члени студрад були звільнені від сплати за проживання в гуртожитках, голова студради має право прямого звернення до проректорів університету щодо вирішення питань, пов'язаних з проживанням студентів у гуртожитках, студради отримали право самостійно вирішувати питання проживання тих чи інших студентів у гуртожитках та ін.

У своїй роботі студенти взаємодіють з деканатами, дирекцією студмістечка і профкомом студентів. З січня 2005 р. на кожному факультеті призначені заступники деканів з роботи в гуртожитках. Цей захід мав на меті посилення взаємодії студрад і адміністрацій факультетів.

У листопаді 2004 р. проходив конкурс на кращу студентську кімнату гуртожитків студмістечка університету. Нею стала кімната гуртожитка № 9, мешканці якої отримали премію у розмірі 300 грн. Спільно зі студрадами гуртожитків № 10 і № 11 були проведені конкурси на кращий блок гуртожитку. Переможці отримали грошові премії на поліпшення побутового стану блоку.

Восени 2004 р. профкомом студентів разом з адміністрацією університету було обладнано дві спортивні кімнати в гуртожитках № 6 і № 9. Питання матеріально-технічної бази гуртожитків постійно знаходяться під увагою ректорату.

Доброю традицією стали зустрічі адміністрації університету зі студентським активом університету, організовані профкомом студентів. Протягом навчального року відбулася зустріч ректора з головами студентських рад гуртожитків, 2 зустрічі зі студентським активом університету.

Пріоритетним завданням діяльності профкому студентів університету є проведення заходів з оздоровлення і відпочинку студентів. Вирішувати задачу оздоровлення студентів протягом навчального року покликаний санаторій-профілакторій «Буревісник», в якому за звітний період оздоровилось 1251 осіб (12 заїздів).

Взимку профкомом разом з адміністрацією університету було запропоновано й організовано для студентів відпочинок у Закарпатській області на оздоровчій базі «Високі Карпати», оздоровлено 33 студенти.

Влітку 2005 р. профком студентів за підтримки адміністрації університету провів 2 заїзди студентів до спортивно-оздоровчого табору «Фігуровка» (по 15 днів). На розвиток інфраструктури табору профспілковим комітетом спільно з адміністрацією університету за звітний період було виділено 15 тис. грн. Незважаючи на значне підвищення цін на продукти харчування і комунальні послуги, вартість путівки до спортивно-оздоровчого табору «Фігуровка» залишилася на мінімальному рівні і склала для студентів 85 грн. на заїзд (20% від повної вартості).

За підтримки адміністрації університету профспілковим комітетом була організована участь команди студентів університету в програмі «Лідер завтрашнього дня», що відбулась на базі «Ікар» Національного аерокосмічного університету «ХАІ ім. М. Є. Жуковського» (30 осіб). Студентам пропонувався відпочинок на оздоровчих базах Чорного моря (Севастополь, Феодосія) зі знижкою 25 % за рахунок стипендіального фонду.

У травні 2005 р. адміністрацією університету спільно з профкомом студентів було створено Центр з працевлаштування студентів і випускників університету. Протягом травня-червня до Центру надійшло 50 звернень на працевлаштування, 24 особи були працевлаштовані.

Окремим напрямом роботи профкому є формування студентських будівельних загонів. Влітку 2005 р. створено будзагін з 55 студентів. Заробітна платня за два місяці роботи складає 1500 грн.

Необхідно виділити такий важливий для студентів напрям діяльності профкому, як організація пільгового проїзду. Тільки завдяки твердій позиції профкому, адміністрації університету і обкому профспілки в грудні 2004 р. вдалося зберегти 50 % пільги на оплату проїзду в метрополітені для студентів університету.

XIII

ГОСПОДАРЧІ РОБОТИ

Господарчими та інженерними службами університету виконано значний обсяг робіт, пов'язаних з забезпеченням життєдіяльності університету, підтриманням у належному стані та подальшим розвитком матеріально-технічної бази навчального, виховного та науково-дослідного процесів.

Постійна увага приділялася вдосконаленню господарчої діяльності, капітальному та поточному ремонту, підтриманню в належному технічному стані всіх 43 об'єктів університету – навчальних корпусів, гуртожитків, науково-дослідних лабораторій, спортивних споруд, баз навчальної практики тощо.

У рік 200-річчя університету його матеріально-технічна база поповнилася новим (північним) навчальним корпусом (пл. Свободи, 6).

На підставі розпорядження Кабінету Міністрів України №451-р від 8 липня 2005р. «Про передачу нерухомого майна до сфери управління МОН України» та наказу Міністерства освіти і науки України №781 від 8.10.2004р. «Про передачу будівель і обладнання Харківського військового університету на баланс Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» навчальний корпус колишнього Харківського військового університету передано нашому університету. Корпус побудований у довоєнні роки та відбудований після війни, включає понад 1300 приміщень загальною площею 54248м². Ця будівля за своїм проектом добре пристосована для проведення навчальної, науково-дослідної та виховної роботи: великі аудиторії, лабораторії, бібліотека з прекрасними читальними залами, актовий, танцювальний і спортивний зали, їдальня, службові приміщення та інше.

Втім, подальшій ефективній і безпечній роботі в прийнятих будівлях перешкоджає незадовільний технічний стан інженерних мереж та обладнання, що капітально не ремонтувалися і експлуатуються вже понад два нормативних терміна. Тому передана будівля потребує термінового капітального ремонту покрівлі, ливневої каналізації, внутрішніх фасадів, ліфтового господарства та обладнання загального обсягом робіт на декілька мільйонів гривень. Тільки на технічне обстеження, оцінку технічного стану, паспортизацію будівель і споруд для забезпечення безпечної експлуатації північного навчального корпусу необхідно понад 500,0тис.грн.

Господарчі та інженерні служби університету розгорнули ремонтні роботи з капітального ремонту покрівлі першого з 3 корпусів будівлі північного корпусу, поточний ремонт аудиторій, приміщень кафедр, деканатів, коридорів, місць загального користування, інженерних мереж, роботи з благоустрою прилеглої території та телефонізацію приміщень.

Згідно з наказом ректора, новий навчальний рік в північному корпусі розпочинають соціологічний, юридичний, фізико-технічний, фізико-енергетичний факультети, факультети психології та комп'ютерних наук. Крім того, до нього переходять Науковий фізико-технологічний центр МОН України, лабораторія електронної мікроскопії фізичного факультету, лабораторія математичного моделювання фізичних процесів механіко-математичного факультету, частина підрозділів Центру комп'ютерних технологій і радіофізичного факультету тощо.

Протягом 2004/2005 навчального року виконувалися роботи з ліквідації аварійного стану головного навчального корпусу університету, зміцнення навчальної бази, покращення енергопостачання, ремонту інженерних мереж тощо. На виконання цих заходів витрачено кошти в обсязі 2137,3 тис. грн., з яких 430,7 тис. грн. – бюджетні кошти, 1806,25 тис. грн. – позабюджетні кошти університету.

Всього з початку робіт (1996 р.) на капітальний ремонт, реконструкцію й обстеження несучих конструкцій головного навчального корпусу витрачено 16,54 млн. грн., з яких 11,34 млн. грн. – бюджетне фінансування, 5,16 млн. грн. – позабюджетні кошти університету, профінансовано 57,8 % необхідного обсягу, який висновком «Укрдержінвестекспертизи» визначений у розмірі 28,6 млн. грн.

Протягом навчального року виконано такі роботи в головному навчальному корпусі:

- ремонт фасаду;
- капітальний ремонт Великої хімічної, Великої фізичної і Нової фізичної аудиторій;
- ремонт лабораторії ізотопів у корпусі № 14;
- капітальний ремонт побутових приміщень, санвузла та душової у цокольному поверсі корпусу № 10 для робітників ремонтно-обслуговуючого персоналу господарської частини;
- ремонт підлог 5-6 поверхів у корпусах № 1, № 11;
- зміцнене несучої спроможності 52 колон каркасу будівлі;
- ремонт і реконструкція актових залів університету;

У стадії завершення знаходиться ремонт санвузла майстерень радіофізичного факультету в цокольному поверсі корпусу №5.

Ремонтно-будівельною дільницею університету виконано роботи на 843,0 тис. грн., а саме:

- капітально відремонтовано 61 аудиторію, у тому числі 7-іменних;
- відремонтовано коридор 8 поверху 5 корпусу;
- відремонтовано коридор 6 поверху 11 та 12 корпусів;
- відремонтовано коридор 8 поверху 11 та 12 корпусів;
- відремонтовано коридори 2, 4, 8 поверхів 13 та 14 корпусів;
- виконано ремонт сходів у корпусі №14 з 1 до 8 поверху;

Виконувались заходи із забезпечення техніки безпеки та охорони праці, передбачені колективною угодою між адміністрацією та трудовим колективом. Особлива увага приділялась покращенню стану протипожежної безпеки на об'єктах університету, проведено пооб'єктовий огляд приміщень і прилеглої території структурних підрозділів.

Виконано значний обсяг робіт на об'єктах, розташованих за межами головного корпусу. Уцілому ці роботи склали 521,29 тис. грн., з яких 462,034 тис. грн. – бюджетні кошти, 59,26 тис. грн. – позабюджетні кошти університету, зокрема:

- здійснено ремонтні роботи на спорткомплексі «Каразінський» на суму 58,208 тис. грн. бюджетних коштів;

- виконано ремонт фасаду, покрівлі та благоустрій прилеглої території філії ЦНБ по вул. Університетській, 23 на загальну суму 241,63 тис. грн. бюджетних коштів;

- відремонтовано дах і приміщення телескопу, прилеглої території та збудовано пункт обліку холодної води на території Астрономічної обсерваторії на суму 92,2 тис. грн. бюджетних коштів, розпочато будівництво упорядкованого санвузла;

- виконано благоустрій прилеглої території, входу та приміщень музею археології в будівлі Музею Природи на загальну суму 110,1 тис. грн., з яких 70,0 тис. грн. – бюджетні кошти і 40,1 тис. грн. – позабюджетні кошти університету.

Сантехнічною службою університету виконано значний обсяг робіт із капітального та поточного ремонту інженерних мереж на об'єктах університету:

- у повному обсязі виконано підготовку до опалювального сезону 2005/2006 навчального року;

- упорядковано облік реально спожитої теплової енергії; за минулий рік, порівняно з попереднім роком, споживання теплової енергії зменшилося на 800 Гкал (на суму приблизно 70,0 тис.грн.);

- відремонтовано близько 1150 м трубопроводів теплопостачання та водопостачання головного навчального корпусу, віварію, гуртожитків студмістечка, спортивно-оздоровчого табору «Фігуровка»;

- виконано заміну 224 секцій радіаторів опалення, більше 350 одиниць сантехнічної арматури.

Електрослужбою університету відремонтовано освітлення на інше електроустаткування в аудиторіях та в більшості коридорів корпусів університету. Замінено 488 освітлювальних приладів з лампами розжарювання на люмінесцентні, що дає значну економію електроенергії та поліпшує умови навчання та праці. Відповідно до вимог «Правил безпечної експлуатації» підключено 167 комп'ютерів та іншої оргтехніки. Замінено та встановлено більше 1000 нових розеток, вимикачів, щитків освітлення, замінено понад 8 000 електричних ламп. Витрати на придбання елекроматеріалів становили 124,5 тис.грн.

ПІДСУМКИ

Протягом 2004/2005 навчального року університетський колектив, здійснюючи свою місію *ПІЗНАВАТИ – НАВЧАТИ – ПРОСВІЩАТИ*, наполегливо працював над розв'язанням завдань, окреслених у Стратегії розвитку університету до 2010 року та в рішенні конференції трудового колективу від 31 серпня 2004р. Збагачувалися форми та напрями класичної університетської освіти, досягнуто значного поступу у виконанні Програми підвищення якості навчального процесу та адаптації університетської освіти до вимог Болонського процесу. Забезпечено зміцнення кадрового потенціалу університету та високу результативність досліджень. Модернізовано на основі сучасних інформаційних технологій роботу Центральної наукової бібліотеки. Значно розширилося міжнародне співробітництво університету. Активізувалося студентське самоврядування, зокрема, в повному обсязі поновлено діяльність Наукового товариства студентів. Насиченою і змістовною була культурно-просвітницька діяльність, в університетських заходах і зустрічах зі студентами і викладачами взяли участь видатні вчені, письменники, дипломати.

Відзначення 200-річного ювілею стало великим святом для всього колективу, визначною подією в житті вищої школи України.

Виконано великий обсяг будівельних і реконструкційних робіт, у результаті яких приведено до належного стану приміщення головного корпусу, переобладнано актову залу і Музей історії університету, головні лекційні аудиторії. Розпочато роботу з освоєння нового (північного) корпусу.

У той же час, залишаються нагальні проблеми, розв'язання яких має стати пріоритетом діяльності колективу й адміністрації університету в 2005/2006 навчальному році:

- формування цільових програм розвитку університету за головними напрямками діяльності;
- оновлення змісту освіти, підвищення якості викладання, активізація міжнародного співробітництва в академічній сфері з урахуванням пріоритетності

повноцінної адаптації університетської освіти до жорстких умов функціонування в конкурентному загальноєвропейському освітньо-науковому просторі;

- відкриття нових, підвищення рівня акредитації існуючих спеціальностей підготовки фахівців з урахуванням сучасних суспільних потреб і головних тенденцій науково-технологічного прогресу;

- подальше укріплення кадрового потенціалу, запровадження системи рейтингу викладачів і кафедр як важливого стимулу мотивації професійної діяльності, соціальна підтримка працівників і студентів, всебічна допомога талановитій студентській і науковій молоді;

- укріплення засад і розвиток громадського самоврядування, розробка заходів з ширшого інформування колективу про події в університеті, залучення всіх членів колективу до підготовки та реалізації рішень з розвитку університету;

- допомога студентству у зміцненні самоврядування, активна співпраця адміністрації з його органами;

- ефективне використання можливостей розвитку університету, що з'явилися внаслідок передачі північного корпусу.

══════ ДОДАТОК ══════
ПРО ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ
ЗАКЛАДАМ НА 2005/2006 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

══════
Міністерство освіти і науки України
від 04.07.05 №4.1-20/2366

Міністру освіти Автономної республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, керівникам вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації

Міністерство освіти і науки визначає основні завдання в галузі вищої освіти на 2005/2006 навчальний рік, виходячи з вимог і принципів Болонської декларації.

За цих умов функціонування вищої освіти ґрунтується на збереженні досягнень та традицій національної вищої школи, інтеграції системи вищої освіти у світовий освітній простір, державній підтримці підготовки кадрів з вищою освітою для забезпечення потреб ринку праці, особливо у сільській місцевості, розширенні доступу до якісної вищої освіти та мобільності студентів, забезпеченні працевлаштування випускників. Змінюються акценти щодо ре-зультативності діяльності вищого навчального закладу.

Ключовим завданням є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання, уміння та навички випускників, що повинні бути застосовані та використані на користь держави.

Міністерство освіти і науки, інші центральні органи виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, вжили організаційних заходів з впровадження кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу. Розроблено організаційно-розпорядчий механізм проведення педагогічного експерименту у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації щодо впровадження кредитно-модульного навчання як новітньої моделі організації навчального процесу. Створено координаційну раду та постійно діючу робочу групу для супроводження й узагальнення результатів педагогічного експерименту, визначено вищі навчальні заклади — регіональні базові і такі, в яких проводиться педагогічний експеримент тільки за певними напрямками і спеціальностями. Наказами Міністерства освіти і науки (№ 48 від 23.01.04, № 49 від 23.01.04, № 812 від 20.10.04, № 414 від 21.05.04) регламентовано технології впровадження кредитно-модульної системи.

Керівникам вищих навчальних закладів до початку 2005/2006 навчального року забезпечити виконання цих наказів, провести ***аналіз***

результативності впровадження кредитно-модульної системи у вищому навчальному закладі, **оприлюднити підсумки** на серпневих нарадах та **визначити ключові завдання** учасникам навчально-виховного процесу на поточний навчальний рік. **Про результати поінформувати Міністерство освіти і науки до 01.10.05 року.**

Завершити впродовж 2005/2006 навчального року розробку навчальних планів, програм навчальних дисциплін, засобів діагностики якості навчання, звітної документації з результатами оцінювання знань студентів з урахуванням вимог ECTS в системі кредитно-модульного навчання. В основу покласти оптимізацію структурно-логічної схеми підготовки фахівців, інтенсифікацію викладання навчальних дисциплін, забезпечення діагностики якості навчання з акцентом на особливості фахової підготовки та орієнтацією на ефективний контроль знань, умінь, навичок студентів у майбутній професійній діяльності.

Система двоциклового навчання у форматі «бакалавр – магістр» потребує радикальних змін процесу підготовки фахівців та їх працевлаштування, гармонізації законодавчої бази, особливо посилення професійно-практичної підготовки бакалаврів, надання їм першого робочого місця, формування громадської думки щодо необхідності використання бакалаврів на робочому місці відповідно до їх професійного спрямування та кваліфікації. Міністерство формує новий Перелік напрямів підготовки та спеціальностей, орієнтований на їх скорочення та укрупнення, а також узгодження названого Переліку з Переліком кваліфікацій.

Керівникам вищих навчальних закладів активізувати участь у формуванні Переліку, внести обґрунтовані пропозиції з акцентом на обов'язкове його скорочення, підвищення мобільності студентів. Разом з роботодавцями вжити заходів, починаючи з 2006 року, щодо працевлаштування випускників, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра.

Треба наголосити на потребі глибокої перебудови психологічної, дидактичної, методичної та наукової діяльності науково-педагогічних працівників, опанування ними інтерактивних методів навчання, інформаційних технологій. **У вищих навчальних закладах необхідно запровадити постійно діючі курси, семінари для підвищення кваліфікації викладачів, обміну досвідом.**

Міністерство орієнтує вищі навчальні заклади на зменшення тижневого аудиторного навчального навантаження студентів і збільшення часу на їхню самостійну роботу, підвищення її ефективності завдяки створенню якісно нового організаційного та інформаційного ресурсного забезпечення. Вжиті заходи повинні сприяти підвищенню ролі студента як суб'єкта освітньої діяльності завдяки його участі у формуванні індивідуального плану, підвищенню його відповідальності за результати навчання, самоорганізації власної освіти, участі в науковій, творчій роботі та в управлінні навчально-виховним процесом. Реалізація стратегії формування студента як особистості, здатної до самореалізації, можлива лише за активного залучення органів студентського самоврядування до управління якістю навчального процесу та якістю вищої освіти.

Керівникам вищих навчальних закладів зосередити увагу науково-педагогічного персоналу на підготовці науково-методичного та навчально-організаційного забезпечення самостійної роботи студентів, яка повинна базуватися на нових принципах формування обсягів та структури педагогічного навантаження викладача за формами й видами навчальних занять, застосуванні нових інформаційних технологій з урахуванням значного збільшення частки ефективної індивідуально-консультативної роботи зі студентами. Треба здійснити оцінювання трудомісткості за формами та видами навчальних занять з урахуванням специфіки напряму (спеціальності) підготовки та кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Пропозиції буде покладено в основу розробки проекту Норм часу для планування й обліку навчальної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та унормування заробітної плати.

Якісна професійно-практична підготовка є складовою навчального плану та необхідною передумовою працевлаштування випускників і спрямовується на їх захист від безробіття. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити безумовне виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (у сфері вищої освіти)» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, № 4, ст. 103).

Внесені цим законом зміни (пункт 4) до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» розширюють права платників податку у сфері фінансування професійної підготовки, навчання, перепідготовки або підвищення кваліфікації, участі в організації та проведенні навчально-виробничої практики студентів вищих навчальних закладів за профілем його діяльності або в структурних підрозділах, які забезпечують його діяльність. Ці витрати входять до валових витрат у розмірі до трьох відсотків фонду оплати праці звітного періоду.

Керівникам вищих навчальних закладів необхідно зайняти активну позицію щодо реалізації цього закону, встановити на взаємовигідних умовах партнерські стосунки з роботодавцями для залучення їхніх коштів на підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та надання місць студентам для проходження навчально-виробничої практики.

Зобов'язати випускаючі кафедри сформувати перелік базових підприємств, організацій, установ та укласти з ними відповідні угоди на проходження навчально-виробничих практик студентами. **Провести серед роботодавців моніторингові дослідження** щодо їх бачення технологій, процедур та правил організації й проведення навчально-виробничих практик, **узгаляти результати моніторингу, визначити сильні та слабкі сторони** забезпечення якісної професійно-практичної підготовки студентів, **визначити бар'єри**, що перешкоджають її реалізації та внести пропозиції щодо їх подолання.

Знання, уміння та навички, що отримали випускники, їх працевлаштування та кар'єрне зростання стануть основними критеріями при акредитації вищих навчальних закладів, оцінюванні результативності їхньої діяльності.

Створити систему управління якістю вищої освіти, яка б передбачала рівну участь і відповідальність учасників навчально-виховного процесу

в реалізації стратегії поліпшення якості вищої освіти. **Підвищити відповідальність викладачів за якість освітньої діяльності, а студентів за якість вищої освіти.** Запровадити ефективний механізм оцінювання кінцевих результатів та їх оприлюднення. Розширити застосування експертних і тестових методів оцінювання рівня знань та компетентності. Підвищити об'єктивність оцінювання знань, умінь та навичок студентів під час проведення ректорського, поточного контролю та екзаменаційних сесій. Практикувати проведення соціологічних досліджень за тематичними напрямками, як-от: **«Якість вищої освіти з погляду студента»**, **«Якість вищої освіти з погляду викладача»**, **«Якість вищої освіти з погляду роботодавця»**. Оперативно інформувати громадськість про результати моніторингу якості освіти.

Характерний процес подібнення організаційної структури вищих навчальних закладів. Зростає кількість факультетів, кафедр, інших підрозділів, зокрема малочисельних. Так, у вищих навчальних закладах МОН загальна кількість кафедр зросла з 4325 (2000 рік) до 5010 у 2004 році. Кількість малочисельних кафедр становить 114 одиниць. Найбільше таких кафедр у секторі класичних університетів (60 одиниць) та в групі транспортних вищих навчальних закладів (11 одиниць), що становить відповідно 4,1 та 4,2 відсотка від загальної кількості кафедр в групі. Середній показник по вищих навчальних закладах МОН становить 2,3 відсотка. Такі кафедри з низьким науково-педагогічним потенціалом не здатні проводити ефективну навчальну, наукову та методичну роботу й забезпечити сучасні вимоги до якості освітніх і наукових послуг та якості вищої освіти.

Керівникам вищих навчальних закладів в поточному році здійснити оптимізацію організаційної структури вищого навчального закладу, створюючи потужні структурні підрозділи, що здатні ефективно й результативно вести навчальний процес у поєднанні з науковою діяльністю. Привести кількісні і якісні характеристики науково-педагогічного персоналу кафедр, штат яких унормовано Законом України «Про вищу освіту», де встановлено, що до складу кафедри **«...входить не менш, ніж п'ять науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, і не менше, ніж три з яких, мають науковий ступінь або вчене звання.»** Треба ширше практикувати трансформацію структури кафедр, об'єднуючи малочисельні, що проводять навчально-виховну і методичну діяльність з кількох споріднених спеціальностей, спеціалізацій чи навчальних дисциплін і здійснюють наукову, науково-дослідну чи науково-технічну діяльність за певним напрямом.

Міністерство живає заходів щодо вдосконалення технологій, процедур і правил ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів, керівникам яких необхідно відповідально підійти **до формування складу бази експертів** і рекомендувати тільки фахових, моральних та відповідальних осіб.

Зростання кількості позабазових відокремлених структурних підрозділів призвело до втрати якості вищої освіти через брак у них відповідного ресурсного забезпечення. За цих обставин тільки в 2004/2005 навчальному році припинено діяльність 59 структурних підрозділів ВНЗ та

трьох навчальних закладів. Процес контролю якості освітньої діяльності у позабазових відокремлених структурних підрозділах буде продовжено і в 2005/2006 навчальному році.

Керівникам вищих навчальних закладів провести жорсткий і об'єктивний контроль цих підрозділів і вжити заходів щодо можливості подальшого функціонування відповідних до сучасних вимог чинного законодавства, при порушенні якого діяльність цих підрозділів буде припинено. **Ліквідувати структурні підрозділи**, в яких молодь разом із здобуттям повної загальної середньої освіти одночасно навчається за програмами першого курсу вищого навчального закладу.

Потребують поліпшення якісні характеристики науково-педагогічних кадрів. Високі темпи збільшення контингенту студентів при незначних темпах зростання штату викладачів основного персоналу та подрібнення навчальних дисциплін є причиною інтенсивного залучення до навчального процесу викладачів з погодинною оплатою праці та на умовах штатного сумісництва, які практично не займаються розробкою науково-методичного забезпечення навчального процесу. Складається ситуація, за якої основний персонал кафедр не спроможний створити науково-методичне та інформаційне ресурсне забезпечення навчально-виховного процесу, яке б відповідало сучасним вимогам, зокрема і до організації ефективної самостійної роботи студентів. Домінуючим чинником впливу на формування престижу викладача є знання предметної галузі. На часі — створення системи стажування викладачів на підприємствах, організаціях, установах галузі відповідно до напрямку (спеціальності) підготовки студентів, що позитивно вплине на організацію та підвищення якості професійної практичної підготовки студентів.

Керівникам навчальних закладів звернути особливу увагу на якість рукописів підручників та навчальних посібників, що видаються вищими навчальними закладами, а також ті, що надходять до міністерства для надання відповідного грифа.

Є непоодинокі порушення встановлених вимог **до якості навчальної літератури, процедури попереднього розгляду рукописів** щодо рекомендації їх до видання, формального та неякісного рецензування, що призводить до випадків плагіату, невідповідності рукописів навчальним планам та програмам тощо.

Перевірками виявлено невідповідність встановленим нормам якості допоміжних видань інструктивно-методичної літератури. Міністерство неодноразово звертало увагу керівників ВНЗ на необхідність підвищити відповідальність учених (педагогічних) рад щодо якості рекомендованих до видання рукописів підручників та навчальних посібників, відповідальність кафедр за попередній розгляд їх змісту, науково-методичного та виховного рівня, підбір рецензентів та якість рецензій.

Особливу увагу приділити підготовці підручників з використанням мультимедійних технологій, електронних підручників та навчальних посібників.

Потребує уваги комплектування корпусу завідувачів кафедр науково-педагогічними працівниками вищої кваліфікації (доктори наук, професори) на конкурсній основі. У загальній структурі кафедр вищих

навчальних закладів МОН сектор кафедр, що очолюють доктори наук, професори, в 2004/05 році становить 51,9 відсотка, серед випускаючих кафедр — 59,6 відсотка. Серед груп вищих навчальних закладів цей показник істотно диференційований. Так, у групі педагогічних ВНЗ тільки 33,1 відсотка кафедр очолюють доктори наук, професори, випускаючих кафедр — 37,9 відсотка, на що треба звернути особливу увагу.

Потребує підвищення ефективності діяльності аспірантури, докторантури, поліпшення соціального захисту молодих викладачів та сприяння їхньому кар'єрному зростанню. Україні потрібно посилити **персональну відповідальність** завідувачів кафедр за формування науково-педагогічного потенціалу підрозділу та його спроможність надавати якісні освітні послуги, створення нормального соціально-психологічного клімату в колективі, подолання негативних проявів хабарництва та корупції. **Не допускати встановлення плати за освітні послуги**, що не передбачені відповідними нормативними документами (проходження практики, перескладання семестрових екзаменів тощо).

Приділити увагу впровадженню системи дистанційної освіти. Ректорам вищих навчальних закладів до 01.10.05 провести аналіз технічного, науково-методичного та кадрового забезпечення відповідних структурних підрозділів з питань повноцінної реалізації технологій дистанційного навчання. Результати аналізу та план заходів щодо подальшого розвитку дистанційного навчання на 2005/2006 навчальний рік подати Координаційній раді з розвитку системи дистанційного навчання до 10.11.05 року. Протягом року забезпечити підготовку закінчених портфелів дистанційних курсів та створення електронних навчально-методичних матеріалів дистанційного навчання з урахуванням специфіки навчальних дисциплін, спеціальностей та напрацювань вищого навчального закладу.

Прояви корупції, хабарництва у вищих навчальних закладах створюють негативний резонанс у суспільстві і свідчать про необхідність вжиття додаткових заходів для забезпечення реалізації державної політики в галузі освіти. Вважаємо за необхідне керівникам вищих навчальних закладів разом з місцевими органами виконавчої влади вжити скоординованих заходів, спрямованих на забезпечення законних прав громадян на освіту, запобігання та викриття хабарництва в навчальних закладах і притягнення винних до відповідальності, приділивши особливу увагу цьому питанню під час вступної кампанії та проведення екзаменаційних сесій. Персональна відповідальність за усунення цих негативних явищ покладається на керівництво вищих навчальних закладів.

Міністерство освіти і науки акцентує увагу керівників вищих навчальних закладів на безумовному виконанні завдань, визначених листом № 1/9-965 від 18.05.05 року. Наголошуємо на необхідності проведення вступної кампанії 2005 року чесно, прозоро, не допускаючи елементів протекціонізму, без зловживань осіб, причетних до її проведення. Вступну кампанію 2005 року завершити в кожному вищому закладі під гаслом: **«Вищий навчальний заклад — територія вільна від хабарництва і корупції.»**

Звертаємо увагу на питання **зарахування до вищих навчальних закладів III-IV рівнів** акредитації випускників, які мають освітньо-кваліфікаційний

рівень *молодший спеціаліст*, як на місця державного замовлення, так і за кошти фізичних осіб за умов вступу на напрям підготовки, що відповідає здобутому рівню.

Підвищити об'єктивність та достовірність розгляду звернень громадян в апеляційні комісії. Керівникам вищих навчальних закладів забезпечити відкриті та прозорі умови для громадського контролю місцевої влади за роботою апеляційних комісій. Залучати депутатів обласних (міських) рад до прийому абітурієнтів, що незадоволені результатом розгляду їхні апеляцій. За домовленістю з головами обласних державних адміністрацій і головами обласних рад забезпечити участь представників органів місцевого самоврядування в засіданнях приймальних комісій під час розгляду питань зарахування до вищих навчальних закладів регіону.

Активної підтримки потребує всебічний розвиток студентського самоврядування відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та вимог приєднання України до Болонського процесу. При Міністерстві освіти і науки України з числа студентських лідерів створено Всеукраїнську студентську раду (далі – ВСР). ВСР є добровільним об'єднанням органів студентського самоврядування, консультативно-дорадчим колегіальним органом при Міністерстві освіти і науки України, створеним для сприяння розвитку студентського самоврядування, більш повного врахування інтересів студентської молоді при виробленні та реалізації політики України щодо вищої освіти, соціального становлення та розвитку студентської молоді, налагодження конструктивної взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування і органами студентського самоврядування вищих навчальних закладів України.

Керівникам вищих навчальних закладів необхідно залучати органи студентського самоврядування до аналізу навчально-виховного процесу, якості вищої освіти, організації культурного дозвілля, створення комфортних умов для навчання та проживання, вирішення питань працевлаштування випускників, участі в соціологічних дослідженнях та внесення за результатами такого аналізу відповідних пропозицій керівництву закладу. Адміністрація має враховувати пропозиції органів студентського самоврядування при корегуванні стратегії розвитку вищого навчального закладу. **Ширше залучати студентську молодь до управління вищим навчальним закладом.** Ввести до складу вчених рад до 10 відсотків студентів та до складу конференцій трудових колективів — від 10 до 15 відсотків.

Звертаємо увагу на процедуру добору іноземних громадян на навчання у вищих навчальних закладах України та легалізацію (надання документів права міжнародного обігу), яка регламентується нормативами Міністерства закордонних справ, розробленими на основі міжнародних домовленостей. Реалізація вимог законодавчого поля значною мірою має забезпечити іноземним громадянам доступ до *якісної* вищої освіти в Україні з дотриманням вимог Болонського процесу.

Керівники вищих навчальних закладів повинні забезпечити своєчасне інформування іноземних громадян, які запрошуються на навчання в Україну, про необхідність дотримання законодавчих та нормативно-правових актів щодо легалізації та нострифікації документів про освіту.

Важливою складовою підготовки до нового 2005/2006 навчального року є поліпшення стану матеріально-технічної бази. Адміністрації вищих навчальних закладів забезпечити неухильне виконання наказу МОН від 14.04.05 № 221 «Про підготовку матеріально-технічної бази навчальних закладів та установ освіти і науки до роботи в новому 2005/06 навчальному році та в осінньо-зимовий період». У повному обсязі виконати комплекс заходів щодо проведення навчального процесу в осінньо-зимовий період з урахуванням рішень колегії від 26.10.04 (протокол З 11/3-10) щодо ефективного використання матеріально-технічної бази, подальшого впровадження енергозберігаючих заходів, припинення передачі в оренду житлових та санітарно-побутових приміщень гуртожитків, проведення обстежень технічного стану будівель і споруд. Звіт про виконання цих заходів подати департаменту економіки та фінансування за формою і в терміни, визначені листом від 18.04.05 № 1/9-188, для проведення моніторингу підготовки системи вищої освіти до 2005/06 навчального року.

Міністерство освіти і науки висловлює впевненість, що українську вищу освіту буде визнано на міжнародному рівні як таку, що відповідає високим стандартам якості, потребам молоді та вимогам внутрішнього та зовнішнього ринків праці.

Міністр С. М. Ніколаєнко

══════ ДЛЯ НОТАТКІВ ══════

ДОВІДКОВЕ ВИДАННЯ

**Інформаційно-аналітичні
матеріали за підсумками
2004/2005 навчального року**

Відповідальний за випуск Ю. В. Холін

Редактор Т. О. Маркова
Коректор І. Ю. Агаркова
Комп'ютерна верстка І. М. Дончик

Підписано до друку 29.08.2005 р. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Ум.дрк. арк. 6,97. Обл.-вид. арк. 7,5. Наклад 200 пр.

61077, Харків, майд. Свободи, 4
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Надруковано ПП Азамаєв В. Р.
61144, м. Харків, вул. Героїв праці, 17